

Dobre Miasto

Dywity

Górowo
Iławeckie

Jeziorany

Lidzbark
Warmiński

Orneta

Lubomino

Kiwity

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU LGD „WARMIŃSKI ZAKĄTEK” NA LATA 2009-2015

Dobre Miasto, 8 stycznia 2009

Wstęp

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Warmiński Zakątek” to wizja rozwoju obszaru stowarzyszenia na najbliższe lata, oparta na możliwościach jakie niosą za sobą zewnętrzne źródła finansowania rozwoju lokalnego. Obejmuje zarówno aspekty gospodarcze, których realizacja to nowe inwestycje, dobre wyposażenie infrastrukturalne obszaru, silne i innowacyjne przedsiębiorstwa, otwarty rynek pracy, oraz NAJWAŻNIEJSZY DLA NAS ASPEKT SPOŁECZNY. Mieszkańcy: świadomi swojej wartości i potencjału, otwarci na wiedzę, spełnieni zawodowo, twórczy i pielęgnujący w sobie to „coś”, co pozwala powiedzieć o każdym: „wspaniały człowiek z Warmii”, to wizja możliwa do zrealizowania.

Obszarem łączącym rozwój gospodarczy, techniczny i społeczny jest Nasze dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Wielkim wyzwaniem jest właściwe zagospodarowanie naturalnych walorów i dobytku kulturalnego pokoleń, tak aby je jednocześnie wykorzystywać i zachowywać, upowszechniać i chronić.

Lokalna Strategia Rozwoju, to pomysł na wieś – ogólny w założeniach, bardzo szczególny w odniesieniu do indywidualnych potrzeb i chęci zaangażowania do działania wszystkich mieszkańców. Nie tylko wierzymy, ale jesteśmy pewni, że WARMIŃSKA WIEŚ, już ożywiona i rozpędzona w działaniach, w pełni wykorzysta możliwości finansowe nowego okresu programowania unijnego w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i wypełni wizję strategii:

**Warmiński Zakątek – piękna, przyjazna kraina pośród lasów, jezior i rzek, gdzie dobrze się żyje, pracuje i wypoczywa. Tu w harmonii z przyrodą i tradycją rozwija się przedsiębiorczość.
To jest dobre miejsce ...**

**W imieniu Zarządu
Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek”
Zapraszam wszystkich mieszkańców do włączenia się w realizację
Lokalnej Strategii Rozwoju**

Małgorzata Ofierska

1. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR.

1.1. Nazwa i status prawny LGD.

Stowarzyszenie o nazwie Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” – jest dobrowolnym, trwałym i samorządnym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, które samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności, opierając ją na pracy społecznej członków.

Stowarzyszenie jest apolityczne i nie związane z jakimkolwiek wyznaniem. Działa w oparciu o Ustawę Prawo o Stowarzyszeniach, Ustawę o wspieraniu obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Rozporządzenie Rady nr 1698/2005 oraz akty prawne wykonawcze związane z obszarami działalności statutowej stowarzyszenia i realizowanymi programami.

Stowarzyszenie zostało zarejestrowane w dniu **11 sierpnia 2006 roku** w Sądzie Rejonowym w Olsztynie VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem **KRS 0000260433**.

Pozostałe dane ewidencyjne stowarzyszenia: NIP 7393566126

REGON 280139761

1.2. Opis procesu budowania partnerstwa.

Partnerstwo LGD „Warmiński Zakątek” to współpraca pomiędzy różnymi podmiotami publicznymi, społecznymi i gospodarczymi mającą na celu analizę problemu i poszukiwanie innowacyjnych metod jego rozwiązania oraz wprowadzanie tych metod w życie wspólnymi siłami partnerów. Mimo coraz szerszej kampanii na rzecz partnerstwa lokalnego i działań zmierzających w tym kierunku, współpraca pomiędzy trzema sektorami jest wciąż jednym z najłabszych ogniw rozwoju lokalnego. Partnerstwo musi posiadać:

- formalnie zorganizowaną strukturę działania,
- potencjał aktywizacji grup interesu i angażowania partnerów z szerokiego spektrum społecznego,
- wspólną agendę i wielowymiarowy program działania, zadanie zwalczania bezrobocia, biedy i wykluczenia oraz promocję spójności społecznej.

Rozwój lokalny wymaga zaangażowania wielu partnerów. Administracja nie jest w stanie aktualnie sama planować i realizować programy rozwoju, ponieważ z uwagi na swój złożony charakter wymagają one wielostronnej kooperacji. Wymagają łączenia wiedzy i doświadczeń, które znajdują się w różnych grupach społecznych i instytucjach. Podejmowane działania dążą do ożywienia gospodarczego i poprawy na lokalnym rynku pracy poprzez budowanie trwałego partnerstwa pomiędzy instytucjami rządowymi, samorządem, organizacjami pozarządowymi, lokalnym biznesem oraz mieszkańcami lokalnej społeczności.

Partnerstwo stało się odpowiedzią na specyficzne wymagania stawiane przez charakter współczesnej gospodarki, a także zmiany zachodzące w „małych

ojczyznach”. Stało się ono narzędziem do budowania potencjału, który pozwala na znaczne podnoszenie jakości życia mieszkańców. Partnerstwa pozwalają zaktywizować organizacje, instytucje i osoby ważne dla społeczności lokalnej w celu wspólnego rozwiązywania istniejących już problemów oraz przyjmowania strategii działania rozwojowego. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) wyróżnia trzy główne kierunki działań partnerstw, które poprawiają lokalne zarządzanie:

1. partnerstwa stymulują i promują wykorzystanie rządowych działań, które są zgodne z lokalnymi priorytetami, w zakresie np. rozwoju ekonomicznego czy spójności społecznej. Partnerstwa pracują z potencjalnymi odbiorcami publicznych lub rządowych programów. Pomagają mieszkańcom lokalnych społeczności w korzystaniu z tych programów, wspomagają lokalne grupy w ubieganiu się o granty, upowszechniają informacje,
2. partnerstwa pomagają swoim członkom z sektora publicznego w doborze takich działań rządowych, które pasują do lokalnych potrzeb i celów. Przybliżają publiczne, rządowe programy do lokalnie zidentyfikowanych celów,
3. partnerstwa łączy różne programy i lokalne inicjatywy, dzięki czemu optymalizują ich wzajemny wpływ. Identyfikują i wykorzystują szanse do łączenia i wzmacniania efektów publicznych programów i lokalnych inicjatyw. Partnerstwa szukają efektu synergii, który pozwala na maksymalizowanie wpływu wysiłku i zaangażowania zgodnego z lokalnymi priorytetami. Partnerstwa przekonują swoich członków do łączenia zasobów we wspólnych projektach. Zdolność do tworzenia partnerstw lokalnych jest istotnym mechanizmem rozwojowym, który przesądzi o przewadze konkurencyjnej danego środowiska lokalnego w stosunku do innych.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” powstało w maju 2006 roku dzięki inicjatywie ponad 40-osobowej grupy osób zainteresowanych wzrostem znaczenia inicjatyw oddolnych w rozwoju lokalnym. Zgodnie z wymogami programu LEADER + w skład Lokalnej Grupy Działania weszli przedstawiciele reprezentujący różne sektory życia: publicznego, społecznego i gospodarczego, z gmin Dobrze Miasto, Dywity, Jeziorany, Lubomino, którzy spotkali się na dwudniowych warsztatach w gospodarstwie agroturystycznym w Gminie Dywity. W trakcie warsztatów, jak również licznych spotkań i konsultacji przez wszystkich partnerów zostały opracowane i przyjęte kierunki działań. Wysokie kwalifikacje, doświadczenie i potencjał zarządu LGD, jak również mnogość dotychczas podejmowanych inicjatyw przez poszczególne instytucje rekomendujące partnerów, dało gwarancję właściwej i skutecznej realizacji założonych zadań w ramach projektu II schematu Pilotażowego Programu LEADER+. Realizacja projektu na obszarze 4 gmin wpłynęła na rozwój partnerstwa trójsektorowego, dała impuls do organizacji życia publiczno-społeczno-gospodarczego. Zdecydowanie zwiększyła się aktywność mieszkańców i zaangażowanie służące rozwojowi lokalnemu. Działania prowadzone na terenie Gmin i ich promocja wpłynęły na ożywienie sąsiednich gmin, które zgłosiły chęć przystąpienia do Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek”. W trakcie następnych spotkań trójsektorowych reprezentantów Gmin Kiwity, Lidzbark Warmiński i Orneta z Zarządem Stowarzyszenia zostały wypracowane wspólne obszary, zakresy działań. Decyzją Walnego Zebrania Członków **LGD „WARMIŃSKI ZAKĄTEK” z dnia 24 października 2007 r.**

partnerstwo zostało rozszerzone o obszar gmin: Kiwity, Lidzbark Warmiński i Orneta.

Zorganizowano kolejne dwudniowe warsztaty w dniach 27-28 listopada 2007 roku w Centrum Kultury w Dobrym Mieście, na których spotkali się przedstawiciele sektora publicznego, społecznego oraz gospodarczego z Gmin, które przystąpiły do „Warmińskiego Zakątka” oraz Gmin założycieli LGD, aby wspólnie wypracować misję, obszary i zakresy działań zmierzające do opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru siedmiu Gmin. Warsztaty te zostały poprowadzone przez szkoleniowców z województwa podlaskiego. Panel warsztatowy pierwszego dnia skierowany był do nowo wstępujących Gmin. Drugi dzień warsztatów to wspólne opracowanie założeń do LSR w naszym rozszerzonym składzie LGD. Budowanie partnerstwa to również szkolenia organizowane dla mieszkańców z terenu funkcjonowania LGD z zakresu PROW, oraz produktu lokalnego, finansowania przedsiębiorstw, pozyskiwania funduszy przez organizacje pozarządowe.

Lp.	Rodzaj usług	Miejscowości
1.	Szkolenie pozyskiwanie funduszy unijnych przez przedsiębiorców	Dobre Miasto
2.	Zarządzanie zasobami ludzkimi	Dywity, Dobre Miasto
3.	Fundusze i programy kierowane do sektora rolnego	Dobre Miasto, Dywity Lubomino, Wilczkowo, Jeziorany
4.	Podstawy przedsiębiorczości	Dobre Miasto
5.	Szkolenie – produkt lokalny	Dywity
6.	Kompleksowe doradztwo w wykonaniu strategii rozwoju wsi	Głotowo, Barcikowo, Derc, Frączki, Tuławki, Lubomino, Wójtówko, Rogiedle, Ługwałd, Orzechowo, Różnowo
7.	Doradztwo specjalistyczne w opracowaniu technicznej koncepcji zagospodarowania wsi (z dokumentacją techniczną)	Gminy Dobre Miasto, Dywity, Jeziorany, Lubomino
8.	Warmińskie Centrum Inicjatyw Pozarządowych: nieodpłatne doradztwo z zakresu prowadzenia organizacji pozarządowych i pozyskiwania funduszy zewnętrznych : krajowych i zagranicznych (dla wszystkich potencjalnych Beneficjentów)	Gminy: Dobre Miasto, Dywity, Kiwity, Jeziorany, Lidzbark Warmiński, Lubomino, Orneta

Tabela 1. Zestawienie szkoleń i usług doradczych świadczonych na terenie LGD

W celu aktywizacji, wymiany doświadczeń w maju 2008 roku zostało zorganizowane Forum Sołtysów w miejscowości Derc Gmina Jeziorany. W spotkaniu tym uczestniczyli sołtysi z wszystkich miejscowości Lokalnej Grupy

Działania „Warmiński Zakątek”. W październiku 2008 roku zorganizowano FORUM KULTURALNE dla instytucji i osób aktywnie działających w obszarze kultury.

Członkowie Stowarzyszenia wspólnie spędzają czas wolny, uczestnicząc w imprezach cyklicznych tj. spływach kajakowych Łyną z Dywit do Dobrego Miasta, rajdach rowerowych. Kolejnym działaniem integrującym są spotkania wigilijne członków LGD, które stały się już swoistą tradycją. Wspólny opłatek jest nie tylko elementem obchodów Bożego Narodzenia – pełni on ważną rolę integracyjną, będąc okazją do dodatkowych spotkań osób zaangażowanych w rozwój regionu. W miarę przyjmowania nowych członków spotkania te organizowane są w nowych miejscach. Istotne są również inicjatywy promocyjne i uczestnictwo w różnego rodzaju imprezach organizowanych przez członków partnerstwa. Rok 2008 to również praca doradcza członków Zarządu, częste wyjazdy do miejscowości m.in. Ługwałd, Różnowo, Rogiedle, Gronowo, Międzylesie, Cerkiewnik i pomoc w przygotowywaniu Planów Odnowy Miejscowości. To również wsparcie lokalnych liderów przy zakładaniu Stowarzyszeń na terenie obszaru działania LGD, a zwłaszcza w Gminie Orneta i Lidzbark Warmiński. Wspieramy inicjatywy integracji Liderów wiejskich w poszczególnych Gminach, takich jak Fora Sołtysów w Gminie Lubomino i Dobre Miasto. Organizujemy również cykliczne spotkania z Radami Sołeckimi, animujące do przygotowania projektów w ramach działań planowanych do wdrażania przez LSR.

Planując różne wydarzenia, określamy również miejsca, gdzie będą się one odbywały, tak aby cyklicznie „bywać” z dużymi wydarzeniami w każdej Gminie. Ważnym dla nas jest aby wszyscy członkowie naszego partnerstwa brali udział w realizowanych przedsięwzięciach.

W listopadzie odbyły się konsultacje Lokalnej Strategii Rozwoju w miejscowości Pilnik (Gmina Lidzbark Warmiński) pn. „Lokalna Strategia Rozwoju – moja droga na wieś...” Ku zaskoczeniu Organizatorów w spotkaniu wzięło udział ponad 120 osób.

Partnerstwo w Lokalnej Grupie Działania jest podstawową zasadą funkcjonowania stowarzyszenia i jest ono możliwe dzięki pełnemu poparciu, zrozumieniu idei i zaangażowaniu w działania lokalnych samorządów. Zarówno decyzje najbardziej strategiczne, jak również codzienne działania organizacji realizowane są przy zaangażowaniu wszystkich gmin i reprezentantów wszystkich sektorów.

Przejawia się to w:

- częstotliwości organizowanych spotkań, posiedzeń zarządu, narad (15 w roku 2008)
- frekwencji członków LGD na Walnych Zebraniach (powyżej 70%)
- każdorazowej obecności przedstawicieli samorządów w organizowanych przedsięwzięciach.

W dniu 22 grudnia 2009 r., na wniosek Gminy Górowo Iławeckie Zarząd LGD „Warmiński Zakątek” podjął decyzję o podjęciu działań w sprawie rozszerzenia obszaru Partnerstwa. Decyzja, choć trudna na etapie zakończenia konsultacji i rozpoczęcia procedury przyjmowania Strategii wynika ze zrozumienia trudnej sytuacji Gminy, wynikającej z konieczności „wystąpienia” z upadającego LGD. Wielkim wyzwaniem dla dotychczasowego Partnerstwa będzie zrealizowanie intensywnego programu animowania mieszkańców gminy Górowo Iławeckie w kierunku równego i pełnoprawnego partnerstwa

w strukturach LGD „Warmiński Zakątek”.

Uchwałą nr 6/2009 Zarządu LGD z dnia 8 stycznia 2009 roku, po przegłosowaniu przez Walne Zebranie Członków Zmian w Statucie rozszerzono obszar Partnerstwa. Gmina Górowo Iławeckie wraz z gminami: Dobre Miasto, Dywity, Jeziorany, Kiwity, Lidzbark Warmiński, Lubomino i Orneta została członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia.

Nazwa Partnera	Sektor społeczny	Sektor gospodarczy	Sektor publiczny w tym Jednostki samorządu terytorialnego
Gmina Dywity	7	2	2
Gmina Dobre Miasto	15	8	7
Gmina Lidzbark Warmiński	8	3	6
Gmina Jeziorany	3	2	5
Gmina Orneta	1	3	4
Gmina Kiwity	1	1	3
Gmina Lubomino	10	3	3
Gmina Górowo Iławeckie	1	1	2
Razem	46 (45,54%)	23 (22,77%)	32 (31,69%)

Tabela 2. Zestawienie Partnerstwa Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek”

Celem Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek” jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru działania, szczególnie obszarów wiejskich poprzez realizację strategii rozwoju opracowanej przez LGD, animację ku aktywności społecznej i kreowanie postaw przedsiębiorczości i kreatywności działań wśród mieszkańców wsi, podtrzymywanie tradycji i tożsamości kulturowej, ochronę dziedzictwa przyrodniczego, wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości i potencjału sektora pozarządowego, wspomaganie rozwoju turystyki, rekreacji na obszarze działania.

Pełen zakres celów działalności LGD określono w § 2 statutu:

- 1) działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru działania, zwłaszcza obszarów wiejskich,
- 2) aktywizowanie i integracja społeczna ludności wiejskiej,
- 3) promocja obszarów wiejskich,
- 4) realizację strategii rozwoju opracowanej przez lokalną grupę działania (LGD),
- 5) podtrzymywania tradycji i tożsamości kulturowej obszaru działania,
- 6) ochronę dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego,
- 7) wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości i potencjału sektora pozarządowego,
- 8) wspomaganie rozwoju turystyki, rekreacji, kultury fizycznej, sportu na obszarze działania, w tym dla dzieci i młodzieży
- 9) wspieranie i wdrażanie programów rozwoju o celach zbieżnych z celami niniejszego statutu, finansowanych przez instytucje rządowe, samorządowe oraz struktury Unii Europejskiej i inne podmioty krajowe oraz zagraniczne,
- 10) działalność edukacyjna i informacyjna w zakresie możliwości korzystania i wdrażania programów rozwoju,
- 11) rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości,

- 12) działalność edukacyjna, informacyjna i szkoleniowa mająca na celu poprawę spójności społecznej i ekonomicznej z Unią Europejską,
- 13) wspieranie działalności wspomagających rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji społecznej,
- 14) wspieranie działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami lokalnymi,
- 15) rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
- 16) promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych bezrobociem, upowszechnianie idei ekonomii społecznej,
- 17) promocja i ochrona zdrowia,
- 18) promowanie produktów lokalnych,
- 19) upowszechnianie i ochrona praw kobiet oraz zasady równych praw kobiet i mężczyzn,
- 20) działanie na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 21) wspieranie edukacji ekologicznej, aktywności proekologicznej mieszkańców,
- 22) prowadzenie działalności szkoleniowej i doradczej związanej z realizacją celów i działań statutowych,
- 23) promocja działań partnerskich w ramach współpracy trójsektorowej (samorządy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy),
- 24) prowadzenie działalności naukowej, badawczej i rozwojowej,
- 25) upowszechnianie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich położonych na terenie Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek”,
- 26) prowadzenie innych działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich położonych na terenie działalności Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek”.

Decyzją Walnego Zebrania Członków z 28 maja 2008 r. stowarzyszenie ubiega się o status organizacji pożytku publicznego. Wprowadzone zmiany w statucie umożliwiają również prowadzenie działalności gospodarczej, z zastrzeżeniem, że cały dochód z działalności organizacja przeznacza na cele statutowe.

Potencjał organizacji, doświadczenie w realizacji zadań z zakresu turystyki, rekreacji, i animacji działań na obszarach wiejskich oraz posiadane zasoby ludzkie niejako kierują działalność stowarzyszenia „do wyjścia na zewnątrz” i włączenia się do rynku profesjonalnych usług. Daje to również możliwość zabezpieczenia dodatkowych środków na działalność statutową organizacji.

1.3. Charakterystyka partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD.

Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” przyjęła formę stowarzyszenia. Członkowie Stowarzyszenia dzielą się na:

- 1) zwyczajnych,
- 2) wspierających,

Członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia może być pełnoletnia osoba fizyczna i osoba prawna, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek samorządu terytorialnego.

Członkiem zwyczajnym może być osoba fizyczna, która:

- 1) spełnia warunki określone w ustawie – Prawo o stowarzyszeniach;
- 2) działa na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i przedstawi rekomendację zawierającą w szczególności pozytywną opinię, w tym zakresie, udzieloną przez działających na obszarze dla którego ma być opracowana przez Stowarzyszenia strategia rozwoju, lub którego strategia rozwoju dotyczy :
  - partnera społecznego lub gospodarczego,
  - gminę wiejską, lub gminę wiejsko-miejską, lub związek międzygminny,
  - inną osobę prawną, której działalność obejmuje realizację celu Stowarzyszenia,
- 3) złoży deklarację członkowską,
- 4) akceptuje cele i sposób działania Stowarzyszenia.

Członkiem zwyczajnym może być osoba prawna, która złoży deklarację członkowską wraz z rekomendacją. Jednostka samorządu terytorialnego do deklaracji załącza uchwałę Rady Gminy o przystąpieniu do Stowarzyszenia.

Osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego działają poprzez swojego reprezentanta, który w ich imieniu realizuje prawa i obowiązki członka wynikające z przynależności do stowarzyszenia.

Osoba fizyczna reprezentująca osobę prawną nie może być jednocześnie członkiem zwyczajnym stowarzyszenia.

Członkiem wspierającym może być osoba fizyczna, oraz prawna która popiera działalność Stowarzyszenia, po złożeniu wniosku do Zarządu Stowarzyszenia i pisemnym ustaleniu z Zarządem zasad wspierania Stowarzyszenia.

- Członek wspierający nie posiada czynnego i biernego prawa wyborczego do władz Stowarzyszenia.
- Członek wspierający Stowarzyszenia jest zobowiązany do:
  - a) brania czynnego udziału w realizacji zadań Stowarzyszenia,
  - b) przestrzegania postanowień Statutu, regulaminów i uchwał władz Stowarzyszenia,
  - c) dbania o dobre imię Stowarzyszenia.
- Członek wspierający Stowarzyszenia ma prawo składać Zarządowi Stowarzyszenia wnioski dotyczące działalności Stowarzyszenia,

Według stanu ze stycznia 2009 r. LGD liczy 90 członków zwyczajnych, 1 członka wspierającego. W związku z procedurą określoną w Ustawie o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków EFROW, Gminy na obszarze których działa Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” podjęły Uchwały o przystąpieniu do Stowarzyszenia:

LP	GMINA	AKT PRAWA MIEJSCOWEGO O PRZYSTĄPIENIU DO STOWARZYSZENIA
1	Dobre Miasto	Uchwała nr XXIX/198/08 Rady Miejskiej w Dobrym Mieście z dnia 29 grudnia 2008 roku w sprawie przystąpienia Gminy Dobre Miasto jako członka zwyczajnego do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” z siedzibą w Dobrym Mieście
2	Dywity	Uchwała nr XXIV/204/08 Rady Gminy w Dywitach z dnia 30 grudnia 2008 roku w sprawie przystąpienia Gminy Dywity jako członka zwyczajnego do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” z siedzibą w Dobrym Mieście
3	Jeżiorany	Uchwała nr XIX/218/08 Rady Miejskiej w Jeżioranach z dnia 30 grudnia 2008 roku w sprawie przystąpienia Gminy Jeżiorany jako członka zwyczajnego do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” z siedzibą w Dobrym Mieście
4	Kiwity	Uchwała nr XXIV/168/08 Rady Gminy Kiwity z dnia 29 grudnia 2008 roku w sprawie przystąpienia Gminy Kiwity jako członka zwyczajnego do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” z siedzibą w Dobrym Mieście
5	Lidzbark Warmiński	Uchwała nr XXV/168/08 Rady Gminy w Lidzbarku Warmińskim z dnia 30 grudnia 2008 roku w sprawie przystąpienia Gminy Lidzbark Warmiński jako członka zwyczajnego do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” z siedzibą w Dobrym Mieście
6	Lubomino	Uchwała nr XXIV/111/08 Rady Gminy Lubomino z dnia 8 stycznia 2008 roku w sprawie przystąpienia Gminy Lubomino jako członka zwyczajnego do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” z siedzibą w Dobrym Mieście
7	Orneta	Uchwała nr XXVI/212/08 Rady Miejskiej w Orniecie z dnia 30 grudnia 2008 roku w sprawie przystąpienia Gminy Orneta jako członka zwyczajnego do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” z siedzibą w Dobrym Mieście
8	Górowo Iławeckie	Uchwała nr XXIX/182/08 Rady Gminy Górowo Iławeckie z dnia 30 grudnia 2008 roku w sprawie przystąpienia Gminy Górowo Iławeckie jako członka zwyczajnego do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” z siedzibą w Dobrym Mieście

Spośród wszystkich członków zwyczajnych wyłoniono 16 członków Zarządu, 16 członków Rady, 5 członków Komisji Rewizyjnej reprezentujących różne dziedziny życia społecznego, samorządowego i gospodarczego z obszaru każdej z gmin położonych na obszarze działania.

Zgodnie z § 1 punkt 5 statutu Stowarzyszenie swoim działaniem obejmuje obszar Gmin: Dobre Miasto, Dywity, Jeżiorany, Lubomino, Kiwity, Lidzbark Warmiński, Orneta oraz Górowo Iławeckie. Stowarzyszenie może rozszerzyć obszar działania, o Gminy powiatów: olsztyńskiego, lidzbarskiego i bartoszyckiego.

Kolejni członkowie, którzy uzyskają rekomendację od działającej lokalnie instytucji, firmy lub organizacji zgodnie z § 9 statutu są przyjmowani uchwałą Zarządu Stowarzyszenia. Od nowych kandydatów oczekuje się, że będą działać na rzecz wszystkich mieszkańców lokalnej społeczności lub reprezentowanego przez siebie sektora życia publicznego, społecznego lub biznesowego, nie zaś wyłącznie ku własnej korzyści. LGD może przyjmować członków zameldowanych lub mających

siedzibę prowadzonej działalności (społecznej, gospodarczej, publicznej) poza obszarem działania Stowarzyszenia, jeżeli osoby lub organizacje, które są przez nie reprezentowane, działają na obszarze LGD i swoim działaniem przyczyniają się do realizacji LSR.

Stwierdzenie utraty członkostwa w Stowarzyszeniu następuje również na podstawie uchwały Zarządu Stowarzyszenia.

Doświadczenie Członków i Partnerów w zakresie realizacji projektów zbieżnych z obszarem realizacji LGD obrazuje **załącznik nr 1 do LSR.**

Doświadczenie Lokalnej Grupy Działania, obejmujące realizację projektów o podobnym zakresie do operacji, które będą realizowane w ramach działań Osi 3 i 4 PROW obrazuje **załącznik nr 1A do LSR.**

1.4. Struktura Rady LGD.

(do której wyłącznej właściwości należy wybór operacji, zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005, zwanych dalej „organem decyzyjnym”)

Obligatoryjnym organem stowarzyszenia będącego Lokalną Grupą Działania jest **Rada** pełniąca funkcję organu decyzyjnego, zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005. Do wyłącznej kompetencji **Rady** należy wybór operacji, które mają być finansowane w ramach strategii opracowanej przez lokalną grupę działania. Organ decyzyjny w liczbie 16 członków został wybrany przez Walne Zebranie Członków LGD dnia 24.10.2007. Na podstawie uchwały nr 7/2008 Walnego Zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek” z dnia 28 maja 2008, oraz **Uchwały nr 13/2009 r.** Walnego zebrania Członków Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek” z dnia 8 stycznia 2009 roku, po uzupełniających wyborach skład Rady weszli:

Lp.	Imię i Nazwisko	Gmina	Sektor
1.	Artur Jankowski	Lidzbark Warmiński	publiczny
2.	Tadeusz Staszewski	Lidzbark Warmiński	społeczny
3.	Ireneusz Popiel	Orneta	publiczny
4.	Joanna Leszczyńska	Orneta	społeczny
5.	Aleksandra Zmitrowicz	Kiwity	publiczny
6.	Zygmunt Bekieszczyk	Kiwity	społeczny
7.	Katarzyna Balul	Lubomino	gospodarczy
8.	Andrzej Mazur	Lubomino	publiczny
9.	Władysław Daliga	Jeziorany	publiczny
10.	Ewa Maculewicz	Jeziorany	społeczny
11.	Jacek Szydło	Dywity	publiczny
12.	Aneta Fabisiak - Hill	Dywity	społeczny
13.	Stanisław Trzaskowski	Dobre Miasto	społeczny
14.	Andrzej Reguła	Dobre Miasto	społeczny
15.	Bożena Olszewska - Switaj	Górowo Iławeckie	publiczny
16.	Kazimierz Montewka	Górowo Iławeckie	społeczny

Tabela 3. Rada pełniąca funkcję organu decyzyjnego

W dniu 7 stycznia 2009 roku Rada LGD „Warmiński Zakątek” ukonstytuowała się, wybierając spośród siebie Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego i Sekretarza.

Regulamin Rady Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek” został przyjęty podczas Walnego Zebrania Członków w dniu 8 stycznia 2009 roku i stanowi **załącznik nr 2 do LSR.**

Regulamin Rady obejmuje w szczególności:

- procedury zapewniające jawność, demokratyczność i przejrzystość podejmowanych decyzji (Rozdział IV Regulaminu),
- procedury rozszerzania i uzupełniania składu Rady (Rozdział II Regulaminu),
- zakaz zatrudniania członków Rady w charakterze pracowników Biura LGD (§ 3 ust. 7 Regulaminu).

Doświadczenie członków Rady określa tabela stanowiąca **załącznik nr 3 do LSR.**

1.5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD.

W przypadku gdy LGD w formie stowarzyszenia chce ubiegać się o dofinansowanie ze środków osi 4 Leader w ramach PROW 2007-2013 musi spełniać kryteria dostępu określone w Programie.

Zgodnie z kryteriami dostępu statut w szczególności musi określić:

- jako cel działania realizację lokalnej strategii rozwoju
- regulować rozdzielność funkcji decyzyjną od zarządczej, jeśli dotychczas były one połączone
- powołać obok istniejącego już zarządu, organ decyzyjny, do którego wyłącznej kompetencji należy wybór operacji do realizacji w ramach PROW przez Oś LEADER
- co najmniej 50% składu tego organu powinni stanowić przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych.

Statutowymi organami Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” są:

- walne zebranie członków
- zarząd
- komisja rewizyjna - organ kontroli
- rada - organ decyzyjny

Zgodnie z § 17 najwyższą władzą Stowarzyszenia jest **Walne Zebranie Członków**. Walne Zebranie Członków zwołuje Zarząd co najmniej jeden raz na sześć miesięcy lub na pisemny wniosek Komisji Rewizyjnej, powiadamiając o jego terminie, miejscu obrad i propozycjach porządku obrad wszystkich członków Stowarzyszenia listami poleconymi lub w każdy inny skuteczny sposób, co najmniej na 14 dni przed wyznaczonym terminem rozpoczęcia obrad.

W Walnym Zebraniu Członków mogą uczestniczyć zwyczajni członkowie Stowarzyszenia oraz z głosem doradczym członkowie wspierający Stowarzyszenie oraz zaproszeni przez Zarząd goście.

Każdemu członkowi zwyczajnemu Stowarzyszenia obecnemu na Walnym Zebraniu Członków przysługuje jeden głos.

Kolejnym obligatoryjnym organem stowarzyszenia jest **Zarząd**. Skład Zarządu, jego kadencje i kompetencje określa statut. Do najważniejszych z nich należą:

- 1) przyjmowanie nowych członków Stowarzyszenia i wykluczanie członków Stowarzyszenia,

- 2) reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu,
  - 3) kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia,
  - 4) zwoływanie Walnego Zebrania Członków i przygotowywanie projektów uchwał dla Walnego Zebrania Członków,
  - 5) ustalanie wysokości składek członkowskich,
  - 6) opracowanie, aktualizacja i realizowanie strategii rozwoju
  - 7) powołanie Biura Stowarzyszenia,
  - 8) powoływanie i odwoływanie kierownika Biura Stowarzyszenia oraz zatrudnianie innych pracowników tego Biura,
  - 9) ustalanie wielkości zatrudnienia i zasad wynagradzania pracowników Biura Stowarzyszenia,
  - 10) ustalanie regulaminu Biura Stowarzyszenia i nadzór nad nim,
  - 11) przygotowywanie projektów do realizacji, które zostaną objęte wnioskiem o dofinansowanie,
  - 12) przygotowanie wniosków do otrzymania środków pomocowych dla Stowarzyszenia,
  - 13) przedłożenie Walnemu Zgromadzeniu Członków wniosku z kandydatami do Rady,
  - 14) realizowanie uchwał Walnego Zebrania Członków,
  - 15) zaciąganie zobowiązań w imieniu Stowarzyszenia w ramach uchwalonego budżetu oraz limitu zaciągania kredytów,
  - 16) przygotowywanie projektów budżetu i planów pracy Stowarzyszenia, a także sprawozdań z ich wykonania,
  - 17) zarządzanie majątkiem Stowarzyszenia.
- Kadencja Zarządu trwa 2 lata

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja	Gmina	Sektor
1.	Małgorzata Ofierska	prezes	Dobre Miasto	publiczny
2.	Alicja Wąsik	wiceprezes	Dywity	społeczny
3.	Piotr Macuk	wiceprezes	Orneta	publiczny
4.	Alicja Syczewska	skarbnik	Kiwity	społeczny
5.	Maja Zglejszewska	członek	Jeziorany	publiczny
6.	Antoni Nikiel	członek	Dywity	gospodarczy
7.	Jerzy Jędrzejewski	członek	Kiwity	publiczny
8.	Dorota Dunio	członek	Lubomino	publiczny
9.	Józef Jurkiewicz	członek	Lubomino	gospodarczy
10.	Aneta Jankowska	członek	Lidzbark Warmiński	społeczny
11.	Zenon Połocki	członek	Dobre Miasto	publiczny
12.	Agnieszka Rasińska	członek	Lidzbark Warmiński	publiczny
13.	Joanna Ulewicz	członek	Orneta	publiczny
14.	Stanisław Kawecki	członek	Jeziorany	gospodarczy
15.	Janusz Kłoc	członek	Górowo Iławeckie	gospodarczy
16.	Iwona Biernacka	członek	Górowo Iławeckie	publiczny

Tabela 4. Zarząd LGD „Warmiński Zakątek”

Organ kontroli, czyli **Komisja Rewizyjna**, jest trzecim organem niezbędnym do funkcjonowania stowarzyszenia. Zgodnie z § 27 do wyłącznej kompetencji Komisji Rewizyjnej należy:

- 1) kontrola bieżącej działalności Stowarzyszenia;
- 2) ocena pracy **Zarządu** i składanie wniosków w przedmiocie udzielenia absolutorium Zarządowi na Walnym Zebraniu Członków;

- 3) występowanie z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania Członków;
- 4) dokonywanie wyboru podmiotu mającego zbadać sprawozdanie finansowe Stowarzyszenia zgodnie z przepisami o rachunkowości.

Ip	Imię i nazwisko	Gmina	Sektor
1.	Izabella Andruszkiewicz-Ładna – przewodnicząca	Dobre Miasto	społeczny
2.	Krzysztof Budyta,	Dobre Miasto	społeczny
3.	Renata Borkowska	Lidzbark Warmiński	
4.	Wiesław Budrewicz	Jeziorany	gospodarczy
5.	Izabella Czaplicka	Lubomino	społeczny

Tabela 5. Skład Komisji Rewizyjnej

Strukturę i zasady funkcjonowania Rady określono w punkcie 1.4 oraz *Regulaminie organizacyjnym* organu decyzyjnego LGD, który obejmuje w szczególności:

- procedury podejmowania decyzji, zapewniające jasność i przejrzystość procesu decyzyjnego (Rozdział IV Regulaminu),
- zasady demokratyczności podejmowanych decyzji, zapewniające współuczestnictwo i bezstronność wszystkich Partnerów w podejmowaniu decyzji (Rozdział IV Regulaminu),
- procedury zapewniające jawność podejmowanych decyzji: w formie publikowanych i podawanych do publicznej wiadomości uchwał (Rozdział IV Regulaminu),
- wyłączenie członków organu decyzyjnego z możliwości zatrudnienia w biurze LGD oraz określenie procedur wyłączenia członka/ów organu decyzyjnego od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie zaistnienia okoliczności, które mogą wywołać wątpliwości co do jego bezstronności (§ 3 pkt 7 i rozdział IV Regulaminu).

Organem realizującym działania Lokalnej Grupy działania jest BIURO LGD i zatrudnieni w nim pracownicy.

Opis stanowisk

W Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” zaplanowano następujące stanowiska niezbędne do prawidłowego funkcjonowania samego Stowarzyszenia, jak i jego biura.

1. Koordynator/Dyrektor Biura

Wymiar czasu pracy – 1 etat

Bezpośredni przełożony - Prezes lub dwóch funkcjnie wyznaczonych w umowie o pracę członków Zarządu LGD

Zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności:

- tworzenie harmonogramu projektu poprzez oszacowanie czasu trwania poszczególnych zadań oraz określenie powiązań czasowych pomiędzy nimi,
- określenie zbioru zasobów niezbędnych do wykonania projektu, to jest ludzi, firm, podwykonawców, maszyn, urządzeń i materiałów,
- przydzielanie zasobów do poszczególnych zadań oraz rozwiązywanie problemów ich przeciążeń bądź niedoborów,

- realizowanie projektu – monitorowanie postępów prac oraz ewentualne modyfikowanie harmonogramu,
- tworzenie, redagowanie i weryfikowanie tekstów na stronie internetowej,
- kontrolowanie jakości i spójności materiałów merytorycznych,
- budowanie długofalowych relacji z klientami, kandydatami oraz pracownikami,
- przygotowanie i archiwizacja dokumentacji projektowej,
- przygotowanie i przeprowadzenie postępowań udzielanych przez LGD zamówień publicznych zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych w zakresie wynikającym z upoważnienia Zarządu,
- prowadzenie dokumentacji z zakresu zamówień publicznych,
- uczestniczenie w posiedzeniach komisji przetargowej,
- upowszechnianie informacji o warunkach i zasadach udzielania wsparcia na realizację projektów przedkładanych przez wnioskodawców, kryteriach wyboru projektów, a także sposobie naboru wniosków,
- udostępnianie formularzy i wzorów wniosków o wsparcie realizacji projektów,
- prowadzenie naborów wniosków,
- informowanie wnioskodawców o decyzjach w sprawie realizacji projektów,
- przesyłanie wniosków do AR i MR lub SW,
- informowanie społeczeństwa o możliwościach składania wniosków o dofinansowanie zadań zgodnych z LSR,
- rozpowszechnianie informacji o LSR i podejściu Leader,
- udzielanie pomocy przy wypełnianiu i składaniu wniosków,
- prowadzenie szkoleń na temat sporządzania poprawnych wniosków,
- tworzenie list projektowych.

2. Pracownik administracyjno–biurowy

Wymiar czasu pracy – 1 etat

Bezpośredni przełożony - Dyrektor Biura

Zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności

- wykonanie uchwał Walnego Zebrania Członków , Zarządu Stowarzyszenia, Rady Stowarzyszenia,
- realizowanie zadań określonych przez Zarząd,
- prowadzenie bieżących spraw Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek’
- przygotowywanie materiałów na Walne Zebranie Członków i zebranie Zarządu Stowarzyszenia,
- opracowanie projektów zmian w statucie i regulaminach organizacyjnych,
- obsługiwanie i pisanie protokołów z zebrań Walnego Zebrania Członków, Zarządu,
- prowadzenie dokumentacji Walnego Zebrania Członków, Zarządu Stowarzyszenia, Rady,
- prowadzenie dokumentacji członkowskiej,
- opracowywanie planów pracy oraz sprawozdań merytorycznych,
- prowadzenie korespondencji,

- utrzymywanie stałego kontaktu z członkami wspierającymi i honorowymi Stowarzyszenia,
- prowadzenie spraw kadrowych i dokumentacji Stowarzyszenia,
- sprawowanie pieczy nad sprzętem biurowym oraz zlecenie przeprowadzenia jego konserwacji lub naprawy,
- redagowanie treści strony WWW,
- koordynowanie procesu aktualizacji, monitorowania i ewaluacji LSR,

3. Obsługa księgową -

Wymiar czasu pracy - ½ etatu lub usługa zewnętrzna
Bezpośredni przełożony - Dyrektor Biura

Zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności:

- prowadzenie rachunkowości zgodnie z aktualnymi przepisami prawa,
- wykonywanie obowiązków sprawozdawczych ustalonych przez Główny Urząd Statystyczny,
- tworzenie warunków dla przestrzegania ścisłej dyscypliny finansowej i budżetowej Stowarzyszenia,
- należyte przechowywanie i zabezpieczanie dokumentów księgowych, ksiąg rachunkowych, sprawozdań finansowych oraz środków pieniężnych,
- bieżące prawidłowe prowadzenie księgowości z zastosowaniem racjonalnej organizacji pracy i techniki przetwarzania danych,
- rejestrowanie operacji gospodarczo – finansowych,
- analizowanie dokumentów finansowych,
- prowadzenie ewidencji środków trwałych i wyposażenia,
- prowadzenie kartotek wynagrodzeń,
- sporządzanie list płac,
- regulowanie zaliczek na podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych,
- regulowanie płatności wynikających ze zobowiązań,
- wypłacanie wynagrodzeń osobowych i honorariów oraz sporządzanie sprawozdań dotyczących zatrudnienia i funduszu płac,
- prowadzenie dokumentacji składek członków zwyczajnych i wspierających,
- opracowanie projektu preliminarza budżetowego,
- rozliczanie kosztów podróży służbowych,
- czuwanie nad prawidłowym przebiegiem wykonania budżetu Stowarzyszenia,
- sporządzanie informacji z przebiegu wykonania budżetu zgodnie z obowiązującymi terminami,
- sporządzanie pism, wniosków i podań związanych z działalnością finansowo – księgową Stowarzyszenia,
- przygotowanie wniosków o płatność,
- monitorowanie wydatków związanych z realizacją LSR,
- współpracowanie przy sporządzaniu budżetów wniosków o dofinansowanie.

4. Obsługa Prawna – usługa zewnętrzna

Procedura rekrutacji pracowników została opisana w załączniku numer 4 do LSR i obejmuje w szczególności:

- określenie wymagań koniecznych i pożądaných w odniesieniu do kandydatów do pracy w LGD pozwalających na zatrudnienie osób gwarantujących profesjonalną obsługę organów LGD i beneficjentów (rozdział VII. Regulaminu),
- określenie procedury naboru pracowników LGD, w tym procedury postępowania w sytuacji wystąpienia trudności w zatrudnieniu pracowników spełniających wymagania konieczne (Rozdział II - VIII Regulaminu),
- opisy stanowisk precyzujące podział obowiązków i zakres odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach (formularz opisu stanowiska pracy w LGD „Warmiński Zakątek”).

WARUNKI LOKALOWE PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” z dniem 1 lutego 2009 roku obejmuje nową siedzibę: przy ulicy Warszawskiej 7.

Warunki lokalowe:

- 3 samodzielne pomieszczenia biurowe o łącznej powierzchni ponad 50 m² z zapleczem sanitarnym i socjalnym,
- 1 piętro budynku o powierzchni ok. 120 m² - do adaptacji na potrzeby LGD – planowane utworzenie w roku 2009 zaplecza konferencyjno – szkoleniowego: w pełni usprzętowanej sali konferencyjno-szkoleniowej i pomieszczeń do prowadzenia warsztatów w mniejszych grupach.

2. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności.

Obszar Warmińskiego Zakątką to rejon wielkiego potencjału do rozwoju wszystkich znajdujących się tu zasobów:

przyrodniczych – przez zrównoważone i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych do rozwoju regionu, ludzkich – przez rozwijające się, zintegrowane ze sobą i z otoczeniem społeczeństwo, coraz lepiej wykształcone, pokonujące bariery rozwojowe, korzystające z coraz szerszej palety działań na rzecz poprawy warunków życia i atrakcyjności wsi, technicznych, dzięki coraz większym możliwościom i skuteczności w pozyskiwaniu funduszy na inwestycje, zwłaszcza samorządów terytorialnych oraz przedsiębiorców, rolników, organizacje non profit.

Walory turystyczne, przyrodniczo-kulturowe, zasoby techniczne i rozwijająca się sfera aktywności i inicjatyw społecznych, a także ewaluacja Strategii zrealizowanej w ramach II Schematu inicjatywy Leader Plus, stanowią podstawę Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Warmiński Zakątek”.

Wnikliwa analiza zasobów, ich ewaluacja i ocena w stosunku do założeń II Schematu Leader Plus, a także zmiana jakościowa obszaru, wynikająca z „dołączenia” do LGD nowych Gmin i nowego obszaru działania, wykazały wiele walorów obszaru działania, które stanowią będą podstawę podejmowanych działań.

Region LGD obejmuje centralną część historycznej Warmii. Jest spięty rzekami: Łyną, Pasłęką, Drwęcą Warmińską i leży pośród jezior i lasów. Zawiera w sobie niepowtarzalne walory pod kątem rozwoju regionu w oparciu o turystykę (zwłaszcza turystyki wodną, rowerową i pieszą). Stanowi też doskonałe miejsce do zamieszkania, rozwijania przedsiębiorczości i aktywności. Ukształtowanie terenu jest bardzo zróżnicowane: występują liczne pagórki o wysokościach 80-100 m n.p.m., doliny nadrzeczne, a zielone lasy i łąki oraz liczne zabytki i inne atrakcje historyczno-kulturowe dodatkowo zachęcają do spędzania tu wolnego czasu.

Jednocześnie, charakteryzując obszar, nie sposób pominąć uwarunkowań sprzyjających rozwojowi rolnictwa, gdyż nie brakuje tu gleb najwyższej jakości, co w połączeniu z wyjątkowymi walorami obszaru „Zielonych Płuc Polski”, stwarza doskonałe warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz innych form zrównoważonego gospodarowania. Nie bez znaczenia jest wreszcie korzystna lokalizacja LGD w bezpośrednim sąsiedztwie Olsztyna, oraz w niedalekiej odległości od granicy Państwa z Rosją (Obwodem Kaliningradzkim federacji Rosyjskiej). Jednocześnie obszar pozostaje w stosunkowo niewielkiej odległości (ok. 200 km) od Warszawy i jest jednym z ulubionych miejsc wypoczynku mieszkańców tego miasta, będąc krainą spójną pod względem kulturowym (Warmia) wyróżnia się od cywilizacji i korzystania z zasobów tego regionu swą specyfiką, stanowiąc dla odwiedzających dodatkową atrakcję.

Obszar działania jest również spójny pod względem geograficzno-przyrodniczym i przestrzennym. Wyróżnia się dużym zróżnicowaniem: występują tu liczne pagórki, o wysokościach 80-100 m n.p.m., doliny nadrzeczne, a zielone lasy i łąki oraz liczne zabytki i inne atrakcje historyczno-kulturowe dodatkowo zachęcają do spędzania

tu wolnego czasu. Jednocześnie, charakteryzując obszar, nie sposób pominąć uwarunkowań przyrodniczych sprzyjających rozwojowi rolnictwa, gdyż nie brakuje tu gleb najwyższej jakości, co w połączeniu z wyjątkowymi walorami obszaru „Zielonych Płuc Polski”, stwarza doskonałe warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz innych form zrównoważonego gospodarowania. Nie bez znaczenia jest aspekt spójności pod kątem przestrzennym związany z korzystną lokalizacją LGD w bezpośrednim sąsiedztwie Olsztyna oraz w niewielkiej odległości od granicy Państwa z Rosją (Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej). Jednocześnie obszar pozostaje w stosunkowo niedaleko (ok. 200 km) od Warszawy i jest jednym z ulubionych miejsc wypoczynku mieszkańców tego miasta, czemu sprzyja możliwość „ukrycia się” od cywilizacji i korzystania z zasobów tego regionu.

Członkowie partnerstwa, charakteryzując swój region, zwracają uwagę na niedostateczny ich zdaniem poziom oferowanych usług oraz brak systemu tworzenia zintegrowanej oferty świadczonych usług, dostrzegając w ich poprawie szansę na rozwój gospodarczy oraz przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom społecznym, takim jak niska aktywność mieszkańców i skumulowanie niekorzystnych zjawisk społecznych na obszarach wiejskich. Obszar wykazuje więc spójność również pod względem społeczno-kulturowym. Bierność zawodowa pewnych grup społecznych łączy się z narastającym problemem zapewnienia sobie przez pracodawców dostępu do wykwalifikowanej siły roboczej. Jest to wynik wciąż obecnej na całym obszarze mentalności związanej z funkcjonowaniem PGR. Problem pogłębia się za sprawą migracji mieszkańców do dużych ośrodków miejskich i za granicę – zwłaszcza osób młodych i wykształconych.

W związku z założeniami programowymi LEADER, określającymi maksymalną objętość rozdziału, integralną częścią opisu specyfiki obszaru jest „Dodatek tabelaryczny”, który stanowi załącznik nr 5 do niniejszej strategii. Znajdują się tam informacje, które zawierają istotne informacje, zebrane podczas diagnozy obszaru działania.

Tabela A. Obszary chronione na obszarze działania.

Tabela B. Powierzchnia i ludność gmin wchodzących do obszaru działania (stan na 31 XII 2006 r.).

Tabela C. Ruch naturalny ludności.

Tabela D. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym.

Tabela E. Kobiety na 100 mężczyzn.

Tabela F. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna.

Tabela G. Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska i na gospodarkę wodną (w tys. zł).

Tabela H. Wydatki budżetów gmin w 2006 r. (w tys. zł).

Tabela I. Lesistość w gminach LGD.

Tabela J. Jeziora na obszarze działania.

Tabela K. Użytki rolne w gminach LGD.

Tabela L. Liczba gospodarstw rolnych.

Tabela M. Stopa bezrobocia wg stanu na koniec 2007 roku i koniec sierpnia 2008.

Tabela N. Podmioty gospodarcze.

Tabela O. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania.

Tabela P. Gospodarstwa agroturystyczne.

Tabela R. Biblioteki i czytelnictwo.

Tabela S. Placówki przedszkolne, szkoły podstawowe i gimnazja.

2.1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD.

Nazwa gminy	Rodzaj gminy	Identyfikator jptk	Powiat
Dobre Miasto	Miejsko -wiejska	281403 3	olsztyński
Dywity	wiejska	281404 2	olsztyński
Górowo Iławeckie	wiejska	280102 1	bartoszycki
Jeziorany	Miejsko -wiejska	281406 3	olsztyński
Kiwity	wiejska	280902 2	lidzbarski
Lidzbark Warmiński	wiejska	280903 2	lidzbarski
Lubomino	wiejska	280904 2	lidzbarski
Orneta	Miejsko -wiejska	280905 3	lidzbarski

Tabela 6: Gminy objęte obszarem działania LGD „Warmiński Zakątek”

Trzy gminy mają charakter miejsko – wiejski, pięć jest gminami wiejskimi. Trzy Gminy: Dobre Miasto, Dywity i Jeziorany należą do obszaru powiatu olsztyńskiego. Cztery Gminy: Kiwity, Lubomino, Orneta i Lidzbark Warmiński, należą do powiatu lidzbarskiego i zajmują niemalże cały jego obszar (poza gminą miejską Lidzbark Warmiński), jedna gmina należy do powiatu bartoszyckiego.

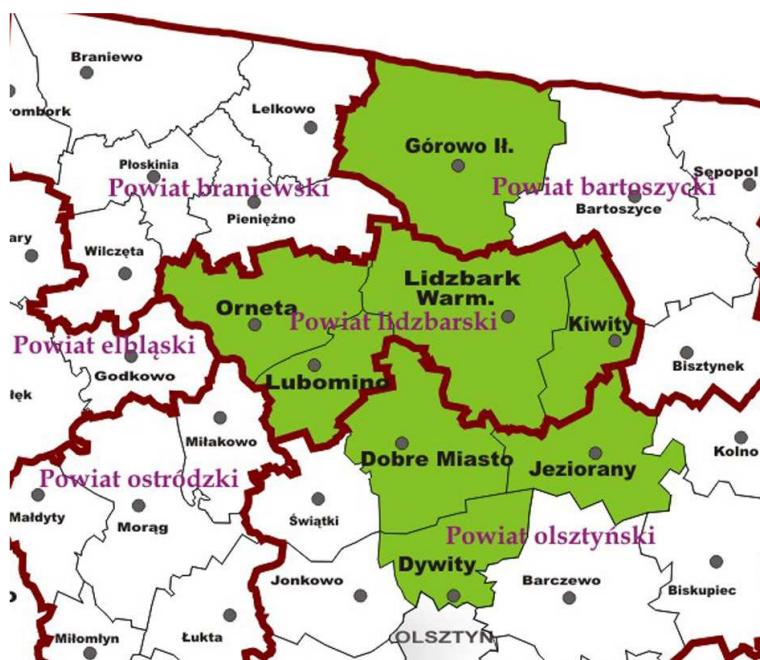
2.2. Uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe

2.2.1. Uwarunkowania przestrzenne.

Teren działania LGD „Warmiński Zakątek” obejmuje środkową część województwa warmińsko - mazurskiego. W jego skład wchodzi obecnie osiem gmin, znajdujących się w sercu historycznej Warmii – trzy z powiatu olsztyńskiego, jedną z powiatu bartoszyckiego oraz cztery z powiatu lidzbarskiego. Pod względem administracyjnym obszar działania styka się od strony południowej z Olsztynem, od północy zbliżając się do granicy państwa. Przez teren przebiega ważna droga krajowa nr 51 łącząca Olsztyn z przejściem granicznym z Rosją (Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej), w Bezledach. Przez obszar przebiegają również wojewódzkie szlaki komunikacji drogowej, oraz drogi powiatowe i gminne. Obszar LGD jest bardzo zróżnicowany, z przewagą charakterystycznego krajobrazu obszaru polodowcowego. **Wiejską sieć osadniczą tworzą zarówno wykształcone skupiska różnej wielkości wsi (ponad 200 miejscowości wiejskich)**, przeważnie w formie “ulicówek”, jak również znaczna ilość rozrzuconych pojedynczych gospodarstw rolnych. Jednocześnie sąsiedztwo stolicy województwa powoduje na południu obszaru intensywny rozwój osadnictwa jednorodzinnego. Jest to z jednej strony korzystny fakt zwiększający dochody gmin i liczbę zameldowanych mieszkańców, ale jednocześnie stwarza poważne problemy natury socjologicznej. Coraz większe znaczenie mają coraz powszechniej w tym rejonie powstające zabudowania o charakterze letniskowym.

Również silniejszą koncentrację zamieszkania obserwuje się: wokół ośrodków miejskich: Dobrego Miasta, Jezioran i Ornety, w miejscowościach wiejskich, w których

funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne.

Mapa obszaru działania Lokalnej Grupy Działania „WARMIŃSKI ZAKĄTEK”

2.2.2 Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze

Budowa geologiczna

W budowie geologicznej obszaru dominują utwory czwartorzędowe, będące wynikiem działań lodowca. Wyróżnić tu można osady morenowe powstałe w wyniku akumulacyjno-erozyjnej działalności lodowca oraz osady piaszczysto - żwirowe powstałe w wyniku działalności lodowca i wód polodowcowych. Obszar cechuje się różnorodnością form terenu z dużą ilością jezior i lasów typowych dla krajobrazu młodoglacjalnego, związanego z postojem i recesją lądolodu ostatniego zlodowacenia Wisły. Różnice w wysokościach między wzniesieniami a obniżeniami sięgają do 30 m. Połączenie cech związanych z ukształtowaniem powierzchni oraz lesistością i dużą ilością zbiorników wodnych sprawia, że obszar działania dysponuje wyjątkowymi walorami pod kątem rozwoju turystyki na obszarach wiejskich. Występuje tu wiele gatunków drzewostanów, naturalną formacją roślinną są lasy mieszane strefy umiarkowanej.

Klimat

Miejscowy klimat ma cechy klimatu przejściowego z mocniejszym akcentem kontynentalnego. Istnieje wielokierunkowa zmienność poszczególnych elementów meteorologicznych. Wywołane to jest ścieraniem się wpływów kontynentalnych i morskich, rzeźbą terenu, zalesieniem oraz typami gleb o dużej absorpcji ciepła oraz chłodu. Klimat na obszarze działania odznacza się dużą różnorodnością i zmiennością typów pogody.

Obszary chronione¹

Na obszarze działania Warmińskiego Zakątka znajdują się trzy rezerваты przyrody. Pierwszym jest „Ustnik” na terenie gminy Jeziorany, ustanowiony w 1991 roku przy miejscowości Ustnik, na śródpolnym rozlewisku. Jest on miejscem lęgowym i wypoczynkowym około 50 gatunków ptaków wodno -błotnych, w tym wielu rzadkich i zagrożonych wyginięciem – jak np. perkoz zausznic, biegus mały, rycyk północny. Drugim rezerwatem, który zazębia się z gminą Lubomino jest rezerwat przyrody Ostoja bobrów na rzece Pasłęce, który stanowi osobliwość krajobrazową i który został włączony do obszaru Natura 2000. Ustanowiono go w roku 1970 r. na rzece oraz korytarzu gruntów przybrzeżnych. Trzeci zlokalizowany jest na terenie gminy Górowo Iław. – „Jezioro Martwe” otoczone torfowiskami z bogatymi stanowiskami maliny moroszki (o powierzchni 17,73 ha).

Na uwagę zasługują obszary wzmożonej ochrony krajobrazu, jakim są Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK) Doliny Symsarny i jezior hydrologicznie z nią związanych, na terenie gminy Jeziorany, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Pasłęki w gminach Lubomino i Orneta, Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Orneckiej w gminie Lubomino i Orneta. Na terenie gmin: Dywity i Dobre Miasto znajduje się fragment Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Środkowej Łyny. Dolina tej rzeki spełnia funkcje korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym, będąc jednocześnie niezapomnianą atrakcją przyrodniczą. Ponadto, gmina Dobre Miasto oraz Gmina Lidzbark Warmiński zawierają w swoich granicach wycinek Obszary Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny. Na terenie gminy Górowo Iław. OChK obejmują: Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Wąszy, OchK Wzniesień Górowskich oraz OchK Doliny Elmy.

Obszary NATURA 2000 oraz obszary planowane do włączenia do sieci NATURA 2000

Obecnie w zasięgu terytorialnym LGD znajduje się dwa ekosystemy włączone do sieci Natura 2000: rzeka Pasłęka przebiegająca przez Gminy Lubomino, Lidzbark Warmiński i Orneta. Drugą stanowi „Ostoja Warmińska” pokrywająca ok.3/4 terenu gminy Górowo Iław. „Ostoja Warmińska” została zaproponowana jako obszar ochrony jednego gatunku – bociana białego. W Ostoi liczną populację lęgową stanowią również orlik krzykliwy, żuraw, łabędź krzykliwy, gągoł, bielik.

2.2.3 Uwarunkowania historyczno-kulturowe regionu.

Znaczenie „Warmii” dla mieszkańców

Warmia, jest znaną powszechnie krainą historyczną, z bogatą przeszłością i tradycjami. Jako część państwa polskiego od roku 1466 do roku 1772 zachowywała swą autonomię polityczną z biskupem warmińskim jako jej księciem, a i jej mieszkańcy silnie odczuwali swą niezależność i odrębność. Sytuacja ta nie uległa zmianom również po zaborach. Warmia bowiem, choć utraciła niezależność polityczną, pozostała odrębną w świadomości Warmiaków. Wynikało to przede wszystkim z różnic wyznaniowych – Warmia stanowiła wyspę katolicyzmu w morzu protestanckiej ludności Prus. Dlatego jeszcze w okresie plebiscytu silnie wpływały tendencje separatystyczne w postaci projektów utworzenia oddzielnego „państwa warmińskiego”

z biskupem warmińskim jako jego władcą. Kultura i obyczaje warmińskie były wpisane w wydarzenia kościelne.

Dzisiaj ten historyczny region zagrożony jest utratą swojej specyficznej odrębności. Warmia często jest mylona z Mazurami i to nie tylko przez przybywających tu licznie turystów, ale przez samych jej mieszkańców. Biorąc pod uwagę, że jednym z zasadniczych wyzwań Lokalnej Grupy Działania Partnerstwa „Warmiński Zakątek” jest dalsza integracja więzi społecznej, budowanie więzi na bazie tożsamości historycznej wydaje się koniecznym elementem tworzonej strategii. Tak więc „Warmia”, która jest rozpoznawalnym hasłem marketingowo-promocyjnym w kraju, jak i poza jego granicami, ma również kolosalne znaczenie dla społeczności lokalnej, jako wspólny wyróżnik, który dzięki przyszłym działaniom prowadzić ma do integracji społecznej oraz tworzeniu więzi międzyludzkich.

„Rdzenni” i „osadnicy”

Zanim na tereny dzisiejszej Warmii przybyli osadnicy z Niemiec i Polski, zanim pokryła się ona siecią, tak charakterystycznych dzisiaj dla jej krajobrazu, kościołów i kapliczek, zamieszkiwały ją pogańskie plemiona pruskie. Po schrystianizowaniu Warmii i całych Prus plemiona te rozplynęły się w fali nowych osadników. Okres najintensywniejszej kolonizacji przypada na połowę XIV wieku, czego dowodem są pierwsze wzmianki o miejscowościach takich jak Brąswałd (1366 r.), czy też Dywity (Diwitten) (1380 r.). Ostatnie resztki ludności pruskiej roztopiły się w fali nowych kolonistów w początkach XVII wieku. Dzisiaj o dawnych mieszkańcach tych ziem świadczą nazwy miejscowe i bogate dane archeologiczne, które dostarczają coraz to nowych znalezisk świadczących o bogatej kulturze Prusów. Jednak nie tylko one są milczącym pomnikiem historii Warmii i Prus. Oprócz nich bowiem na całym terenie zamieszkałym niegdyś przez pruskie plemiona rozsiane są dawne grodziska, wały i strażnice obronne. Grodziska nie były zwykle zamieszkane – stanowiły jedynie placówki wojskowe ze stałym garnizonem wojów, oraz punkty schronienia dla okolicznych mieszkańców w razie najazdu wroga. Do dziś na terenie Warmii te z grodzisk, które nie zostały zniwelowane w wyniku prac rolniczych, są dla bystrego obserwatora wyraźnym i namacalnym śladem przeszłości. Wiele z nich zachowało dawny układ wałów, wiele też jedynie specjalista potrafi odróżnić od zwykłych pagórków. Stanowią one atrakcyjne punkty widokowe – Prusowie bowiem budowali je zwykle na terenach z natury obronnych i odkrytych, aby z dużych odległości móc dostrzec zbliżającego się nieprzyjaciela. Pagórki kryjące w sobie dawne pruskie grody mają najczęściej kształt owalny, o stromych stokach i spłaszczonym wierzchołku. Często da się również zauważyć w ich pobliżu inne umocnienia obronne – fosy i wały. Siecią tych ostatnich pokryta jest cała niemal Warmia, a wciąż jeszcze odkrywane są nowe.

Dominium warmińskie

Powstałe w 1243 roku biskupstwo warmińskie było początkowo niesamodzielne i podległe Zakonowi Krzyżackiemu, z czasem jednak otrzymało (po II pokoju toruńskim w 1466) autonomię i daleko posuniętą niezależność w ramach państwa polskiego.

Mapa biskupstwo warmińskie 1243 r.

Okres, gdy Warmia stała się częścią Polski (1466-1772), to lata najświetniejszej historii kulturalnej tych ziem. Wówczas to biskupi warmińscy, udziałni „książęta na Warmii”, do których należeli wybitni przedstawiciele kultury późnego średniowiecza, renesansu, baroku i wreszcie oświecenia, stworzyli ośrodek kultury, który promieniował nie tylko na najbliższe sobie dzielnice, ale na całą Europę. Na lata te przypada też okres świetności Warmii, która stała się w owym czasie prężnym ośrodkiem nauki, kultury i sztuki. Umysłowy wkład Warmii w ogólnoeuropejskie dziedzictwo kulturalne jest o wiele znaczniejszy, niżby wskazywało na to jej niewielkie terytorium.

Katolicyzm na Warmii

Czerwień gotyckiej cegły, kamienie polne i głązy fundamentów kościołów i zamków, wtopione w morenowe wzgórza i zieleń, są niezbywalnym i naturalnym krajobrazem dziedzictwa kultury Warmii. Kościoły Warmii są także utrwalonymi od wieków znakami jej przestrzeni duchowej. Odnajdując tożsamość Warmii i zbiorową pamięć pokoleń jej mieszkańców zawsze dotkniemy katolicyzmu jako symbolu historycznej i religijnej, duchowej odrębności tego kraju i ludzi. Odróżniał on przybyszów z chrześcijańskiej Europy od „pogańskich” Prusów w średniowieczu, trwał w Księstwie Biskupim otoczony protestanckim sąsiedztwem od czasów reformacji. Był podstawą autonomii Warmiaków, także polskiego sprzeciwu wobec germanizacji w XIX wieku, i przeszkodą w bezdyskusyjnym włączeniu Warmii w nacjonalistyczną ideę wschodniopruskości w XX wieku.

Okres międzywojenny i powojenny to czas dużych przemieszczeń ludnościowych. Zwłaszcza po II wojnie światowej przybyło tu wielu nowych mieszkańców: Polaków ze wschodnich kresów, Mazowsza, przesiedleńców w ramach akcji „Wisła”. Wraz z nimi przybyły nowe kultury i wyznania. Przybyszów zadziwiał warmiński wzór życia rodzinnego, kult pracy i przywiązanie do kościoła katolickiego.

Pejzaż architektoniczny

Architektura Warmii rozpoczyna się od późnośredniowiecznego gotyku niemieckiego. Adaptowany na warmińską wieś w stylu surowym, prostym, jakby „ociężyły”,

nazywany bywa **gotykiem wiejskim**. Pierwsze kościoły z XIV wieku w tym typie, zwane też „kościółami halowymi”, budowano według jednego wzoru: bryła kościoła niezbyt wielka, z jednolitą przestrzenią wnętrza - prostokątną salą bez podziałów. Ściana prezbiterialna zawsze zwrócona jest na wschód. Nie budowano kościołów od razu z wieżami. Przystawiano je do bryły później. **Do takich kościołów należą kościoły w: Ornece, Lidzbarku Warmińskim, Dobrym Mieście, Jezioranach oraz na terenie gminy Górowo Iławeckie – kościół gotycki z XVw. w Pieszkowie i z XIVw. w Janikowie.** Wiele wiejskich kościołów do dziś zadowala się wieżą drewnianą. Do ciekawych wiejskich obiektów sakralnych należy wybudowana w 1350 roku na fundamentach z kamieni polnych świątynia w **Kiwitach**.

Po opanowaniu ziem pruskich przez Krzyżaków i po powstaniu biskupstwa warmińskiego wyrastać zaczęły potężne zamki gotyckie, a lokowane przez biskupa i kapitułę miasta otaczano pierścieniem murów obronnych wraz z bramami i basztami. Wraz z rozwojem artylerii także i na Warmii powstawały twierdze i stanowiska obronne dostosowane do wymagań nowoczesnej wojny. Świadectwem takiego budownictwa są chociażby pruskie umocnienia budowane w strategicznych punktach regionu – węzłach kolejowych, mostach etc.

W tym miejscu, należy podkreślić rolę **przydrożnych kapliczek**. Jakkolwiek tego typu zabytki sakralne nie są rzadkością w całej Polsce, jak i poza jej granicami, ale nigdzie chyba nie ma ich w takiej ilości, nigdzie też nie są one otaczane przez ludność wiejską takim szacunkiem i opieką. Wyróżniają się one też pod względem architektonicznym i wpisały się na trwałe w krajobraz, kojarzony z dawnym, wiejskim wizerunkiem biskupiego dominium. Wygląd zawdzięczają wpływowi sztuki ludowej, wypracowanej autonomicznie przez lokalnych, anonimowych twórców. Kolejnym elementem jest czerpanie z historycznych stylów architektonicznych. Należy podkreślić również związek z dorobkiem kultury starożytnej (również pogańskiej), której nośnikiem i przekazicielem było chrześcijaństwo. Opieka nad kapliczkami wskazuje na szacunek i przywiązanie do tradycji, która jest spoiwem społecznym ważnych przemian społecznych, które planuje się osiągnąć przy pomocy niniejszej strategii

Na uwagę zasługuje **tradycyjna architektura**, której elementy wciąż odnaleźć można na warmińskiej wsi. Drewno, aż po XX wiek, było najpopularniejszym materiałem budulcowym, zarówno ze względu na jego dostępność, jak i możliwości obróbki. Niestety, nie jest ono jednak materiałem trwałym. Szybko ulega rozkładowi biologicznemu, nie jest odporne na wysokie temperatury. Dlatego zabytki drewniane stanowią niezwykle rzadkość wśród znalezisk archeologicznych, stanowiąc zwykle nie lada sensację. Domy, kościoły, budynki przemysłowe, ulegały pływom zarówno niekorzystnych warunków atmosferycznych, przebudowywania prowadzącego do zatracenia ich zabytkowego charakteru, częściej jednak po prostu płonęły podczas licznych pożarów. Do ich likwidacji przyczyniły się na przełomie XIX/XX wieku także *administracyjne nakazy zabraniające stawiania budynków drewnianych*.

Tym niemniej jednak na terenie dawnego księstwa warmińskiego zachowały się, dość rzadkie co prawda, przykłady dawnego budownictwa, niemal zupełnie opartego na drewnie. Są to przede wszystkim oryginalne chaty wiejskie, które tu i ówdzie spotkać możemy wśród nowszych domostw warmińskiej wsi. Pochodzą one głównie z XIX wieku, jednak ich styl architektoniczny jest dużo starszy, sięgający swymi korzeniami zapewne jeszcze XVI/XVII stulecia. **Dają nam one wyobrażenie**

o charakterystycznym i oryginalnym wyglądzie dawnej warmińskiej wsi – ubogiej, ale czystej, schludnej i jakże pięknej w swej prostocie. Ich cechą charakterystyczną było oddzielenie budynków mieszkalnych od gospodarczych. Wszystkie zagrody posiadały także dwa ogródki – warzywny z tyłu budynku mieszkalnego i kwiatowy od frontu. Obecnie większość z tych niewielu zachowanych warmińskich chat jest bardzo zadbana i wyremontowana, z zachowaniem zasad dawnej sztuki budowlanej. Ich widok stanowi niezwykle przeżycie natury estetycznej i poznawczej.

Na terenie obszaru działania zlokalizowanych jest wiele stanowisk archeologicznych, z czego część wpisano do rejestru zabytków. Większość z nich związanych jest z grodziskami pruskimi. Na uwagę zasługuje również charakterystyczny dla wczesnego osadnictwa (prawo chełmińskie 1338 r.) układ urbanistyczny wielu miejscowości oraz dróg, których dzisiejszy układ często sięga czasów średniowieczaⁱⁱ.

2.3. Ocena społeczno – gospodarcza obszaru.

2.3.1. Potencjał demograficzny i gospodarczy.

2.3.1.1 Potencjał demograficzny.

Jednym z największych problemów obszaru działania jest demografia. Na obszarze realizacji projektu według stanu na 31 grudnia 2006 r. (ewidencja GUS) zamieszkiwało **67 693 osoby**, z czego **23 342 osoby to mieszkańcy miast**. Chociaż obserwuje się przyrost naturalny na obszarze LGD (za wyjątkiem dwóch gmin), to należy zwrócić jednocześnie uwagę na migracje wewnętrzne ludności, a te dla gmin powiatu lidzbarskiego (tak jak i innych gmin warmińsko - mazurskich) są bardzo niekorzystne. Jest to jest całkowicie zrozumiałe biorąc pod uwagę silne oddziaływanie stolicy województwa – Olsztyna, będącego głównym ośrodkiem administracyjnym i jednocześnie atrakcyjnym miejscem pracy i zamieszkania. Oczywiście saldo migracji w obrębie samego powiatu olsztyńskiego nie jest wszędzie jednakowe i dodatnie – gminy leżące w najbliższym sąsiedztwie będą korzystały najwięcej z budowniczego boomu i tendencji przenoszenia się mieszkańców Olsztyna w spokojniejsze okolice.

Należy też zwrócić uwagę na postępującą coraz szybciej emigrację ekonomiczną. Wyjazdy zagraniczne stanowią obecnie największe realne zagrożenie demograficzne, gdyż społeczności lokalne tracą w ten sposób, czasami nieodwracalnie, aktywnych, młodych ludzi.

Struktura wiekowa ludności LGD jest korzystna. Ilość osób w wieku poprodukcyjnym jest stosunkowo niewielka i oscyluje w przedziale 21-24 osób na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wyjątkiem jest obszar Dywit, gdzie bardzo wyraźnie można zauważyć „młodzieżowy” charakter tej gminy. Niezle jest również z przyszłością – średnio 37 osób w gminie na 100 osób w wieku produkcyjnym dopiero będzie wchodzić na rynek pracy.

Jak wszędzie w kraju, zauważalny jest dotkliwy niedobór kobiet na terenach gmin typowo wiejskich. Jedynym wyjątkiem jest gmina Dywity, która ze względu na swoją specyfikę wymyka się z typowego wzorca gminy wiejskiej. W gminach

miejsko-wiejskich lub leżących w najbliższym sąsiedztwie miasta na ilość kobiet ma niewątpliwie wpływ istnienie dostępnych miejsc pracy w pobliskich ośrodkach miejskich. Gminy z miastami (a więc i z dostępnymi różnorodnymi miejscami pracy) mają zachowany korzystny udział kobiet w społeczeństwie (Dobre Miasto, Jeziorany, Orneta). Z kolei gminy typowo wiejskie mają problemy z odpływem kobiet ze swego terenu (Kiwity, Lidzbark Warmiński, Lubomino, Górowo Iławeckie). Jak można zauważyć, samo istnienie ośrodka gminnego w odróżnieniu od funkcjonowania ośrodka miejskiego nie jest w stanie zapewnić atrakcyjnego poziomu życia dla kobiet. Oprócz dostępności pracy istotne znaczenie mają podstawowe warunki życia (usługi, infrastruktura, itp.). Ośrodki wiejskie z oczywistych względów nie są pod tym względem w stanie konkurować z miastami (nawet tymi mniejszymi). Podnoszenie jakości życia mieszkańców, budowanie świadomości wysokich walorów wsi jako miejsca zamieszkania, oraz wskazywanie możliwości zarobkowania na wsi, to kluczowe zadania, służące rozwiązaniu problemów demograficznych terenu LGD.

Generalnie mała liczba urodzin, pogłębiona dodatkowo ujemnym saldem migracji w dłuższej perspektywie czasu prowadzić może do wyludniania się obszarów wiejskich w regionie (przewidywanym zresztą przez opracowania statystyczne) oraz zachwiania równowagi pomiędzy ludźmi w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Zwiększona liczba urodzeń, obserwowana od 2007 roku ma związek z wejściem w dorosłość osób urodzonych w latach 80-tych (ostatni wyż demograficzny). Na wsiach niekorzystne jest odchodzenie od wielodzietności.

2.3.1.2 Potencjał gospodarczy.

Możliwości inwestycyjne

Wszystkie gminy podejmują starania w celu zapewnienia swoim mieszkańcom jak najlepszych warunków do życia. Jednym z priorytetów samorządów jest zaopatrzenie w wodę oraz rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej. Tak jak wszędzie w kraju, sieć kanalizacyjna nie nadąża za zaopatrzeniem mieszkańców w wodę. Dostrzegając ten problem, większość gmin podjęła prace związane z rozwiązaniem problemu gospodarki ściekowej. Wysokość tych wydatków oczywiście wiąże się bezpośrednio z możliwościami finansowymi samorządów i jest niestety mocno niewystarczająca, aby szybko nadrobić wieloletnie zaniedbania. Poza tym należy zauważyć, że za wyjątkiem jednej gminy (Dywity) wskaźnik G samorządów LGD jest niski i znajduje się dużo poniżej średniej krajowej.

Inwestycje w infrastrukturę wodociągowo – kanalizacyjną są bardzo kosztochłonne i niewspółmierne do ich efektywności ekonomicznej. Liczba potencjalnych użytkowników sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich w ujęciu 1 kilometra oscyluje wokół wartości 50-100 osób. Stąd rzeczą prawie niemożliwą jest pozyskanie funduszy unijnych na realizację inwestycji (z wyjątkiem działania osi 3 PROW). Z drugiej strony trudnym, choć coraz bardziej społecznie i ekonomicznie akceptowalnym rozwiązaniem **jest rozwiązanie gospodarki ściekowej przez system przydomowych oczyszczalni ścieków.**

Nazwa Gminy	Wskaźnik G	% średniej krajowej
Dobre Miasto	704,71	73,81
Dywity	1 019,58	106,79
Górowo Iławeckie	591,00	61,90
Jeziorany	519,96	54,46
Kiwity	431,19	45,16
Lidzbark Warmiński	571,45	59,85
Lubomino	597,03	62,53
Orneta	616,26	64,55
Polska	954,74	100

Tabela 7. Wskaźnik G - podstawowych dochodów podatkowych na 1 mieszkańca gminy.

Źródło: „Województwo Warmińsko – Mazurskie 2007 – Podregiony, Powiaty, Gminy”. Urząd statystyczny w Olsztynie

Nietrudno również zauważyć, że dochody własne gmin stanowią stosunkowo niewielki procent w budżetach samorządów. Oznacza to duże uzależnienie budżetów od dotacji państwowych i niezbyt imponujące możliwości inwestycyjne. Brak znaczących dochodów własnych jest ogromną bolączką każdego praktycznie samorządu lokalnego w Polsce funkcjonującego na obszarach typowo wiejskich, bez rozwiniętego przemysłu.

Nazwa gminy	Ogółem	Dochody własne	% udział dochodów własnych	Dochody własne na 1 mieszkańca
Dobre Miasto	27 721,0	12196,7	44,00	0,724
Dywity	20 394,3	12345,9	60,54	1,350
Górowo Iławeckie	16 000,0	4119,9	25,74	0,186
Jeziorany	16 502,9	4587,8	27,80	0,564
Kiwity	7 499,4	1979,7	26,40	0,571
Lidzbark Warmiński	15 659,9	4385,7	28,01	0,651
Lubomino	7 842,9	1890,2	24,10	0,509
Orneta	25 521,6	8127,5	31,85	0,640

Tabela 8. Dochody budżetów gmin według rodzajów w 2006 r. (w tys. zł)

Źródło: „Województwo Warmińsko – Mazurskie 2007 – Podregiony, Powiaty, Gminy”. Urząd statystyczny w Olsztynie.

W tej trudnej sytuacji finansowej dużą szansą gmin stanowi możliwość wykorzystania do wsparcia tych inwestycji funduszy unijnych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013 oraz Regionalnego Programu Operacyjnego. Dotacje w wysokości do 75% kosztów inwestycji mogą stanowić znaczący zastrzyk finansowy przy realizacji tych kosztownych inwestycji.

Zasoby terenu LGD

Bogactwa naturalne

Na terenie Warmińskiego Zakątka występują niezbyt zróżnicowane złoża zasobów naturalnych, głównie w postaci kruszywa naturalnego, kredy jeziornej, torfu oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej. Globalnie zasoby mineralne obszaru działania wciąż nie są do końca zinwentaryzowane. Teren gmin jest stosunkowo słabo rozpoznany pod względem surowców mineralnych, przy czym najlepiej zidentyfikowane są złoża torfu. Surowiec ze przydatny jest do celów rolniczych i w większości do celów ogrodniczych. Torfy z części złóż terenu mogą być przydatne do celów leczniczych - jako borowiny, pod warunkiem spełnienia norm sanitarnych. Pod względem zasobności w torf wyróżnia się gmina Jeziorany, na terenie, której występuje około 200 złóż torfu, które zajmują powierzchnię 1,2 tys. ha. Ponadto na obszarze działania występują stosunkowo niewielkie złoża gytii i kredy jeziornej (zwłaszcza na obszarze gmin Dywity i Jeziorany). Gytia organiczna zdecydowanie dominuje nad wapienną, mogącą mieć ewentualną przydatność gospodarczą (jako nawóz wapniowy).

Zasoby leśne i wodne

Na obszarze działania LGD wskaźnik lesistości osiąga poziom 25,99 proc. ogólnej powierzchni. Jest on dużo niższy od średniego w województwie, który wynosi 30,2%. Udział lasów jest silnie zróżnicowany w zależności od gminy i wynosi od 14,4% (gmina Kivity) do 37,4% (Dobre Miasto). Widoczna jest tu również silna zależność od typu gminy – gminy z dominującym ilością gospodarcze rolnictwem (duża ilość użytków rolnych) mają o wiele niższe zasoby lasów.

Warunki glebowe i cechy klimatu sprawiają, że głównym gatunkiem występującym w tutejszych lasach jest sosna, znajdująca na siedliskach boru mieszanego świeżego bardzo dobre warunki wzrostu i rozwoju. Poza sosną duże znaczenie jako gatunki lasotwórcze mają świerk, dąb, buk, olcha, brzoza i modrzew. W strukturze wiekowej znaczny udział mają lasy młode. Dominującą część powierzchni zajmują siedliska leśne, na których lasy w większości można określić jako rekreacyjnie przydatne. Przydatność turystyczną obniżają drzewostany młodych klas wieku, ograniczające swobodną penetrację turystyczną oraz młodniki – zamknięte dla turystyki. Stosunkowo licznie reprezentowane są też siedliska wilgotne, podmokłe i bagienne. Są to lasy rekreacyjnie niekorzystne. Lasy obszaru działania należą do lasów wielofunkcyjnych, tj. spełniających funkcje: ochrony przyrody, rekreacji i turystyki oraz produkcji drewna. Przestrzennie przeważają lasy gospodarcze, ale dość znaczny jest udział lasów uznanych za ochronne. Są to głównie lasy wodochronne w rejonie Kikit oraz lasy glebochronne rosnące na krawędzi wysoczyzny na południowy-wschód od Radostowa i w rejonie jeziora Dost. Rozmieszczenie kompleksów leśnych nie jest równomierne. Znacznym kompleksom leśnym towarzyszą na obszarze LGD obszary prawie bezleśne. Największa ilość lasów występuje wzdłuż doliny Łyny, rzeki Wadąg, w rejonie jezior oraz w gminie Orneta (największy kompleks leśny położony jest na północy gminy. Większe kompleksy leśne występują również na południe od Ornety i na zachód od Bażyn) i Lidzbark Warmiński (największe kompleks zlokalizowany jest w obrębie Łaniewa (7.421 ha), nieco mniejsze wokół wsi Strykowo, Kochanówka, Miłogórze). Można założyć, że będą to tereny o znacznym znaczeniu turystycznym, przy odpowiednim jednak ich zagospodarowaniu. Skład gatunkowy lasów jest dość bogaty. Drzewostany

charakteryzują się dużym zmieszaniem oraz zróżnicowaniem. Wzdłuż Łyny przeważają drzewostany sosnowe, bardzo zróżnicowane pod względem wieku. W otoczeniu jezior powszechne są również sosny w zmieszaniu z dębem i świerkiem.

Na terenie Warmińskiego Zakątka występują gatunki zwierząt należące do rzadkich lub nie notowanych w innych częściach naszego kraju. Są to orzeł bielik, orlik krzykliwy, rybołów, puchacz, kormoran, żuraw i łoś. Nie brak również tradycyjnych gatunków zwierząt charakterystycznych dla regionu tj.: sarna, jeleń, dzik, borsuk, lis, jenot i zając. Niemniej interesujący jest świat roślin, w którym spotykają się okazy flory atlantyckiej i północno-borealnej.

Rzeki

Najważniejszą rzeką nawadniającą teren objęty strategią jest Łyna (lewy dopływ Pregoty), zwana często królową rzek powiatu Olsztyńskiego. Wraz ze swymi dopływami spaja ona obszar działania, rozciągając się na wszystkie cztery gminy wchodzące w obręb obszaru działania. Dopływem Łyny na tym terenie jest Wadąg oraz Symsarna, Kirsna, i Pisa. Łyna (z ros. Ława), płynąc przez jary i wąwozy do Olsztyna ma charakter rzeki górskiej. W zetknięciu z łąkami i polami uprawnymi na obszarze działania nabiera charakteru rzeki typowo nizinnej, dzięki czemu oferuje szerokie możliwości w wykorzystaniu jej do popularnych tu spływów kajakowych. Drugą urokliwą rzeką jest Symsarna. Wypływa ona z jeziora Luterskiego by poprzez jeziora Blanki i Symsar podążać ku Łynie. Na ostatnim odcinku swego biegu od Medyn do Lidzarka płynie w porośniętym drzewami liściastymi, głębokim i malowniczym wąwozie, który od młyna w Dębowie tworzy piękny, naturalny park. W gminie Orneta duże znaczenie ma rzeka Pasłęka oraz jej dopływ Drwęca Warmińska. Ponadto na obszarze Gminy Orneta usytuowane są mniejsze ciek wodne: Młyńska Struga, Struga Karbowo, Lubomińska Struga, Ramia, Szelaż, Mingajny. Ponadto na obszarze działania występuje szereg sztucznych cieków wodnych: Kanał Spręcowo – Różnowo i Kanał Bukwałd oraz „Mała Łyna” – sztuczna odnoga tej rzeki. Razem z Kanałem Sętańskim i Kanałem Tuławki strugi te zostały zaliczone do cieków podstawowych będących własnością Skarbu Państwa.

Jeziora

Na terenie działania zlokalizowanych jest szereg jezior, które stanowią jeden z zasadniczych zasobów krajobrazowo-turystycznych regionu. Najwięcej jezior występuje na obszarze gminy Jeziorany, (szczególnie w ciągu Symsarny), lecz są to niezbyt duże akweny.

Lasy, rzeki i jeziora oraz przepiękne ukształtowanie terenu stanowią w zasadzie najważniejszy zasób terenu, mogący w przyszłości warunkować rozwój całego obszaru LGD.

Wody podziemne

Warunki zaopatrzenia w wodę podziemną na terenie działania są zróżnicowane, lecz na ogół przedstawiają się korzystnie. Zazwyczaj wydajność pojedynczych studni kształtuje się na poziomie 30–70 m³/godz.

Sytuacja gospodarcza

Rolnictwo

Na obszarze działania LGD dominującą formą działalności pozostaje nadal rolnictwo. Użytki rolne zajmują ponad 60 proc. całkowitej powierzchni regionu. Ponad 25 proc. powierzchni obszaru działania zajmują lasy. Warunki glebowe dla produkcji rolnej są generalnie korzystne. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej obszaru działania jest wyższy niż średnia dla kraju. Pod względem typologicznym obszar jest dość jednorodny. Przeważają gleby brunatne, należące do kompleksów pszennych (dobrego, pszenno-żytniego oraz wadliwego). Wspólną cechą tych gleb jest duża zmienność ich składu chemicznego. Są to gleby zwarte wykształcone przede wszystkim z piasków gliniastych mocnych zalegających na glinie lekkiej lub zbudowane z gliny lekkiej w całym ich profilu. Wśród gleb zwęzłych o składzie gatunkowym glin lekkich całkowitych występują gleby wadliwe, położone niekorzystnie w terenie. Zajmują one zbocza i szczyty wzniesień. Narażone są na szybki spływ wód powierzchniowych i erozję. Niedobory wilgoci występują głównie w okresie wegetacyjnym. Wydajność tych gleb uzależniona jest od warunków pogodowych. Szczególnie w latach suchych wykazują dużą obniżkę plonów.

Trwałe użytki zielone rozsiane są na niewielkich powierzchniach po całym obszarze partnerstwa. Wśród nich dominują użytki zielone średnie, wytworzone na gruntach IV klasy bonitacyjnej. Podłoże dla tych użytków stanowią przede wszystkim gleby pochodzenia organicznego: torfowe i mułowo-torfowe. Są one objęte ochroną prawną.

Sytuacja na rynku pracy

Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach jest bardzo zróżnicowana. Zwraca uwagę jednak ogólnie niższa aktywność gospodarcza w gminach wiejskich LGD (za wyjątkiem Dywit). Potwierdza to znaną tezę o trudniejszych warunkach do prowadzenia i rozwijania biznesu na obszarach wiejskich. Jest to wyzwanie dla LGD, gdzie jednym celów podkreślony jest rozwój alternatywnych od rolnictwa źródeł dochodu. Jednocześnie trzeba podkreślić, że region nie posiada aktualnie rozwiniętej bazy turystycznej. Liczba obiektów turystycznych i miejsc noclegowych jest mizerna w porównaniu z potencjalnymi możliwościami i potrzebami, które wynikają z atrakcyjnego położenia i charakteru terenu. Ta sama historia powtarza się w odniesieniu do agroturystyki. Brak jest ciągle wystarczającej ilości standaryzowanych obiektów agroturystycznych dysponujących w dodatku ciekawą ofertą spędzania wolnego czasu.

Nazwa gminy	Ludność w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych wg stanu na 31/12/2007	Szacunkowa stopa bezrobocia 31/12/2007	Liczba osób bezrobotnych wg stanu na 31/08/2008	Szacunkowa stopa bezrobocia 31/08/2008
Dobre Miasto	10229	1115	10,90%	835	8,16%
Dywity	6283	299	4,76%	244	3,88%
Górowo Iławeckie	4487	1112	24,78%	1025	22,84%
Jeziorany	5122	973	19,00%	827	16,15%
Kiwity	2115	299	14,14%	331	15,65%
Lidzbark Warmiński	4172	836	20,04%	655	15,70%
Lubomino	2313	383	16,56%	315	13,62%
Orneta	8012	1303	16,26%	1140	14,23%
RAZEM/ŚREDNIO	42 733	6320	14,79%	5372	12,57%

Tabela 9. Liczba osób pozostających bez pracy

Źródło: „Województwo Warmińsko – Mazurskie 2007 – Podregiony, Powiaty, Gminy”. Urząd statystyczny w Olsztynie, informacje pozyskane z Powiatowych Urzędów Pracy: Lidzbarskiego i Olsztyńskiego

2.3.2. Aktywność społeczna.

Na obszarze działania LGD funkcjonuje 151 organizacji pozarządowych, działających w formie stowarzyszeń (w tym klubów sportowych nie rejestrowanych w KRS), fundacji, organizacji kościelnych :

Gmina	Liczba organizacji pozarządowych	Obszary działalności	Wysokość środków finansowych przekazanych przez Gminy na realizację zadań publicznych 2008
Dobre Miasto	63	Rozwój wsi, integracja społeczna, kultura, edukacja, sport, młodzież, OSP, wspieranie grup dysfunkcyjnych, osób starszych, mniejszości narodowe, związki pracodawców	358 780
Dywity	17	Rozwój wsi, integracja społeczna, kultura, edukacja, sport, młodzież, OSP, wspieranie grup dysfunkcyjnych, osób starszych	460 000
Górowo Iławeckie	14	Rozwój wsi, integracja społeczna, kultura, edukacja, sport, młodzież, OSP, wspieranie grup dysfunkcyjnych, osób starszych	95.165
Jeziorany	16	Rozwój wsi, integracja społeczna, kultura, edukacja, sport, młodzież, OSP	
Kiwity	4	Rozwój wsi, integracja społeczna, kultura, edukacja, sport, Osoby niepełnosprawne, OSP	42 500
Lidzbark Warmiński	4	Rozwój wsi, integracja społeczna, kultura, edukacja, sport, OSP	267 400
Lubomino	7	Rozwój wsi, integracja społeczna, kultura, edukacja, sport, OSP	124 500
Orneta	26	Rozwój wsi, integracja społeczna, kultura, edukacja, sport, młodzież, OSP, wspieranie grup dysfunkcyjnych, osób starszych	44 000
RAZEM	151		1 392 345

Tabela 10. Organizacje pozarządowe

Aktywność społeczna mieszkańców w poszczególnych gminach jest zróżnicowana i uzależniona od świadomości mieszkańców, zaangażowania samorządów we wdrażanie instrumentów animowania i wspierania finansowego organizacji. Płaszczyzna ta jest priorytetowym działaniem LGD. Tylko aktywne społeczeństwo jest gwarantem właściwych i trwałych zmian przestrzeni wiejskiej.

2.4. Specyfika obszaru.

Obszar działania, będąc położony w sercu historycznej Warmii, jest spadkobiercą kulturowego dziedzictwa, o którym była mowa we wcześniejszych ustępach niniejszego dokumentu. Jest to dziedzictwo głęboko zakorzenione w świadomości mieszkańców. Staraniem członków LGD ma ono stać się żywym, specyficznym wyróżnikiem obszaru, ludzi tu mieszkających, oraz łącznikiem z nowymi czasami i wyzwaniem rozwojowymi. Jakkolwiek świadomość tego dziedzictwa w różnym stopniu znajduje odzwierciedlenie w powszechnym odczuciu mieszkańców, stanowić może ono ważny element tożsamości, cementującej relacje międzyludzkie. Biorąc pod uwagę „napływowość”, która wkomponowała się na przestrzeni wieków w specyfikę regionu, Partnerzy Lokalnej Grupy Działania wyrażają przekonanie, że również w dzisiejszych czasach stanie się ona wystarczająco pojemną formułą, aby zainteresować i zainspirować nowych mieszkańców, którzy znaleźli tu miejsce pod budowę swoich domów. Dzięki organizacji wydarzeń kulturalnych planuje się osiągnąć jak najszerze włączenie wszystkich mieszkańców obszarów wiejskich w proces budowy i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Dodatkowym elementem, który wpływa na specyfikę obszaru jest położenie nad rzeką Łyną oraz jej dopływami, która stała się swoistym spoiwem przyrodniczym. Położenie nad wspólną rzeką sprawiało, że mieszkańcy po obydwu jej stronach znajdowali od dawna podobne sposoby utrzymania swych rodzin – za sprawą rybactwa, czy też używając rzeki, jako naturalnego korytarza transportowego. Dziś funkcje te przeszły praktycznie do historii, lecz wciąż możliwe jest wykorzystanie Łyny do organizacji spływów, a malowniczych pejzaży, jako atrakcji przyciągających do regionu osoby spragnione wypoczynku.

Wykorzystanie naturalnych zasobów terenu jest silnie zaakcentowane w strategii LGD. Nie ogranicza się jednak wyłącznie do Łyny i jej niewątpliwych walorów, ale obejmować będzie wszystkie zasoby naturalne a więc lasy, jeziora, walory krajobrazowe, itp. Wiąże się to nierozdzielnie z koniecznością poszukiwania alternatywnych źródeł dochodu w celu uniezależnienia się od dominującego przecież w całym regionie rolnictwa. Jest to wspólny, ważny cel wskazany w trakcie tworzenia LSR. Występujące w miarę równomiernie na całym obszarze działania korzystne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji, stwarzają dużą szansę powodzenia przy realizacji tego zamierzenia.

Obszar działania objęty Partnerstwem „Warmińskiego zakątka” dotyka też wspólny problem natury społecznej, związany ze zlikwidowanymi gospodarstwami PGR. Do dziś dzień wielu mieszkańców obszarów wiejskich wyłączone jest w zasadzie z życia społecznego, pozostając w swoistym letargu, którego powodem (a może przyczyną) jest bieda i apatia. Zawodzą tu tradycyjne metody walki z bezrobociem, którym uczestnicy etapu projektowania strategii (LSR) jednogłośnie zarzucili zbytne oderwanie od panujących realiów na tym terenie. Potwierdzeniem tego stanu rzeczy są coraz większe problemy, jakie mają lokalni przedsiębiorcy ze znalezieniem odpowiednich pracowników. Walka z tym problemem jest ważnym elementem Strategii i znajduje zrozumienie we wszystkich gminach LGD.

Zintegrowane i innowacyjne dla terenu wykorzystanie specyficznych, lokalnych walorów: społecznych, przyrodniczych, geograficznych, kulturowych i historycznych stanowi podstawę do odniesienia wymiernych sukcesów. Szczegółowe sposoby wykorzystania specyfiki obszaru opisano w rozdziale poświęconym celom ogólnym i szczegółowym LSR, jednakże już na tym etapie można stwierdzić, że planowane przedsięwzięcia:

- muszą sprzyjać angażowaniu społeczności,
- wspomagać zaplecze do celów rekreacyjnych, edukacyjnych i sportowych,
- powinny komponować się ze środowiskiem naturalnym,
- kultywować lokalne obyczaje i tradycję,
- stwarzać możliwości do pozyskiwania pozarolniczych źródeł dochodów,
- powinny służyć budowaniu nowych i rozwijaniu już istniejących produktów turystycznych

3. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy.

Genezą wyboru najważniejszych cech regionu wchodzących do analizy SWOT, było przekonanie, że Partnerstwo nie powinno się „rozdrabniać” wybierając jako podstawę do przyszłych działań zbyt wiele składowych elementów. Czynnikiem potwierdzającym słuszność przyjętej koncepcji pracy były doświadczenia II Schematu Pilotażowego Programu LEADER+. Problemem, który należało rozwiązać stał się wybór najistotniejszych spośród dziesiątek czynników, które w różnym stopniu i w różnych zakresach mają wpływ na rozwój regionalny. Trudność z wyborem kluczowych składników była dodatkowo zwiększona potrzebą skoordynowania oczekiwań rozszerzonego Partnerstwa. Udało się to osiągnąć stosując metodykę „kuli śniegowej”, która pozwoliła zredukować wielość składników do kilku zasadniczych elementów. Z uwagi na fakt, iż dokonana analiza rzutuje na przyjęte kierunki rozwoju, jest to decydujący moment prac. Gminy, które znalazły się w rozszerzonym LGD najpierw dokonały indywidualnych analiz czynników sprzyjających i hamujących rozwój, aby na równych prawach skonfrontować je z dotychczas obowiązującymi zapisami. W ramach burzliwej i konstruktywnej dyskusji określono po cztery najistotniejsze elementy analizy SWOT, które nie tylko zadowolili uczestników spotkań roboczych, lecz również stały się swoistym „odświeżeniem” dotychczas obowiązujących sformułowań. Finalnie wyłoniono następujące elementy z kilkudziesięciu zidentyfikowanych:

Silne strony:

- Zasoby przyrodniczo- krajobrazowo-kulturowe sprzyjające rozwojowi turystyki i zrównoważonego rolnictwa
- Korzystne położenie geograficzne w pobliżu granicy, Olsztyna oraz drogi krajowej
- Kapitał ludzki
- Warmia – rozpoznawalna marka regionu

Szanse:

- Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki i oferty rekreacyjno- turystycznej
- Wdrażanie dobrych wzorców w zakresie przedsiębiorczości oraz wzmacnianie potencjału w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania
- Promocja regionu, produktów lokalnych, usług i walorów przyrodniczo- kulturowych
- Wspieranie działań proekologicznych i informatyzacji na obszarach wiejskich

Słabe strony:

- Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna na obszarze działania
- Duża grupa mieszkańców wykluczonych społecznie oraz wynikająca z tego bieda i apatia
- Słaby dostęp mieszkańców do oferty kulturalno-oświatowej oraz nowoczesnych technologii (Internet)
- Niedostateczna ilość i jakość usług świadczonych w regionie

Zagrożenia:

- Niekorzystne zjawiska demograficzne– zwłaszcza odpływ ludności wykształconej i wykwalifikowanej
- Skomplikowane procedury pozyskiwania środków zewnętrznych i zabezpieczeń wkładu własnego
- Degradacja tożsamości społeczności wiejskiej, wzrost patologii i związany z tym brak wiary w możliwość poprawy sytuacji życiowej
- Pogarszający się stan środowiska naturalnego oraz zabytków

Wnioski z przeprowadzonej analizy SWOT

Czynniki rozwoju regionalnego w powyższym zestawieniu ułożono hierarchicznie – na górze najistotniejsze, ku dołowi mniej priorytetowe (choć też bardzo ważne). Podsumowując, Partnerzy zwrócili szczególną uwagę na możliwości rozwoju regionu poprzez wykorzystanie lokalnego potencjału przyrodniczo-kulturowego do rozwoju turystyki na obszarach wiejskich. Powyższy atut jest dodatkowo wzmocniony przez korzystną lokalizację i dogodność komunikacyjną obszaru działania. Należy mieć również na uwadze duże skupiska aktywności lokalnej oraz zaradność części mieszkańców, którzy przy doświadczeniu z wcześniej realizowanych projektów (w tym LEADER+) dają nadzieję na skuteczność podejmowanych działań. Jeśli spojrzymy na powyższe elementy w kontekście już rozwijającej się turystyki oraz dobrze rozpoznawalnej i pozytywnie kojarzonej nazwy krainy (Warmia), pozwala to optymistycznie patrzeć na przyszłość obszaru. Należy położyć nacisk, aby w oparciu o powyższe zasoby jak najlepiej wykorzystać pojawiające się możliwości związane z dalszym rozwojem przedsiębiorczości, która w sposób sprzyjający środowisku naturalnemu pozwoli mieszkańcom na pozyskiwanie godziwego dochodu. Szczególnie ważne w tym kontekście będzie zaangażowanie mieszkańców poznawaniem i wykorzystywaniem dobrych praktyk i sprawdzonych rozwiązań mogących znaleźć zastosowanie na obszarze działania. Wymagać to będzie zarówno współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej oraz zabezpieczenia dostępu do nowoczesnych kanałów informacji – a zwłaszcza Internetu. Do poprawy koniunktury związanej z ruchem turystycznym wymagane będzie także kontynuowanie i rozszerzanie działań promocyjnych.

Dokonana analiza wskazuje konieczność przyjęcia dynamicznej koncepcji działania, gdzie silne strony pozwolą na efektywne wykorzystanie szans. W skład LGD wchodzi wiele osób, wyróżniających się pod względem aktywności i doświadczenia. Dzięki temu bardziej pewne jest wykorzystanie wielu możliwości rozwoju i wykorzystania zasobów obszaru, z których najważniejszą jest szansa związana z pozyskiwaniem zewnętrznych środków finansowych. Biorąc pod uwagę uwarunkowania regionu, które znalazły swe odbicie w analizie SWOT, należy zwrócić szczególną uwagę na sektor turystyczny i usług na wsi. Jednocześnie należy liczyć się z utrudnieniami zewnętrznymi w rozwoju turystyki, a zwłaszcza słabym stanem infrastruktury drogowej. Jednocześnie rozwijając region w kierunku turystyki i zrównoważonego gospodarowania, należy zwrócić szczególną uwagę na ochronę walorów przyrodniczo- krajobrazowych i kluczowych w tym ujęciu zasobów wodnych.

Podczas dokonywania analizy zwracano też uwagę na szereg niekorzystnych zjawisk o charakterze społecznym, jakim jest zjawisko dziedziczenia biedy oraz stan wyłączenia z aktywności publicznej i społecznej wielu mieszkańców, którzy zrezygnowali z dostosowania się do nowych realiów rynkowych. Tu, jako możliwość przełamania impasu, wskazywano dostarczenie zasobu dobrych wzorców, które wskażą realną alternatywę w działaniu.

Sąsiedztwo w pobliżu dużej aglomeracji miejskiej, jaką jest Olsztyn również ma silny wpływ na lokalny potencjał. Pomimo, że lokalizację zakwalifikowano jako jeden z silniejszych atutów rozwojowych, wiąże się z nim szereg niekorzystnych zjawisk, jakim jest duży odpływ mieszkańców.

Z kolei charakter sypialni dla Olsztyna, jakiego po części nabrał obszar działania również powoduje zagrożenie ze strony degradacji tożsamości, bez której trudno sobie wyobrazić rozwój społeczeństwa obywatelskiego i szerokie włączenie mieszkańców w proces rozwoju regionalnego. Jednakże sygnały płynące od „nowych” mieszkańców dają nadzieję na zintegrowanie ich w miejscowej tkance społecznej. W tym celu należy zapewnić odpowiednie instrumenty włączania do wspólnych działań.

W analizie SWOT pojawiły się wreszcie czynniki zupełnie od LGD niezależne, jak np. skomplikowane procedury uzyskiwania wsparcia finansowego, na które członkowie LGD nie mają większego wpływu. Postanowiono jednakże odnieść się do tego zagadnienia na poziomie lokalnym, przygotowując proste procedury, w oparciu o które funkcjonować będzie Lokalna Grupa Działania, przy jednoczesnym wsparciu udzielanym beneficjentom ze strony biura Partnerstwa. Doświadczenie LGD oraz możliwość zorganizowania konsultacji będzie pomocne również dla potencjalnych beneficjentów programów innych niż LEADER.

Analiza SWOT stanowi podstawę do określenia wizji, misji Partnerstwa oraz zestawu celów ogólnych i szczegółowych, dlatego stanowi kluczowy element niniejszego opracowania. Cele opracowano metodą przekształcenia „drzewa problemów” do „drzewa celów” i są zbiorem ściśle ze sobą skorelowanych elementów powiązań z odpowiadającymi im elementami SWOT.

4. Określenie wizji i misji „Warmińskiego Zakątka”

Wstępnym etapem wyboru tematów wiodących oraz sprecyzowania celów strategicznych było sformułowanie **wizji rozwoju** obszaru działania, która otrzymała następujące brzmienie:

Warmiński Zakątek – piękna, przyjazna kraina pośród lasów, jezior i rzek, gdzie dobrze się żyje, pracuje i wypoczywa. Tu w harmonii z przyrodą i tradycją rozwija się przedsiębiorczość. To jest dobre miejsce ...

Elementem budowania strategii było zorganizowanie otwartych, dwudniowych warsztatów, na które zgłosiło się ponad 40 osób z różnych sektorów życia publicznego i społecznego. Dzięki wyłożonej pracy udało się w ciągu tego czasu dokonać analizy SWOT, zdiagnozować najważniejsze problemy i atuty regionu, jak również wypracować wizję, cele strategiczne oraz zarys kierunków działań do realizacji w określonych ramach czasowych. Materiały, które powstały w wyniku pracy zespołu stały się podstawą do opracowania niniejszego dokumentu. Wspólna praca gminnych koordynatorów i animatorów partnerstw lokalnych pozwoliła na szybkie i sprawne zebranie oraz opracowanie szczegółowych informacji.

Ważnym etapem opracowania strategii było włączenie do diagnozy potrzeb jak największej liczby mieszkańców. Uczestnicy warsztatów i za ich pośrednictwem przedstawiciele społeczności wiejskich: sołtysi, organizacje pozarządowe, rolnicy, indywidualne osoby, samorządy zostali poproszeni o wyrażenie swoich „pomysłów

na wieś”. Nie stawiano żadnych ograniczeń tematycznych, ilościowych, jakościowych. Warunkiem zgłoszenia pomysłu było jego opisanie w krótkiej, usystematyzowanej formie (na przygotowanej fiszce projektowej).

Propozycji działań na obszarze LGD „WARMIŃSKO ZAKĄTEK” było prawie 300 i ilość ta zaskoczyła przedstawicieli Zarządu stowarzyszenia. Statystycznie z każdej Gminy spłynęło 40 pomysłów na wieś, po dwa zgłoszenia z każdego sołectwa. To niewiele biorąc pod uwagę liczbę potencjalnych beneficjentów programów unijnych i potrzeb rozwojowych wsi, bardzo dużo biorąc pod uwagę brak aktywności mieszkańców przy konstruowaniu ZSRW w roku 2006.

Usystematyzowane tematycznie i jakościowo wnioski stanowią podstawę opracowania niniejszej strategii.

Wizja została wypracowana przez osoby zaangażowane w proces planowania strategicznego, na podstawie analizy SWOT dokonanej jeszcze w ramach II schematu Pilotażowego Programu LEADER+. „Nowa” analiza SWOT, która była podstawą określenia wizji, okazała się tożsama w swych wynikach ze „starą”. Należy jednak zauważyć, że została nieco zmieniona i zaktualizowana w wyniku rozszerzenia LGD o nowe gminy, jak też w oparciu o nabyte w trakcie realizacji II Schematu doświadczenia i analizę zmian uwarunkowań społeczno -gospodarczych obszaru działania. Wszyscy uczestnicy zgodzili się, iż wizja pozostaje aktualna i obowiązująca, ponieważ rozszerzony zespół roboczy doszedł do podobnych co kiedyś wniosków. Podobna ocena regionu na etapie analizy SWOT świadczy o jego spójności. W powyższym ujęciu **misję LGD** ujęto następującymi słowy

„Warmiński Zakątek jest katalizatorem zmian i działań sprzyjających integracji różnych sektorów życia społeczno -gospodarczego regionu, służących poprawie jakości życia mieszkańców, w oparciu o przedsiębiorczość wykorzystującą walory lokalne oraz rolnictwo sprzyjające środowisku naturalnemu”

5. Cele ogólne (strategiczne) i szczegółowe lokalnej strategii rozwoju oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia.

W oparciu o informacje zgromadzone na etapie diagnozy obszaru działania, a także wyniki konsultacji społecznych, przeprowadzone analizy i wykonaną analizę SWOT członkowie LGD „Warmiński Zakątek” wpisali swoje działania w ramy trzech celów ogólnych, które w sposób najpełniejszy odpowiadają lokalnym uwarunkowaniom:

I – Efektywne i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczo - kulturowo-krajobrazowych

II – Budowanie tożsamości i wspieranie aktywności lokalnych społeczności

III – Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Powyższe cele są zgodne z założeniami osi 4 Leader określonymi w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 w sposób następujący:

- poprawa jakości życia (Cel LSR II)
- różnicowanie działalności gospodarczej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy (Cel LSR I, III)
- aktywizacja mieszkańców, wzmocnienie kapitału społecznego, (Cel LSR II)
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, (Cel LSR I)
- polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja, (Cel LSR I, III)
- poprawa samoorganizacji i zarządzania na poziomie lokalnym. (Cel LSR III)

W nawiasach celom osi 4 Leader przyporządkowano cele ogólne niniejszej strategii, co uwidacznia, na którym poziomie następuje zbieżność w tym zakresie. Oprócz tego, iż w wyborze celów do realizacji kierowano się wytycznymi programowymi, **zespół roboczy zwracał szczególną uwagę, aby przyjęte priorytety były adekwatne do analizy SWOT i specyfiki obszaru**, maksymalnie konkretne, wymierne i dające się zrealizować w obowiązujących ramach czasowych. W dobie, gdy większość Partnerstw w Polsce stawia na rozwój turystyki, za naszym LGD stoi ugruntowana pozycja „Warmii” jako uznanej marki turystycznej i ośrodka odwiedzin przyjezdnych z kraju i ze świata. Specyfiką obszaru jest zauważalna „predyspozycja” obszaru w kierunku rekreacji i turystyki aktywnej, zwłaszcza w kontekście bliskości miasta Olsztyna i granicy z Rosją, a także dobry klimat do rozwoju przedsiębiorczości na wsi.

Opisany w innym miejscu potencjał techniczny LGD oraz doświadczenie jego członków i sympatyków, jak też selekcja przyjętych celów wskazuje, iż można je uznać za cele konkretne i dające się zrealizować. **Uspołeczniony proces ich powstawania wskazuje na ich akceptację ze strony lokalnych środowisk, które będą partnerem przy ich wdrażaniu.**

Wszystkie cele szczegółowe zbudowano w oparciu o metodologię SMART (ang. Specific, Measurable, Action - oriented Realistic and Time-Limited). Jest to model określania celów projektu; skrót ten tłumaczy się jako konkretne, mierzalne, zorientowane na działanie i ograniczone w czasie. Każdy z celów szczegółowych zawiera więc informację na temat powiązania ze SMART.

5.1. Opis celu I: Efektywne i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczo -kulturowo -krajobrazowych.

Założeniem celu pierwszego jest jak najlepsze wykorzystanie potencjału krajobrazowo -przyrodniczo -kulturowego regionu Zielonych Płuc Polski, który został zdefiniowany jako najsilniejszy z atutów w ramach przeprowadzonej analizy SWOT. Jego efektywna realizacja daje szansę na prężny rozwój regionu. Jednakże osoby określające priorytety działania Partnerstwa nieprzypadkowo zawarły takie określenia jak „efektywny” i „zrównoważony”, co odzwierciedla troskę o środowisko naturalne. Tak więc za „efektywne” w tym rozumieniu w żadnym razie nie można uznać przypadków rabunkowej gospodarki, nastawionej na osiągnięcie jak najwyższych zysków w krótkim okresie czasu. Wręcz przeciwnie – należy podjąć starania zmierzające do poprawy stanu środowiska – a zwłaszcza wód, aby w pełni móc wykorzystać potencjał regionu. W ten punkt wpisana została funkcja turystyczna

„Warmińskiego Zakątka”, oraz wszystkie aktywności związane z rozwojem ekstensywnych form gospodarowania rolniczego i wielofunkcyjnego charakteru wsi. Barięru utrudniającą efektywne wykorzystanie lokalnych walorów jest niezadowalający stan infrastruktury, a zwłaszcza dróg, bez których dotarcie do najpiękniejszych nawet miejsc staje się problematyczne. Z uwagi na to, że LEADER nie jest programem infrastrukturalnym, ciężar realizacji tego segmentu spoczywać będzie na barkach samorządów, wchodzących w skład partnerstwa. Dzięki wspólnym działaniom będzie można poprawić efektywność prowadzonych dotychczas w pewnym rozdrobnieniu działań, integrować działania kulturalne, gospodarcze, społeczne służące wykorzystaniu i promocji walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych „Warmińskiego Zakątka”.

Powyższe wnioski potwierdzają adekwatność celu z analizą SWOT. Jego osiągnięcie jest możliwe dzięki dużemu lokalnemu potencjałowi, oraz poprzez działania proekologiczne, wykorzystujące i chroniące jednocześnie zasoby przyrodnicze, rozwój turystyki i oferty rekreacyjno-turystycznej, a także zachowanie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego do rozwoju regionu.

W realizacji celu priorytetowe będą działania innowacyjne, wykazujące nowe podejście do wykorzystania zasobów regionu dla jego rozwoju, kreujące nowe i komplementarne do istniejących produkty regionalne.

Nie bez znaczenia są działania dotyczące przeciwdziałania pogarszającemu się stanowi środowiska naturalnego. Efektywność jest tu rozumiana również jako właściwe wykorzystanie kapitału ludzkiego, doświadczeń innych partnerstw i regionów, zewnętrznych innowacji oraz korzystnej lokalizacji obszaru działania. Nie ma wreszcie mowy o efektywności planowanych zadań bez ścisłej współpracy instytucji i organizacji lokalnych, które są swoistym remedium na skomplikowane procedury pozyskiwania środków zewnętrznych. Połączenie powyższych potencjałów daje też szansę na zabezpieczenie koniecznego do realizacji projektów wkładu własnego.

W ramach powyższego celu określono następujące cele szczegółowe:

Cel 1: Usprawnienie wielopłaszczyznowej współpracy instytucji sektora publicznego, gospodarczego, prywatnego i społecznego w realizacji LSR

SMART:

Cel ten sprzyja powstawaniu konkretnych partnerstw ukierunkowanych na realizację wspólnych zadań. Wspólna realizacja przedsięwzięć przyczyni się do utrwalenia powiązań zwłaszcza pomiędzy sektorem pozarządowym i samorządem oraz partnerstw publiczno-prywatnych. Właściwa jakość i poziom projektów, zapewniających realizację faktycznych potrzeb społecznych, racjonalność wydatkowania środków i prawidłowość procedur, będą zagwarantowane poprzez ocenę merytoryczną.

Mierzalność celu jest powiązana ze wskaźnikami poszczególnych przedsięwzięć służących jego realizacji.

Ponadto stopień osiągnięcia celu będzie mierzony następującymi wskaźnikami:

- liczba przedsięwzięć realizowanych w partnerstwie międzysektorowym

- przyrost liczby organizacji pozarządowych na obszarze działania
- przyrost liczby członków LGD

Harmonogram czasowy realizacji przedsięwzięcia oparty jest o PROW oraz diagnozę potrzeb i możliwości organizacyjnych biur LGD, jak też ostatecznych beneficjentów.

Ramy czasowe realizacji celu określono na lata 2009 – 2015.

Badania ewaluacyjne realizacji celu realizowane będą po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, na podstawie wskaźników zrealizowanych projektów i ankietyzacji mieszkańców obszaru (odbiorców realizowanych przedsięwzięć). Po zakończeniu realizacji strategii wykonane zostanie badanie ewaluacyjne osiągnięcia wskaźników i celów strategii.

Powiązane przedsięwzięcia:

- 5.4.1 Aktywizacja społeczności lokalnej - budowanie społeczeństwa obywatelskiego.
- 5.4.2 Zrównoważony rozwój obszaru LGD w oparciu o lokalne zasoby.

Cel 2: Rozwój agroturystyki, oferty kulturalno –rekreacyjno -turystycznej oraz wsparcie pozostałych zrównoważonych form działalności pozarolniczej

SMART:

Cel jest konkretny przez powiązanie z rezultatami przedsięwzięcia wdrażającego działanie PROW „Małe Projekty” w postaci zrealizowanych projektów inwestycyjnych, doradczych, szkoleniowych, promocyjnych, integracyjnych i innych lokalnych inicjatyw. Cel 2 koncentruje potrzebę budowania powiązań projektów z walorami przyrodniczymi, geograficznymi, kulturowymi i historycznymi, a także ich wykorzystanie do rozwoju i dywersyfikacji źródeł zarobkowania na wsi, przy jednoczesnym zachowaniu paritetu dbałości o stan środowiska naturalnego. Właściwa jakość i poziom projektów, które będą świadczyć o ich konkretnych efektach, będą zagwarantowane poprzez ocenę merytoryczną.

Mierzalność celu jest powiązana ze wskaźnikami poszczególnych przedsięwzięć służących jego realizacji.

Ponadto stopień osiągnięcia celu będzie mierzony następującymi wskaźnikami:

- ilość powstałych miejsc noclegowych
- ilość powstałych atrakcji (ofert) turystycznych opartych o walory przyrodniczo-kulturowo -krajobrazowe (w tym przedsięwzięć promocyjnych),
- liczba gospodarstw rolnych i podmiotów gospodarczych, które rozpoczęły działalność gospodarczą w kierunkach nierolniczych.

Harmonogram czasowy realizacji przedsięwzięcia oparty jest o PROW oraz diagnozę potrzeb i możliwości organizacyjnych biura LGD, jak też ostatecznych beneficjentów.

Ramy czasowe realizacji celu określono na lata 2009 – 2015.

Badania ewaluacyjne realizacji celu realizowane będą po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, na podstawie wskaźników zrealizowanych projektów i ankietyzacji mieszkańców obszaru (odbiorców realizowanych przedsięwzięć). Po zakończeniu realizacji strategii wykonane zostanie badanie ewaluacyjne osiągnięcia wskaźników i celów strategii.

Powiązane przedsięwzięcia:

5.4.1 Aktywizacja społeczności lokalnej – budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

5.4.3 Rozwój przedsiębiorczości na obszarze działania LGD

5.2. Opis celu II: Budowanie tożsamości i wspieranie aktywności społeczności lokalnych.

Wychodząc z założenia, że u podstaw wszelkich działań podejmowanych przez Lokalną Grupę Działania musi znajdować się aktywność społeczna i zaangażowanie jak największej liczby mieszkańców, podjęto decyzję o wyborze Celu II, który idealnie wpisuje się w założenia osi 4 Leader PROW. Podstawą wyboru niniejszego celu było przekonanie o zagrożeniu społeczeństwa atomizacją. Pewne zagrożenie stanowi silna tendencja osiedlania się nowych mieszkańców na obszarze Partnerstwa, którzy zwłaszcza na obszarze najbliższej odległości od miasta Olsztyna miejsce zamieszkania traktują wyłącznie jako „sypialnię” funkcjonując na obszarze miasta. Przejawiają postawy roszczeniowe w zakresie zabezpieczenia gospodarstwa w infrastrukturę techniczną i społeczną, nie wykazując żadnego zaangażowania w życie społeczności wiejskiej. Należy podkreślić, że wśród „nowych” mieszkańców wsi równie liczną grupę stanowią osoby dla których klimat „wiejskości” i integracja społeczna mieszkańców są walorem i którzy aktywnie włączają się w życie społeczne wsi.

W myśl niniejszego celu strategicznego należy wykorzystać spoiwo społeczne, jakim jest kultura oraz dziedzictwo historyczne do integrowania społeczności i wzmacniania kapitału ludzkiego. Jednocześnie Partnerzy mają świadomość, że obszar zamieszkiwany jest przez osoby o krańcowo różnym nastawieniu życiowym – od osób biernych i apatycznych (w tym środowiska byłych PGR) do animatorów, którzy angażują się w rozwój lokalny na różnych płaszczyznach. Duże nadzieje w tym zakresie wiąże się zwłaszcza z małymi, lokalnymi stowarzyszeniami i innymi organizacjami działającymi na wsi. Tak więc wzmacnianie tożsamości i chęci do organizowania wspólnych działań jest motywem przewodnim niniejszego celu. Ważnym kierunkiem rozwoju na obszarze realizacji celu II będzie upowszechnianie wiedzy, związanej z pozyskiwaniem zewnętrznych źródeł finansowych na działania oczekiwane i projektowane przez mieszkańców wsi. Realizacja niniejszego celu będzie wypełnieniem ustaleń dokonanych na etapie analizy SWOT, w zakresie między innymi wykorzystania potencjału ludzkiego do zapobiegania apatycznym i roszczeniowym postawom życiowym, zapobiegania niekorzystnym zjawiskom demograficznym, wyrównywania szans edukacyjnych mieszkańców wsi, zapewniania dostępu i kreowania oferty kulturalno-oświatowej, kreowania postaw aktywności wśród mieszkańców.

W ramach powyższego celu określono następujące cele szczegółowe:

Cel 3: Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych mających na celu integrację środowisk lokalnych poprzez przedsięwzięcia sprzyjające rozwojowi edukacji, oferty kulturalnej, sportowej, aktywnej integracji, projektów mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu

SMART:

Niniejszym celem zawarto aspekt społeczny i ludzki, który jest jednym z najważniejszych ogniw rozwoju regionalnego. W zakresie jego realizacji najważniejsze jest szerokie zaangażowanie jak największej ilości aktorów życia społecznego, gospodarczego i publicznego.

Mierzalność celu jest powiązana ze wskaźnikami poszczególnych przedsięwzięć służących jego realizacji.

Ponadto stopień osiągnięcia celu będzie mierzony następującymi wskaźnikami:

- liczba nowych organizacji pozarządowych na obszarze działania
- przyrost liczby członków LGD.

Harmonogram czasowy realizacji przedsięwzięcia oparty jest o PROW oraz diagnozę potrzeb i możliwości organizacyjnych biur LGD, jak też ostatecznych beneficjentów.

Ramy czasowe realizacji celu określono na lata 2009-2015.

Badania ewaluacyjne realizacji celu realizowane będą po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, na podstawie wskaźników zrealizowanych projektów i ankietyzacji mieszkańców obszaru (odbiorców realizowanych przedsięwzięć). Po zakończeniu realizacji strategii wykonane zostanie badanie ewaluacyjne osiągnięcia wskaźników i celów strategii.

Powiązane przedsięwzięcia:

- 5.4.1 Aktywizacja społeczności lokalnej - budowanie społeczeństwa obywatelskiego.
- 5.4.2 Zrównoważony rozwój obszaru LGD w oparciu o lokalne zasoby.

Cel 4: Tworzenie i wspieranie rozwoju zaplecza niezbędnego do budowania tożsamości, aktywności społecznej oraz edukacji mieszkańców.

SMART:

Budowanie tożsamości i aktywności społecznej mieszkańców jest wyjątkowo trudne bez odpowiedniego zaplecza w postaci świetlic, boisk, miejsc spotkań, pomocy dydaktycznych, sprzętu teleinformatycznego itp. Konkretnie, choć niekiedy bardzo drobne zakupy rzeczowe i inwestycje mogą znacząco zintensyfikować tempo zmian.

Istotne są również działania przygotowujące przedsięwzięcia do procesu inwestycyjnego, które przyczyniają się do rozbudowy zaplecza aktywności społecznej wsi .

Mierzalność celu jest powiązana ze wskaźnikami poszczególnych przedsięwzięć służących jego realizacji.

Ponadto stopień osiągnięcia celu będzie mierzony następującymi wskaźnikami:

- liczba zrealizowanych inwestycji stwarzających warunki do animacji lokalnych społeczności,
- liczba projektów obejmujących zakupy rzeczowe (środki trwałe i wyposażenie) do miejsc integracji i rozwoju mieszkańców wsi,
- liczba projektów dotyczących opracowań dokumentacyjnych związanych z utworzeniem zaplecza infrastrukturalnego miejsc integracji i rozwoju mieszkańców wsi,
- liczba stowarzyszeń i inicjatyw nieformalnych powiązanych z realizacją projektów

Harmonogram czasowy realizacji przedsięwzięcia oparty jest o PROW oraz diagnozę potrzeb i możliwości organizacyjnych biur LGD, jak też ostatecznych beneficjentów.

Ramy czasowe realizacji celu określono na lata 2009 – 2015.

Badania ewaluacyjne realizacji celu realizowane będą po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, na podstawie wskaźników zrealizowanych projektów i ankietyzacji mieszkańców obszaru (odbiorców realizowanych przedsięwzięć). Po zakończeniu realizacji strategii wykonane zostanie badanie ewaluacyjne osiągnięcia wskaźników i celów strategii.

Powiązane przedsięwzięcia:

5.4.2 Zrównoważony rozwój obszaru LGD w oparciu o lokalne zasoby.

5.3. Opis celu III: .Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Strategiczny Cel III zakłada wsparcie realizacji szeregu przedsięwzięć inwestycyjnych i edukacyjnych, służących zapewnieniu zaplecza materialnego mieszkańcom obszarów wiejskich, poprawie jakości życia oraz dywersyfikacji źródeł uzyskiwania dochodów w kierunku działalności nierolniczej. Jest on nierozzerwalnie związany z realizacją takich działań jak Różnicowanie działalności rolniczej, czy Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw w ramach 3 osi PROW. Obydwa działania służą powstawaniu małych firm na wsi. Efektem realizacji tego celu jest więc stworzenie dogodnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości w obszarach realizacji pozostałych celów strategicznych niniejszej Strategii. Należy spodziewać się więc realizacji projektów związanych z turystyką, rekreacją, działalnością produkcyjną w zakresie dziedzin nieuciążliwych dla środowiska, usługami, drobnym przetwórstwem spożywczym oraz innych form działalności wykorzystujących lokalne zasoby (stacje wodne, zagospodarowanie szlaków wodnych i linii brzegowych jezior i rzek), które w zgodzie z przyrodą służyć będą powstawaniu rolniczych i pozarolniczych form zatrudnienia na obszarach wiejskich.

Poprawa warunków materialnych mieszkańców wsi, jako długoterminowy efekt realizacji celu, obok wspierania rozwoju działalności gospodarczej na wsi, związana jest z przewyższaniem zjawisk długotrwałego bezrobocia, dziedziczenia biedy, bezradności i dysfunkcji społecznych na obszarach wiejskich oraz zapobieganiem odpływowi mieszkańców. Szczególnie ważnym elementem będzie tu promocja, podnoszenie kwalifikacji oraz wskazywanie na innowacyjne kierunki prowadzenia działalności rolniczej i gospodarczej. Ważnym kierunkiem działań powinno być też upowszechnianie wiedzy, związanej z pozyskiwaniem zewnętrznych źródeł finansowych na działania inwestycyjne – zarówno na poziomie gmin, jak również przez przedsiębiorców, rolników, organizacje społeczne. Planuje się wdrażanie i promowanie funkcjonowania firm społecznych (spółdzielni socjalnych, organizacji pozarządowych prowadzących działalność gospodarczą), oraz integrowania działalności gospodarczych o podobnej branży. Z punktu widzenia spójności podejmowanych działań niezwykle istotne jest, iż również ten cel został opracowany na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT, w której rozwój przedsiębiorczości znalazł się na czele szans dla regionu. Postawa ta ma tworzyć zaplecze do podejmowanych działań we wszystkich sferach życia mieszkańców: społecznej, publicznej, gospodarczej. Szczególnie istotne będzie tu promocja, wdrażanie dobrych wzorców, wzmacnianie postaw aktywności i lokalnej samodzielności.

W ramach powyższego celu określono dwa cele szczegółowe:

Cel 5: Poprawa konkurencyjności obszarów wiejskich przez wspieranie inicjatyw gospodarczych, kreujących postawy przedsiębiorcze i rynek pracy dla mieszkańców wsi

SMART:

Konkretność celu wynika z realizacji poszczególnych inwestycji zmierzających do powstania lub rozszerzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Konkretność realizacji celu obrazuje również liczba i rodzaje planowanych do realizacji przedsięwzięć rozwijających i wzmacniających postawy przedsiębiorcze wśród mieszkańców wsi, a także edukujących w zakresie kreowania i wspierania rozwoju działalności gospodarczych (przez „Małe projekty” i „Aktywizację i umiejętności”).

Mierzalność celu jest powiązana ze wskaźnikami poszczególnych przedsięwzięć służących jego realizacji.

Ponadto stopień osiągnięcia celu będzie mierzony następującymi wskaźnikami:

- liczba projektów, których efektem będzie uruchomienie lub rozszerzenie działalności gospodarczej,
- liczba nowych form działalności gospodarczej realizowanych na obszarach wiejskich,
- liczba przedsięwzięć, które wpłynęły na poprawę konkurencyjności lokalnych produktów.

Harmonogram czasowy realizacji przedsięwzięcia oparty jest o PROW oraz diagnozę potrzeb i możliwości organizacyjnych biur LGD, jak też ostatecznych beneficjentów.

Ramy czasowe realizacji celu określono na lata 2009 – 2015.

Badania ewaluacyjne realizacji celu realizowane będą po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, na podstawie wskaźników zrealizowanych projektów i ankietyzacji mieszkańców obszaru (odbiorców realizowanych przedsięwzięć). Po zakończeniu realizacji strategii wykonane zostanie badanie ewaluacyjne osiągnięcia wskaźników i celów strategii.

Powiązane przedsięwzięcia:

5.4.1 Aktywizacja społeczności lokalnej - budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

5.4.3 Rozwój przedsiębiorczości na obszarze działania LGD

Cel 6: Podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców na temat wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowych do uruchomienia lub wspierania rozwoju działalności gospodarczej

SMART:

Konkretność celu wynika ze zogniskowania celów na aspekt gospodarczy oraz pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowych na wzmacnianie sektora gospodarczego na obszarach wiejskich. Realizacja tego celu wynika też z konkretnego, zgłaszanego w ramach konsultacji zapotrzebowania na dostęp do informacji i wsparcie doradcze i szkoleniowe ze strony lokalnych społeczności.

Mierzalność celu jest powiązana ze wskaźnikami poszczególnych przedsięwzięć służących jego realizacji.

Ponadto stopień osiągnięcia celu będzie mierzony następującymi wskaźnikami:

- liczba zorganizowanych szkoleń, warsztatów, usług doradczych w zakresie animowania różnych form prowadzenia działalności gospodarczej na wsi i pozyskiwania funduszy na tą działalność
- liczba mieszkańców, którzy wzięli udział w przedsięwzięciach edukacyjnych dotyczących wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowych do uruchomienia lub wspierania rozwoju działalności gospodarczej.

Harmonogram czasowy realizacji przedsięwzięcia oparty jest o PROW oraz diagnozę potrzeb i możliwości organizacyjnych biura LGD, jak też ostatecznych beneficjentów.

Ramy czasowe realizacji celu określono na lata 2009 – 2015.

Badania ewaluacyjne realizacji celu realizowane będą po zakończeniu każdego roku kalendarzowego, na podstawie wskaźników zrealizowanych projektów i ankietyzacji mieszkańców obszaru (odbiorców realizowanych przedsięwzięć). Po zakończeniu realizacji strategii wykonane zostanie badanie ewaluacyjne osiągnięcia wskaźników i celów strategii.

Powiązane przedsięwzięcia:

5.4.1 Aktywizacja społeczności lokalnej - budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

5.4. Planowane do realizacji przedsięwzięcia.

Lokalne Grupy Działania, wzbogacone doświadczeniami realizacji Pilotażowego Programu LEADER+, w okresie programowania 2007-2013 mają za zadanie nie tylko realizację własnych projektów, **lecz również są odpowiedzialne za wybór do realizacji oddolnych inicjatyw społeczności lokalnych**. W tym układzie decyzja o przyjęciu poszczególnych zadań zapada na poziomie ludzi, którzy doskonale znają specyfikę i potrzeby obszaru, oraz wnieśli swój wkład do opracowania niniejszego dokumentu.

Mając więc na uwadze założenia programowe PROW 2007-2013 należy wyznaczyć kategorie zadań, które będą przedmiotem realizacji w przyjętej perspektywie czasowej. **Dbając o to, aby planowane projekty były jak najbardziej adekwatne do dokonanej analizy SWOT, lokalnej specyfiki oraz społecznych oczekiwań, planowane obszary wdrażania lokalnej strategii rozwoju były przedmiotem szerokich konsultacji społecznych.**

Podczas warsztatów zorganizowanych w październiku 2007 roku, mających na celu opracowanie założeń do Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2008 – 2015, uczestnicy spotkania i za ich pośrednictwem przedstawiciele społeczności wiejskich: sołtysi, organizacje pozarządowe, rolnicy, podmioty gospodarcze, indywidualne osoby, samorządy zostali poproszeni o wyrażenie swoich marzeń dotyczących „pomysłów na wieś”. Nie stawiano żadnych ograniczeń tematycznych, ilościowych, jakościowych. Warunkiem zgłoszenia pomysłu było jego opisanie w krótkiej, usystematyzowanej formie (na przygotowanej fiszce projektowej). Analiza złożonych, prawie 300 fiszek projektowych wykazała, że ponad 70% przedsięwzięć wpisuje się w działania wskazane w niniejszej strategii. Pozostałe przedsięwzięcia bądź nie kwalifikują się do dofinansowania w ramach PROW (np. modernizacje dróg), bądź są możliwe do realizacji w ramach projektów wskazanych w punkcie 15 Strategii.

Dzięki takiemu podejściu osiągnięto pewność, iż zapisy LSR pozostaną w zgodności z lokalnym zapotrzebowaniem na wsparcie. Z drugiej strony wprowadzono ścisłą korelację z zapisami poszczególnych działań osi 3, tak aby realizacja zadań wpisywała się w założenia PROW.

Ostateczny, zawarty w niniejszej strategii katalog przedsięwzięć planowanych do realizacji został poddany konsultacjom społecznym, które odbyły się w miesiącu listopadzie 2008 roku, a także konsultacjom branżowym w miesiącach listopad – grudzień 2008 z: jednostkami samorządu terytorialnego, radami sołectkimi i przedstawicielami organizacji pozarządowych, rolnikami i przedsiębiorcami.

5.4.1. Przedsięwzięcie: Aktywizacja społeczności lokalnej – budowanie społeczeństwa obywatelskiego

Uzasadnienie

Wzrost poziomu i jakości życia nie jest prostym wynikiem zwiększenia dostępności funduszy unijnych i związanych z tym inwestycji infrastrukturalnych, czy też ogólnego wzrostu gospodarczego. Dobrobyt obszaru tworzą ludzie: ich aktywność,

kreatywność, oraz poziom satysfakcji. Z tego też względu najważniejszą inwestycją LGD jest wspieranie w jak najszerszym zakresie rozwoju aktywności społeczności lokalnych. Stworzenie świadomego swej wartości i możliwości, wspólnie realizującego swoje zamierzenia społeczeństwa obywatelskiego jest priorytetowym zadaniem LGD. Stopniowe przekazywanie kompetencji decyzyjnych mieszkańcom będzie możliwe dzięki zrealizowanym projektom edukacyjnym, szkoleniowym, doradczym, animacyjnym. Budowanie tożsamości Warmińskiego Zakątko nie jest wyłącznym zadaniem LGD, czy też poszczególnych instytucji wchodzących w jego skład. Dlatego też zdecydowano się dać również szansę lokalnym społecznościom, których inicjatywy – interesujące i najbardziej odpowiadające społecznym potrzebom – wpisują się w szeroki kontekst rozwoju regionu. Realizacja przedsięwzięć w tym zakresie wymagać będzie wydobycia i wyeksponowania różnorodności tkwiącej w Warmińskim Zakątku: kulturowej, społecznej, przyrodniczej, gospodarczej. Różnorodność ta oraz poczucie dumy lokalnej jest kluczem do sukcesu na płaszczyźnie rozwoju przedsiębiorczości, w tym turystyki, kreatywności i promocji, oraz wynikowo poprawy jakości życia mieszkańców. Do tej pory inicjatywy lokalne w wielu przypadkach były ograniczane z powodu braku dostępnych źródeł wsparcia finansowego – w niektórych przypadkach całkowicie zaprzestawano ich realizacji. Brak źródeł finansowania lub nieumiejętność ich pozyskiwania to główne przyczyny braku wiary w realizację inicjatyw lokalnych i kreatywności w ich tworzeniu.

Przedsięwzięcie powstało jako odpowiedź na oczekiwania lokalnych społeczności.

Niezbędnym elementem upowszechniania marki regionu, jak również najciekawszych obiektów przyrody i dziedzictwa kulturowego, jest promocja. Przedsięwzięcie nakierowano na promowanie wsi na obszarze działania jako miejsca dobrego do życia i ciekawego spędzania czasu.

Niniejsze przedsięwzięcie ma charakter innowacyjny, gdyż nie dyskwalifikuje i nie ogranicza aktywności lokalnej, narzucając jedynie ogólny kształt projektu na etapie naboru wniosków. Po głębokich analizach zespół doszedł do wniosku, iż zamiast podejścia typu: „Buduj świetlice razem z nami” (co może oczywiście sprzyjać założeniom LSR, ale odgórnie zamyka katalog projektów wdrażanych w ramach LSR) znacznie lepiej jest pozostawić furtkę otwartą na niestandardowe rozwiązania. Być może cele związane z realizacją przykładowego projektu da się osiągnąć zupełnie nowymi metodami, które na tym etapie nie są znane. Tak więc kluczem do wyboru projektów do realizacji w ramach tego przedsięwzięcia będzie jak najgłębsze i najszersze wpisanie się beneficjenta w cele określone dla przedsięwzięcia. Dofinansowanie uzyskają najlepsze pomysły, nie przesądzając, że będzie to remont świetlicy, organizacja festynu, czy też kultywowanie ginących zawodów. **TO WY, DRODZY MIESZKAŃCY WYPEŁNICIE TREŚCIĄ OSTATECZNY KSZTAŁT KIERUNKÓW WSPARCIA!**

Cel przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie może służyć realizacji jednego lub więcej celów szczegółowych LSR, spośród:

Cel 1: Usprawnienie wielopłaszczyznowej współpracy instytucji sektora publicznego, gospodarczego, prywatnego i społecznego w realizacji LSR

Cel 2: Rozwój agroturystyki, oferty kulturalno –rekreacyjno -turystycznej oraz wsparcie pozostałych zrównoważonych form działalności pozarolniczej

Cel 3: Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych mających na celu integrację środowisk lokalnych poprzez przedsięwzięcia sprzyjające rozwojowi edukacji, oferty kulturalnej, sportowej, aktywnej integracji, projektów mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu

Cel 5: Poprawa konkurencyjności obszarów wiejskich przez wspieranie inicjatyw gospodarczych, kreujących postawy przedsiębiorcze i rynek pracy dla mieszkańców wsi

Cel 6: Podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców na temat wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowych do uruchomienia lub wspierania rozwoju działalności gospodarczej

Szczegółowe powiązania pomiędzy celami ogólnymi i szczegółowymi i SWOT opisano w punktach 3, 5.1, 5.2 oraz 5.3 niniejszego opracowania.

Beneficjent:

W ramach realizacji tego przedsięwzięcia wspierane będą projekty wykorzystujące pulę środków przyznanych przez LGD na Małe projekty. Zgodnie z założeniami PROW 2007-2013 o pomoc na operacje w ramach „małych projektów” może ubiegać się podmiot będący:

- 1) osobą fizyczną, która jest:
  - a) obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej,
  - b) pełnoletnia,
  - c) zameldowana na pobyt stały na obszarze objętym lokalną strategią rozwoju, zwaną dalej "LSR", lub wykonuje działalność gospodarczą na tym obszarze albo
- 2) osobą prawną albo jednostką organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, której ustawy przyznają zdolność prawną:
  - a) działającym na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze, lub
  - b) utworzonym na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacjom albo stowarzyszeniom, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze.

Forma i poziom finansowania:

Pomoc w ramach działania przyznawana jest w formie refundacji, której podlega nie więcej niż **70 % kosztów kwalifikowalnych** małych projektów poniesionych przez beneficjenta.

Pomoc na małe projekty przyznaje się i wypłaca do wysokości limitu, który w okresie realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zwanego dalej "Programem", wynosi 100 tys. złotych na jednego beneficjenta, przy czym wysokość pomocy przyznanej na realizację jednego małego projektu nie może być wyższa niż **25 tys. złotych**.

Koszty podlegające refundacji:

Kosztami podlegającymi refundacji w ramach realizacji małych projektów są koszty:

- 1) ogólne:
  - a) przygotowania dokumentacji technicznej małego projektu, obejmujące koszty: kosztorysów, projektów architektonicznych lub budowlanych, dokumentacji geologicznej lub hydrologicznej, wypisów lub wyrysów z katastru nieruchomości,
  - b) opłat za patenty lub licencje,
  - c) badań lub analiz,
  - d) sprawowania nadzoru autorskiego lub inwestorskiego;
- 2) robót budowlanych;
- 3) wynagrodzenia za świadczenie usług, w tym usług prawnych lub księgowych;
- 4) podłączenia do Internetu;
- 5) opracowania, druku lub powielenia oraz dystrybucji materiałów informacyjnych lub szkoleniowych, w tym audiowizualnych, dotyczących małego projektu, zakupu lub wynajęcia powierzchni reklamowych, zakupu czasu antenowego oraz zamieszczenia materiałów prasowych w prasie;
- 6) najmu sal lub innych powierzchni lub dzierżawy gruntu;
- 7) zakupu materiałów lub przedmiotów, w tym materiału siewnego lub nasadzeniowego roślin wieloletnich;
- 8) zakupu, najmu lub dzierżawy oraz montażu maszyn, urządzeń, narzędzi, wyposażenia, sprzętu lub oprogramowania, z wyłączeniem środków transportu, przy czym koszt zakupu podlega refundacji jedynie w przypadku, gdy koszt najmu albo dzierżawy przekraczałby koszt zakupu;
- 9) organizacji i przeprowadzenia wydarzeń promocyjnych, kulturalnych, rekreacyjnych lub sportowych;
- 10) wytyczenia lub oznakowania szlaków turystycznych, ścieżek dydaktycznych lub przyrodniczych, w tym pomników przyrody, obiektów małej infrastruktury turystycznej, obiektów historycznych, przyrodniczych, kulturowych lub sakralnych;
- 11) utworzenia lub aktualizacji baz danych, w tym bazy informacji turystycznej;
- 12) tworzenia stron internetowych;
- 13) upominków lub nagród do łącznej wysokości 5 % pozostałych kosztów podlegających refundacji w ramach realizacji małych projektów;
- 14) wynagrodzenia lub pobytu osób prowadzących szkolenia;
- 15) podróży lub wyżywienia uczestników szkoleń;
- 16) noclegu uczestników szkoleń - w przypadku szkoleń trwających co najmniej dwa dni;
- 17) tłumaczeń, jeżeli osoby prowadzące szkolenia nie posługują się językiem polskim.

Do kosztów kwalifikowalnych małych projektów zalicza się:

- 1) podatek od towarów i usług (VAT), uiszczany w związku z poniesieniem kosztów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, na zasadach określonych w art. 71 ust. 3 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.), zwanego dalej "rozporządzeniem nr 1698/2005";
- 2) wartość pracy oraz usług świadczonych nieodpłatnie, stanowiącą iloczyn liczby przepracowanych godzin oraz ilorazu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym rok, w którym złożono wniosek o przyznanie pomocy na małe projekty, i liczby 168, lecz nie więcej niż 10 % całkowitych kosztów kwalifikowalnych małych projektów pomniejszonych o wysokość kosztów ogólnych.

W przypadku przyznania pomocy do kosztów kwalifikowalnych małych projektów zalicza się również koszty, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i ust. 3 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U z 2008 r., nr 138, poz. 868 z późn. zmianami), poniesione przez wnioskodawcę przed dniem zawarcia umowy, na podstawie której jest przyznawana pomoc na małe projekty, lecz nie wcześniej niż w dniu, w którym został złożony wniosek o przyznanie pomocy na małe projekty, a w przypadku kosztów stanowiących koszty ogólne – nie wcześniej niż w dniu 1 stycznia 2007 r.

Jeżeli mały projekt jest realizowany także poza obszarem objętym LSR, koszty poniesione poza tym obszarem nie są kosztami kwalifikowanymi małych projektów.

Uwagi szczegółowe:

Powyższe zestawienie ma charakter ogólnej informacji na temat podstawowych zagadnień z zakresu „małych projektów”. Szczegółowe informacje dostępne są w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U z 2008 r., nr 138, poz. 868 z późn. zmianami). Powyższe rozporządzenie ma charakter nadrzędny w stosunku do zapisów LSR. Aktualną wersję rozporządzenia można również uzyskać kontaktując się z biurem LGD „Warmiński Zakątek”. Organizacja „Małych projektów” w niniejszym przedsięwzięciu została pomyślana w sposób, który gwarantuje przyczynianie się do osiągnięcia celów LSR oraz nawiązywania do specyfiki obszaru objętego LSR, co wynika z ww. rozporządzenia. Każdy projekt będzie oceniany pod kątem zgodności z lokalnymi uwarunkowaniami (SWOT) oraz pod kątem kryteriów mierzalnych, co ma zapewnić ich adekwatność i właściwą jakość.

W przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą ubiegających się o dofinansowanie w ramach niniejszego działania mają zastosowanie zasady udzielania pomocy publicznej.

Liczba beneficjentów:

przyjmując wartość uśrednioną 20 000 za projekt liczbę beneficjentów szacuje się na 200

WSKAŹNIKI PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Wartość
Produkt	Liczba beneficjentów	200
	Całkowita wartość projektów [zł]	5 620 000
Rezultat	Liczba uczestników szkoleń, warsztatów, praktyk którzy je ukończyli z wynikiem pozytywnym	3000
	Liczba inicjatyw realizowanych w partnerstwie międzysektorowym	100
Oddziaływanie	Wzrost gospodarczy mierzony przyrostem liczby podmiotów gospodarczych działających na obszarach wiejskich	30%
	Tworzenie miejsc pracy (przyrost miejsc pracy na obszarach wiejskich)	0,5%
	Liczba nowopowstałych stowarzyszeń (na skutek szkoleń) czyli wzrost aktywności	20
	Wzrost aktywności i potencjału w pozyskiwaniu funduszy na rozwój mierzony liczbą wniosków złożonych do innych funduszy (poza LEADER)	60

MIARY PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Łączna wysokość środków na realizację działania	3 926 195,00 złotych
Wartość projektów (z wkładem własnym)	5 620 000,00 złotych
Szacowana liczba zrealizowanych projektów	200
EFROW w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu (%)	70%
Wkład własny (%)	30% z możliwością wniesienia wkładu niefinansowego w wysokości nie większej niż 10 % całkowitych kosztów kwalifikowalnych małych projektów pomniejszonych o wysokość kosztów ogólnych.
Alokacja na poszczególne lata	2009 – 600 000 2010 – 1 200 000 2011 – 700 000 2012 – 700 000 2013 – 400 000 2014 – 326 195

5.4.2. Przedsięwzięcie: Zrównoważony rozwój obszaru LGD w oparciu o lokalne zasoby.

Uzasadnienie

Kolejnym krokiem wspierania rozwoju obszarów wiejskich jest budowanie i realizacja lokalnych (sołectkich) strategii rozwoju przez zapewnienie zaplecza finansowego dla tych wsi, które zaangażowały się w określenie strategicznych kierunków rozwoju. Ideą „Odnowy wsi” jest nie tylko wykonanie szeregu mniej lub bardziej skoordynowanych ze sobą inwestycji i remontów – nawet ważniejsza jest aktywizacja samych mieszkańców wokół realizowanych przedsięwzięć. Lokalna społeczność, świadoma swoich możliwości staje się w tym rozumieniu rzeczywistym motorem zmian i partnerem gminy w zagospodarowaniu swojej najbliższej okolicy. Dzięki zrealizowanym w ramach przedsięwzięcia projektom powstanie zasób dobrych wzorców, które wskażą pozostałym kierunek rozwoju oraz zainicjują ważne procesy społeczne. Inwestycje powstałe w ramach działania muszą być spójne z lokalną specyfiką kulturowo-przyrodniczą i swym zasięgiem wykraczać poza najbliższą okolicę.

Cel projektu

Przedsięwzięcie może służyć realizacji jednego lub więcej celów LSR, które w bezpośredni sposób wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT. Dotyczy to realizacji celów:

- Cel 1: Usprawnienie wielopłaszczyznowej współpracy instytucji sektora publicznego, gospodarczego, prywatnego i społecznego w realizacji LSR
- Cel 3: Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych mających na celu integrację środowisk lokalnych poprzez przedsięwzięcia sprzyjające rozwojowi edukacji, oferty kulturalnej, sportowej, aktywnej integracji, projektów mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu
- Cel 4: Tworzenie i wspieranie rozwoju zaplecza niezbędnego do budowania tożsamości, aktywności społecznej oraz edukacji mieszkańców.

Cele LSR w bezpośredni sposób wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT. Szczegółowe powiązania pomiędzy celami ogólnymi i szczegółowymi i SWOT opisano w punktach 3, 5.1, 5.2 oraz 5.3 niniejszego opracowania.

Beneficjent:

W ramach realizacji tego przedsięwzięcia wspierane będą projekty wykorzystujące pulę środków przyznanych przez LGD na działanie „Odnowa i rozwój wsi”. Zgodnie z założeniami PROW 2007 – 2013 o pomoc na operacje w ramach tego działania może ubiegać się:

- gmina,
- instytucja kultury, dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego;
- osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości

prawnej, działająca na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania;

- organizacja pozarządowa o statusie organizacji pożytku publicznego w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.2)), której cele statutowe są zbieżne z celami działania „Odnowa i rozwój wsi” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Forma i poziom finansowania:

Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 75% kosztów kwalifikowalnych operacji. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości co najmniej 25% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta lub uzyskanych z innych źródeł finansowania wkładu własnego dopuszczonych przez PROW 2007 – 2013 (Fundusz Kościelny, środki innych j.s.t., Ministerstwo Sportu, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego).

Pomoc finansowa ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych projektu. Maksymalna wysokość pomocy na realizację projektów w jednej miejscowości wynosi **500 tys. zł** w okresie realizacji Programu. Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż 25 tys. zł.

Koszty podlegające refundacji:

Tak jak w działaniu Odnowa i rozwój wsi pomocy finansowej udziela się podmiotom z tytułu inwestycji w zakresie:

- 1) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażania budynków pełniących funkcje rekreacyjne, sportowe i społeczno-kulturalne, w tym świetlic i domów kultury, z wyłączeniem szkół, przedszkoli i żłobków;
- 2) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażania obiektów małej architektury;
- 3) budowy, przebudowy lub remontu przeznaczonych do użytku publicznego ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, placów zabaw, miejsc rekreacji oraz obiektów sportowych, z wyłączeniem sal sportowych przeznaczonych wyłącznie dla szkół lub przedszkoli;
- 4) zakupu towarów służących przedsięwzięciom związanym z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnych lub tradycyjnych zawodów;
- 5) związanych z kształtowaniem obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, w szczególności poprzez odnawianie lub budowę placów parkingowych, chodników lub oświetlenia ulicznego;
- 6) urządzania i porządkowania terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku;
- 7) budowy, przebudowy lub remontu infrastruktury turystycznej;
- 8) zagospodarowania zbiorników i cieków wodnych w celu wykorzystania ich do rekreacji lub w celu poprawy estetyki miejscowości;
- 9) rewitalizacji budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków, użytkowanych na cele publiczne oraz

- objektów małej architektury, odnawiania lub konserwacji lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci;
- 10) zakupu i odnawiania obiektów charakterystycznych dla danego regionu lub tradycji budownictwa wiejskiego i ich adaptacji na cele publiczne;
  - 11) budowy, przebudowy, remontu lub wyposażania obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów i usług, w tym pawilonów, punktów wystawowych, sal ekspozycyjnych lub witryn;
  - 12) odnawiania elewacji zewnętrznych i dachów w budynkach architektury sakralnej wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków i odnawiania cmentarzy wpisanych do rejestru zabytków;
  - 13) wyburzenia i rozbiórki zdewastowanych obiektów budowlanych w celu uporządkowania terenu w miejscowości, jeżeli niemożliwe jest ich odnowienie i dalsze użytkowanie - w zakresie koniecznym do realizacji operacji wymienionych w pkt 1-12;
  - 14) zakupu materiału siewnego lub nasadzeniowego roślin wieloletnich - koniecznego do realizacji operacji;
  - 15) zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji;
  - 16) ogólnych, które są bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

Do kosztów kwalifikowalnych, o których mowa w pkt 16, zalicza się koszty w wysokości nieprzekraczającej 10 % pozostałych kosztów kwalifikowalnych, obejmujące koszty:

- 1) przygotowania dokumentacji technicznej operacji, w tym:
  - a) kosztorysów,
  - b) projektów architektonicznych lub budowlanych,
  - c) ocen lub raportów oddziaływania na środowisko,
  - d) dokumentacji geologicznej lub hydrologicznej,
  - e) wypisów i wyrysów z katastru nieruchomości,
  - f) usług geodezyjno-kartograficznych,
  - g) usług rzeczoznawcy majątkowego;
- 2) opłat za patenty lub licencje;
- 3) sprawowania nadzoru inwestorskiego lub autorskiego i związane z kierowaniem robotami budowlanymi;
- 4) przygotowania innych dokumentów niezbędnych do realizacji operacji.

Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się także podatek od towarów i usług (VAT), na zasadach określonych w art. 71 ust. 3 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.).

Uwagi szczegółowe:

Powyższe zestawienie ma charakter ogólnej informacji na temat podstawowych zagadnień z zakresu działania „Odnowa i rozwój wsi”. Szczegółowe informacje dostępne są w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Odnowa i rozwój wsi" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz. U z 2008 r., nr 38, poz. 220 z późn. zmianami).

Powyższe **rozporządzenie ma charakter nadrzędny w stosunku do zapisów LSR**. Aktualną wersję rozporządzenia można również uzyskać kontaktując się z biurem LGD „Warmiński Zakątek”.

MIARY PROJEKTU:

Łączna wysokość środków na realizację działania	2 355 716 zł
Wartość projektów (z wkładem własnym)	3 145 000 zł
Szacowana liczba zrealizowanych projektów	12
EFROW w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu (%)	75%
Wkład własny (%)	25%
Alokacja na poszczególne lata	2009 – 1 350 000 2010 – 500 000 2011 – 300 000 2012 – 0 2013 – 275 000

WSKAŹNIKI PROJEKTU:

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Wartość
Produkt	Liczba beneficjentów	12
	Całkowita wartość inwestycji [zł]	3 145 000 zł
	Liczba miejscowości, w których zrewitalizowana została przestrzeń publiczna	8
Rezultat	Liczba mieszkańców korzystających z nowych/zmodernizowanych obiektów infrastrukturalnych	10 000
	Liczba nowych inicjatyw turystycznych, edukacyjnych, integracyjnych, rekreacyjnych zrealizowanych na bazie nowych/zmodernizowanych obiektach infrastrukturalnych	50
	Liczba miejscowości w których zrewitalizowana została przestrzeń publiczna	8
Oddziaływanie	Przyrost liczby ludności obszarów wiejskich w związku ze wzrostem atrakcyjności miejsca zamieszkania (w stosunku do roku bazowego: 2009)	10%
	Wzrost atrakcyjności i poprawa jakości oferty turystycznej obszaru LGD mierzona przyrostem liczby ofert turystycznych w stosunku do wielkości bazowej (2009)	10%

5.4.3 Przedsięwzięcie: Rozwój przedsiębiorczości na obszarze działania LGD.

Uzasadnienie

Jednym z zasadniczych elementów niniejszej strategii jest rozwój przedsiębiorczości. Inicjatywy o charakterze ekonomicznym są podstawą rozwoju regionu poprzez tworzenie solidnych podstaw edukacji i mobilności zawodowej mieszkańców, tworzenie nowych miejsc pracy – zwłaszcza pozarolniczych, włączanie na rynek pracy osób długotrwale nieaktywnych zawodowo, co jest niezwykle istotne z punktu widzenia LSR. Dodatkowym efektem tego programu będzie wzmacnianie aktywnych postaw związanych z rozwojem oraz zakładaniem firm na wsi, a także wdrażanie innowatorskich form działalności gospodarczej na wsi.

Efektom realizacji inicjatyw będzie nie tylko poprawa konkurencyjności regionu i jakości usług, dywersyfikacja źródeł zarobkowania na wsi, lecz również stworzenie zasobu dobrych wzorów i przykładów do naśladowania. Istotnym elementem inicjatywy będzie włączanie przedsiębiorców do działań LGD.

Zgodnie z założeniami PROW realizacja przedsięwzięcia stworzy warunki dla dywersyfikacji działalności gospodarczej i poprawy możliwości zatrudnienia, przyczyniając się tym samym do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich.

Jednocześnie mając na uwadze wyniki przeprowadzonej analizy SWOT, jednym z istotniejszych elementów LSR jest wspieranie działań proekologicznych oraz rozwój przedsiębiorczości w zakresie agroturystyki i oferty rekreacyjno-turystycznej. Dziedziny te określono jako ważne szanse rozwojowe. Niniejsze przedsięwzięcie w swoim założeniu ma za zadanie wspieranie rolników, którzy zechcą uruchomić w swoich gospodarstwach dodatkową działalność pozarolniczą zgodnie z założeniami działania *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej*.

Zważywszy możliwości finansowania tego typu inicjatyw w ramach PROW 2007-2013 dostępnych do realizacji w ramach 4 osi (LEADER) istnieje możliwość aplikowania o środki w ramach dwóch Działań PROW 2007 - 2013:

- 1) *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej*
- 2) *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*

Powyższe Działania różnią się przede wszystkim grupą docelową – podczas, gdy pierwsze skierowane jest do rolników (płatników KRUS), drugie ma służyć rozwojowi małej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (podmioty gospodarcze opłacające ZUS).

Cel projektu

Przedsięwzięcie może służyć realizacji jednego lub więcej celów LSR, które w bezpośredni sposób wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT. Szczególnie dotyczy to realizacji:

Cel 1: Usprawnienie wielopłaszczyznowej współpracy instytucji sektora publicznego, gospodarczego, prywatnego i społecznego w realizacji LSR

Cel 3: Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych mających na celu integrację środowisk lokalnych poprzez przedsięwzięcia sprzyjające rozwojowi edukacji, oferty kulturalnej, sportowej, aktywnej integracji, projektów mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu

Cel 4: Tworzenie i wspieranie rozwoju zaplecza niezbędnego do budowania tożsamości, aktywności społecznej oraz edukacji mieszkańców.

Cele LSR w bezpośredni sposób wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT. Szczegółowe powiązania pomiędzy celami ogólnymi i szczegółowymi i SWOT opisano w punktach 3, 5.1, 5.2 oraz 5.3 niniejszego opracowania.

Działanie: *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej.*

Beneficjent:

Osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik

Forma i poziom finansowania:

Pomoc ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowanych operacji. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi w gospodarstwie rolnym, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć 100 000 zł (25 616,1 euro). Równowartość kwoty wyrażona w euro ma charakter indykatorywny. Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 50% kosztów kwalifikowanych operacji.

Zgodnie z założeniami PROW przedmiotem wsparcia mogą zostać objęte dziedziny gospodarki w zakresie:

- 1) usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa;
- 2) usług dla ludności;
- 3) sprzedaży hurtowej i detalicznej;
- 4) rzemiosła lub rękodzielnictwa;
- 5) robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych;
- 6) usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;
- 7) usług transportowych;
- 8) usług komunalnych;
- 9) przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych;
- 10) magazynowania lub przechowywania towarów;
- 11) wytwarzania produktów energetycznych z biomasy;
- 12) rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Pomoc nie obejmuje kosztów:

- 1) podatku od towarów i usług (VAT);
- 2) nabycia nieruchomości;

3) nabycia rzeczy używanych.

Koszty podlegające refundacji:

Refundacji podlegają wydatki zgodnie z wykazem w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. (Dz. U z 2007 r., nr 200, poz. 1442 z późn. zmianami).

Uwagi szczegółowe:

Powyższe zestawienie ma charakter ogólnej informacji na temat podstawowych zagadnień z zakresu działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”. Szczegółowe informacje dostępne są w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania "Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. (Dz. U z 2007 r., nr 200, poz. 1442 z późn. zmianami). Powyższe **rozporządzenie ma charakter nadrzędny w stosunku do zapisów LSR**. Aktualną wersję rozporządzenia można również uzyskać kontaktując się z biurem LGD „Warmiński Zakątek”. Wykaz działalności nierolniczych, w zakresie których może być przyznana pomoc stanowi załącznik 1 do ww. rozporządzenia.

MIARY PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Łączna wysokość środków na realizację działania	785 238 zł
Wartość projektów (z wkładem własnym)	1 570 476 zł
Szacowana liczba zrealizowanych projektów	8
EFROW w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu (%)	50%
Wkład własny (%)	50%
Alokacja na poszczególne lata	2010 – 392 619 2013 – 392 619

WSKAŹNIKI PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Wartość
Produkt	Liczba beneficjentów	8
	Całkowita wartość inwestycji [zł]	1 570 476 zł
Rezultat	Liczba gospodarstw rolnych, które rozpoczęły prowadzenie działalności pozarolniczej	3
	Liczba utworzonych miejsc pracy brutto	2
Oddziaływanie	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych na obszarach wiejskich mierzonej zmianą w stosunku do wielkości bazowej	2 %

Działanie: Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw.

Beneficjent:

Osoba fizyczna lub osoba prawna, lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, które prowadzą działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zatrudniające poniżej 10 osób, i mające obrót nieprzekraczający równowartości w zł 2 mln euro.

Forma i poziom finansowania:

Poziom pomocy finansowej wynosi **maksymalnie 50%** kosztów kwalifikowalnych operacji i ma formę zwrotu części kosztów kwalifikowalnych operacji. Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji nie może przekroczyć:

- 1) **100 tys. zł** – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie od 1 do 2 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- 2) **200 tys. zł** – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie powyżej 2 i mniej niż 5 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- 3) **300 tys. zł** – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej 5 miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji.

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć 300 tys. zł.

W przypadku przetwórstwa produktów rolnych (objętych załącznikiem nr 1 do Traktatu Wspólnot Europejskich) lub jadalnych produktów leśnych, maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji Programu, wynosi **100 tys. zł**.

Pomocy udziela się podmiotom z tytułu inwestycji związanych z tworzeniem lub rozwojem mikroprzedsiębiorstw, działających w zakresie:

- 1) usług dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa;
- 2) usług dla ludności;
- 3) sprzedaży hurtowej i detalicznej;
- 4) rzemiosła lub rękodzielnictwa;
- 5) robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych;
- 6) usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem;
- 7) usług transportowych;
- 8) usług komunalnych;
- 9) przetwórstwa produktów rolnych lub jadalnych produktów leśnych;
- 10) magazynowania lub przechowywania towarów;
- 11) wytwarzania produktów energetycznych z biomasy;
- 12) rachunkowości, doradztwa lub usług informatycznych.

Koszty podlegające refundacji:

Refundacji podlegają wydatki zgodnie z wykazem w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania "Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. (Dz. U z 2007 r., nr 139, poz. 883 z późn. zmianami).

Uwagi szczegółowe:

Powyższe zestawienie ma charakter ogólnej informacji na temat podstawowych zagadnień z zakresu działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. Szczegółowe informacje dostępne są w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania "Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. (Dz. U z 2007 r., nr 139, poz. 883 z późn. zmianami). Powyższe **rozporządzenie ma charakter nadrzędny w stosunku do zapisów LSR**. Aktualną wersję rozporządzenia można również uzyskać kontaktując się z biurem LGD „Warmiński Zakątek”. Wykaz działalności gospodarczych, w zakresie których może być przyznana pomoc stanowi załącznik 1 do ww. rozporządzenia.

W przypadku przedsiębiorców ubiegających się o dofinansowanie w ramach niniejszego działania mają zastosowanie zasady udzielania pomocy publicznej.

MIARY PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Łączna wysokość środków na realizację działania	785 239 zł
Wartość projektów (z wkładem własnym)	1 570 478 zł
Szacowana liczba zrealizowanych projektów	8
EFROW w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu (%)	50%
Wkład własny (%)	50%
Alokacja na poszczególne lata	2009 – 285 239 2011 – 300 000 2012 – 200 000

WSKAŹNIKI PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Wartość
Produkt	Liczba wspieranych mikroprzedsiębiorstw	8
Rezultat	Liczba mikroprzedsiębiorstw, które rozpoczęły działalność po uzyskaniu dotacji PROW	3
	Liczba utworzonych miejsc pracy brutto	8
Oddziaływanie	Zmniejszenie stopy bezrobocia na obszarach wiejskich mierzonej zmianą w stosunku do wielkości bazowej	0,2%

5.5. Przedsięwzięcia realizowane przez LGD.

Zgodnie z założeniami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, obok działań realizowanych przez społeczności lokalne, samorząd oraz przedsiębiorców w formie Realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju (w ramach przedsięwzięć 5.4.1, 5.4.2, 5.4.3) LGD będzie odpowiadało również za wdrażanie projektów w następujących obszarach:

5.5.1. Wdrażanie projektów współpracy

Uzasadnienie

Współpraca Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek” z zewnętrznymi podmiotami ma na celu wymianę doświadczeń i animowanie innowacyjnych rozwiązań kreujących aktywność na obszarach wiejskich. Współpraca nie opiera się jedynie na Partnerstwie LGD z innymi instytucjami, ale przede wszystkim na kreowaniu efektywnych Partnerstw w poszczególnych obszarach aktywności wiejskiej, pomiędzy animatorami tej aktywności.

Dotychczasowe doświadczenie w realizacji projektów Partnerskich, zainicjowanych w ramach II Schematu Leader Plus i kontynuowanych w roku 2008 w Partnerstwie z samorządami lokalnymi i samorządem województwa warmińsko – mazurskiego wskazuje, że są one efektywne jeśli:

- zaangażowane w realizację projektu i zauważające wymierne efekty jego realizacji są wszystkie strony Partnerstwa,
- zostały skierowane do ściśle określonej grupy podmiotów i odpowiadają jej oczekiwaniom,
- poza wymianą doświadczeń projekty proponują i/lub wdrażają nowatorskie rozwiązania, prezentują projekty modelowe, inne podejście do poszczególnych obszarów aktywności wiejskiej,
- animują do stałych kontaktów pomiędzy stronami projektu współpracy, przynoszących stronom wymierne korzyści (np. promocję regionu, cykliczną wymianę doświadczeń, wzajemny udział w przedsięwzięciach lokalnych).

Lokalna Grupa Działania „Warmiński Zakątek” realizuje projekty współpracy zarówno z krajowymi jak i zagranicznymi organizacjami o podobnym charakterze: Lokalnymi Grupami Działania, najbardziej wymierne efekty osiągając na płaszczyźnie współpracy krajowej, umożliwiającą częste i wielopłaszczyznowe kontakty Partnerstw.

Niniejszą strategią rozwoju zostaną objęte projekty już funkcjonujących Partnerstw:

- *krajowych*: Lokalna Grupa Działania „Tygiel Doliny Bugu” (województwo podlaskie),
- *zagranicznych*: SAOS – Szkocja

LAG HASETAL – Niemcy.

Na podstawie podpisanych listów intencyjnych o współpracy projektuje się również realizację projektów współpracy z nowymi Partnerami:

- krajowymi: LGD NAREW (województwo podlaskie),

LGD krajowe – porozumienie na etapie realizacji LSR

Planowane do realizacji projekty współpracy mają na celu kreowanie nowych instrumentów rozwoju obszarów wiejskich, otwarcie mieszkańców wsi na nowatorskie działania, pokonywanie barier kulturowych i rozwojowych w rozwoju mieszkańców i wykorzystywaniu lokalnych zasobów, mają służyć jak najpełniejszemu wykorzystaniu specyfiki obszaru. Jest to możliwe dzięki dokonaniem wyborowi Partnerstw, o podobnych uwarunkowaniach przestrzennych, przyrodniczych i społecznych.

Cel projektu

Przedsięwzięcie może służyć realizacji jednego lub więcej celów LSR, które w bezpośredni sposób wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT. Szczególnie dotyczy to realizacji:

Cel 1: Usprawnienie wielopłaszczyznowej współpracy instytucji sektora publicznego, gospodarczego, prywatnego i społecznego w realizacji LSR

Cel 2: Rozwój agroturystyki, oferty kulturalno –rekreacyjno -turystycznej oraz wsparcie pozostałych zrównoważonych form działalności pozarolniczej

Cel 3: Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych mających na celu integrację środowisk lokalnych poprzez przedsięwzięcia sprzyjające rozwojowi edukacji, oferty kulturalnej, sportowej, aktywnej integracji, projektów mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu

Cel 5: Poprawa konkurencyjności obszarów wiejskich przez wspieranie inicjatyw gospodarczych, kreujących postawy przedsiębiorcze i rynek pracy dla mieszkańców wsi

Cele LSR w bezpośredni sposób wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT. Szczegółowe powiązania pomiędzy celami ogólnymi i szczegółowymi i SWOT opisano w punktach 3, 5.1, 5.2 oraz 5.3 niniejszego opracowania.

OPIS PARTNERSTW W RAMACH KTÓRYCH REALIZOWANE BĘDĄ PROJEKTY WSPÓŁPRACY

Nazwa Partnera	Lokalna Grupa Działania „Tygiel Doliny Bugu”
Dokument potwierdzający funkcjonowanie Partnerstwa	Porozumienie o współpracy z dnia 24 sierpnia 2007
Dotychczasowe doświadczenie we współpracy	Wizyta studyjna (wzajemne spotkania, wymiana doświadczeń stron Partnerstwa) : sierpień 2007, październik 2007, luty 2008, listopad 2008
Obszary Partnerstwa	Wzajemna wymiana doświadczeń dotycząca realizacji projektów według podejścia LEADER w zakresie: aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich, tworzenia warunków do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja, realizacja trójsektorowych projektów angażujących partnerów społecznych, gospodarczych i samorządy lokalne, uczestnictwo w projektach ekologicznych i wspieranie projektów na rzecz ochrony przyrody. Zapewnienie wzajemnej wymiany informacji. Stwarzanie warunków dla wzajemnej prezentacji dorobku lokalnych środowisk artystycznych, kulturalnych i dziedzictwa kulinarnego wsi. Wdrażanie wspólnych innowacyjnych projektów łączących zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe i historyczne obszarów współpracy. Wzajemne wsparcie we wdrażaniu LSR.
Harmonogram współpracy w ramach LSR	Od roku 2009 cyklicznie: co najmniej dwa przedsięwzięcia w roku, o charakterze spotkań branżowych, inicjujących stałą współpracę poszczególnych środowisk
Nazwa Partnera	LAG HASETAL / NIEMCY
Dokument potwierdzający funkcjonowanie Partnerstwa	Deklaracja Partnerstwa z dnia 31.10.2007 Podpisanie umowy o współpracy: marzec 2009 (wizyta LAG HASETAL w Polsce)
Dotychczasowe doświadczenie we współpracy	Wizyta studyjna listopad 2007 Temat wizyty: Wymiana doświadczeń i nawiązanie Partnerstw lokalnych na rzecz: - wykorzystania i produkcja źródeł energii odnawialnej na obszarach wiejskich - produkcja i kanały dystrybucji żywności ekologicznej - produkty turystyczne na obszarach wiejskich - turystyka wodna - dobre praktyki rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich Uczestnicy: uczestnicy projektu reprezentowali poszczególne sektory dla których realizowany był indywidualny program: rolnicy, organizacje pozarządowe, samorządy, zarząd LGD
Obszary Partnerstwa	Ekologia

	Energia odnawialna Przedsiębiorczość na wsi Turystyka wiejska
Harmonogram współpracy w ramach LSR	2009 rok – podpisanie umowy Partnerstwa w Polsce 2010, 2011 rok – wizyta studyjna w Niemczech

Nazwa Partnera	SAOS / SZKOCJA
Dokument potwierdzający funkcjonowanie Partnerstwa	Deklaracja Partnerstwa: czerwiec 2007 Planowany termin podpisania porozumienia o współpracy: wrzesień 2009
Dotychczasowe doświadczenie we współpracy	Wizyta studyjna : czerwiec 2007 Temat wizyty: aktywizacja gospodarcza wsi – dobre praktyki Partnerstw w Szkocji Uczestnicy: Przedstawiciele Zarządu LGD (10 osób) Zrealizowany program: - funkcjonowanie LGD w Szkocji (spotkanie z Parlamentarzystami) - sieć LAG w Szkocji: spotkanie z organizacją koordynującą funkcjonowanie LGD: SAOS - dobre praktyki działalności LGD (grupy producenckie, programy wspierania przedsiębiorców w tym mikropożyczki, wdrażanie LSR przez LGD przez redystrybucję środków na cele inwestycyjne, instrumenty wspierania grup dysfunkcyjnych)
Obszary Partnerstwa	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich w kierunku integracji i aktywności na rzecz rozwoju wsi, Wspieranie przedsiębiorczości i tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, Optymalizacja procesów zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja Oddziaływanie ekologiczne i wspieranie projektów na rzecz ochrony przyrody
Harmonogram współpracy w ramach LSR	2009 rok – umowa Partnerstwa Od 2010 wizyty branżowe (2010- w Szkocji, 2011 w Polsce..)

Preferowane do rozpoczęcia współpracy Lokalne Grupy Działania:

- LGD NAREW,
- LGD krajowe – przygotowanie porozumienia i realizacja na etapie realizacji LSR
- LGD i Departament Corte d Amor - Francja

Preferowane obszary i zasady realizacji projektów współpracy:

- projekty realizowane z udziałem przedstawicieli wszystkich Gmin obszaru Partnerstwa,
- projekty realizowane w układzie branżowym (kierowane do poszczególnych grup podmiotów funkcjonujących na obszarach wiejskich): rolników (np. gospodarstwa agroturystyczne, ekologiczne, różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, odnawialne źródła energii, turystyka wiejska), podmiotów gospodarczych, lokalnych liderów wiejskich, organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego,
- poza wymianą doświadczeń projekty proponują i/lub wdrażają nowatorskie

- rozwiązania, prezentują projekty modelowe, inne podejście do poszczególnych obszarów aktywności wiejskiej,
- projekty przyczyniają się do rozwoju i wykorzystania zasobów lokalnych, kreujących specyfikę obszaru,
  - projekty animują do stałych kontaktów pomiędzy stronami projektu współpracy, przynoszących stronom wymierne korzyści (np. promocję regionu, cykliczną wymianę doświadczeń, wzajemny udział w przedsięwzięciach lokalnych).

Projekty planowane do realizacji obejmują:

- przygotowanie programów współpracy (na poziomie porozumień o współpracy i poszczególnych projektów),
- wdrażanie programów współpracy.

MIARY PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Łączna wysokość środków na realizację działania	200 190 zł
Szacowana liczba zrealizowanych projektów współpracy	18
EFROW w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu (%)	100%
Wkład własny (%)	0%
Alokacja na poszczególne lata	2009 – 27 000 2010 – 65 000 2011 – 40 000 2012 – 35 190 2013 – 33 000

WSKAŹNIKI PRZEDSIĘWZIĘCIA:

Typ wskaźnika	Wskaźnik	Wartość
Produkt	Liczba zrealizowanych projektów współpracy	18
	Całkowita wartość zrealizowanych projektów współpracy	200 190 zł
	Liczba osób i podmiotów obszaru LGD – bezpośrednich uczestników projektów współpracy	300
Rezultat	Liczba nowych form działalności rolniczej i pozarolniczej zrealizowanych w wyniku realizacji projektów współpracy	15
	Liczba Partnerstw lokalnych związanych i funkcjonujących w wyniku realizacji projektów współpracy	10
Oddziaływanie	Wzrost aktywności społecznej na obszarach wiejskich mierzony liczbą nowych przedsięwzięć zrealizowanych w wyniku projektów współpracy	10

5.5.2. Funkcjonowanie lokalnej grupy działania.

UZASADNIENIE

Działanie pn. Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania realizuje przedsięwzięcia związane z zabezpieczeniem sprawnego, silnego administracyjnie i posiadającego aktywnych, rozwijających wiedzę pracowników Biura LGD, budowanie potencjału instytucjonalnego Lokalnej Grupy Działania, oraz innowacyjnych i odpowiadających potrzebom mieszkańców instrumentów wsparcia procesu rozwoju wsi (doradztwo, szkolenia, edukacja, promocja, wspieranie przedsiębiorczości).

POSZCZEGÓLNE OBSZARY DZIAŁAŃ WDRAŻANYCH W RAMACH FUNKCJONOWANIA LGD SĄ ŚCIŚLE SKORELOWANE Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REALIZACJI LSR.

Dla jak najlepszego zdiagnozowania i wykorzystania lokalnych zasobów działanie realizację badań i opracowań dokumentacyjnych dotyczących obszaru działania, ułatwiających podejmowanie decyzji o kierunkach rozwoju wsi i podejmowanie konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Funkcjonowanie lokalnej grupy działania to również szeroko rozumiana i realizowana wielopłaszczyznowo promocja regionu: zasobów, walorów, regionalnej marki i lokalnych produktów: w tym turystycznych, rekreacyjnych.

Do strategicznych obszarów działania należy dobrze funkcjonująca informacja: o obszarze objętym LSR, o realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju i o działalności Lokalnej Grupy Działania.

Równie ważnym i priorytetowo traktowanym obszarem działalności LGD jest dbałość o dziedzictwo kulturowe regionu, na którym oparto w zasadzie wszystkie cele strategiczne i przedsięwzięcia planowane do realizacji przez LSR. **Dziedzictwo to jest najistotniejszym elementem specyfiki obszaru stowarzyszenia.**

Cel projektu

Przedsięwzięcie może służyć realizacji jednego lub więcej celów LSR, które w bezpośredni sposób wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT. Szczególnie dotyczy to realizacji:

- Cel 1: Usprawnienie wielopłaszczyznowej współpracy instytucji sektora publicznego, gospodarczego, prywatnego i społecznego w realizacji LSR
- Cel 2: Rozwój agroturystyki, oferty kulturalno -rekreacyjno-turystycznej oraz wsparcie pozostałych zrównoważonych form działalności pozarolniczej
- Cel 3: Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych mających na celu integrację środowisk lokalnych poprzez przedsięwzięcia sprzyjające rozwojowi edukacji, oferty kulturalnej, sportowej, aktywnej integracji, projektów mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu
- Cel 5: Poprawa konkurencyjności obszarów wiejskich przez wspieranie inicjatyw gospodarczych, kreujących postawy przedsiębiorcze i rynek pracy dla mieszkańców wsi

Cele LSR w bezpośredni sposób wynikają z przeprowadzonej analizy SWOT. Szczegółowe powiązania pomiędzy celami ogólnymi i szczegółowymi i SWOT opisano w punktach 3, 5.1, 5.2 oraz 5.3 niniejszego opracowania.

Operacje planowane do realizacji w ramach przedsięwzięcia:

FUNKCJONOWANIE LGD		
1	diety członków organu decyzyjnego za udział w posiedzeniach RADY	Pozycja obejmuje zwrot kosztów udziału w posiedzeniach Rady (dojazd + dieta)
2	podróże członków organu decyzyjnego w związku z wykonywanymi obowiązkami	Koszty delegacji członków Rady na szkolenia, wizyty w miejscu realizacji projektu etc.
3	wynagrodzenia i inne świadczenia pracowników LGD	Szacowane koszty obejmują zatrudnienie wskazane w punkcie I Strategii
4	Diety Członków Zarządu LGD	Miesięczne diety związane z kosztami ponoszonymi przez członków zarządu z tytułu pełnionych funkcji (Prezes i 2 członków Zarządu)
5	podróże służbowe pracowników LGD	wyjazdy na szkolenia, delegacje
6	umowy - zlecenia (eksperti)	wsparcie ekspertów planowane w zakresie: oceny formalnej i wstępnej oceny merytorycznej złożonych w ramach konkursów wniosków
7	wynagrodzenie za aktualizację/ewaluację LSR	na koniec każdego roku na zlecenie zostanie wykonana ewaluacja LSR, działanie zabezpiecza również środki na aktualizację Lokalnej Strategii Rozwoju w trakcie jej realizacji
8	najem i utrzymanie pomieszczeń biurowych	koszty wynajmu obiektu
9	telefon, internet, wykup i utrzymanie domeny, opłaty pocztowe	Opłaty za media ponoszone w związku z funkcjonowaniem biura LGD, działalnością promocyjną, informacyjną
10	sprzęt biurowy i komputerowy: zakup, utrzymanie i konserwacja	zestaw startowy: laptop 3 szt., komputer stacjonarny 2 szt., drukarki 3 szt., meble – uzupełnienie wyposażenia biura, bindownica, kompleksowe wyposażenie sali konferencyjnej, stół konferencyjny, krzesła, żaluzje naokienne, nagłośnienie, wyposażenie zaplecza kuchennego, drobne prace remontowe
11	zakup materiałów biurowych	pakiet startowy, zestaw tuszy do drukarki kolor
12	zakup materiałów biurowych	ryczałt miesięczny (bieżące wydatki materiałowe związane z funkcjonowaniem biura)
13	obsługa finansowo - księgową	umowa - zlecenie (księgową)
14	doradztwo prawne	umowa - zlecenie (obsługa prawna)
15	opłaty notarialne, skarbowe i sądowe, koszty prowadzenia rachunków bankowych, opłaty pocztowe itp.	Bieżące koszty obsługi biura i obsługi przedsięwzięć realizowanych w ramach LSR
BADANIA DOTYCZĄCE OBSZARU OBJĘTEGO LSR		
1	Badania i analizy dotyczące obszaru objętego lsr	2009 - ścieżki rowerowe
2	studia i plany wykonalności	1. CHATA WARMIŃSKA - standardowy projekt budowlany wykonania budynku mieszkalnego o pow. ok. 150 m ² w stylu warmińskim (na własność LGD do indywidualnych adaptacji) 2. Studium certyfikacji produktu kulinarnego, czyli krok po kroku z piekła formalności do pyszniętkiej kuchni 3. Wzorcowe studium wykonalności przedsięwzięć inwestycyjnych (opracowanie zawierające wymagane arkusze kalkulacyjne, instrukcje i wskazówki do wykonywania obliczeń, stosowane wskaźniki dla poszczególnych działań) - interaktywne, tzn. z aktywnymi polami przenoszącymi właściwe dane w całym dokumencie

3	plany rozwoju gospodarczego i plany rozwoju przedsiębiorczości	1. Plan rozwoju obszaru LGD w oparciu o zintegrowany produkt: a) turystyczny, b) kulturalny 2. Koncepcja kierunków rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich z uwzględnieniem : " przepisów" i dobrych praktyk partnerstw publiczno - prywatno-społecznych
4	konsultacje	Produkt lokalny - wsparcie przy realizacji modelowego projektu certyfikacji produktu lokalnego
INFORMOWANIE O LSR: OBSZARZE, STRATEGII, DZIAŁALNOŚCI		
1	prowadzenie i aktualizacja stron internetowych	wynagrodzenie miesięczne
2	udostępnienie niezbędnej dokumentacji na stronie internetowej i w siedzibie lgd (wnioski)	prace bieżące
3	doradztwo w przygotowaniu wniosków	podparcie pracy własnej doradcami - specjalistami.
4	opracowania, przygotowanie, druk, powielanie materiałów informacyjnych	materiały promocyjne, mapy ścieżek rowerowych w formie folderowej
5	zakup czasu antenowego w radiu i telewizji	reklama działalności i upowszechnianie informacji o ogłaszanych konkursach
6	reklama w prasie	reklama działalności i upowszechnianie informacji o ogłaszanych konkursach
7	tworzenie i obsługa baz danych o obszarze objętym lsr	bazy danych: ngo, turystyka (spać, jeść, co warto zobaczyć?, kultura, rekreacja)
8	prowadzenie i aktualizacja stron internetowych	wynagrodzenie miesięczne
9	udostępnienie niezbędnej dokumentacji na stronie internetowej i w siedzibie lgd (wnioski)	prace bieżące
10	doradztwo w przygotowaniu wniosków	podparcie pracy własnej doradcami - specjalistami.
SKOLENIE PRACOWNIKÓW LGD, CZŁONKÓW ZARZĄDU I ORGANU DECYZYJNEGO		
1	wynajem sprzętu lub pomieszczeń do przeprowadzenia szkolenia	prace bieżące
2	wynagrodzenia wykładowców	Dotyczy szkoleń organizowanych przez LGD
3	podróż i wyżywienie uczestników szkolenia	Dotyczy szkoleń wyjazdowych (płatne usługi szkoleniowe organizowane przez jednostki zewnętrzne), oraz szkoleń organizowanych przez LGD
4	noclegi	Dotyczy szkoleń wyjazdowych (płatne usługi szkoleniowe organizowane przez jednostki zewnętrzne)
5	tłumaczenia	Dotyczy szkoleń i warsztatów organizowanych przez LGD z udziałem Partnerów zagranicznych
6	materiały szkoleniowe	Dotyczy szkoleń organizowanych przez LGD
7	udział w szkoleniu	Dotyczy szkoleń wyjazdowych (płatne usługi szkoleniowe organizowane przez jednostki zewnętrzne)
WYDARZENIA PROMOCYJNE		
1	wynajem sprzętu	koszty wszystkie zakładają: 1 duża impreza rocznie "Dziedzictwo kulinarne Warmii" i dwa przedsięwzięcia w postaci forum (sołtysów i agroturystyczne)
2	wynagrodzenia	
3	tłumaczenia	
4	materiały promocyjne	
5	nagrody (do 5% pozostałych kosztów)	W ramach przedsięwzięcia zorganizowana zostanie konferencja otwierająca projekt. Projektuje się również udział LGD w wojewódzkich targach WSZYSTKO DLA ROLNICTWA oraz przedsięwzięciach promocyjnych o zasięgu regionalnym.

AKTYWIZOWANIE SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ		
1	wynajem sprzętu lub pomieszczeń do przeprowadzenia szkolenia	planowane szkolenia będą miały formę animacji, typu BABSKIE POGADUCHY, CHŁOPY RZEŻBIĄ KAWAŁ PNIA, WARMIŃKI ZIELNIK, PIEROGARNIA czyli wielkie lepienie pierogów itp..
2	wynagrodzenia wykładowców	
3	podróż i wyżywienie uczestników szkolenia	
4	noclegi	
5	tłumaczenia	
6	materiały związane z aktywizowaniem mieszkańców	przewiduje się kompletne opracowanie materiałów (dobre praktyki, poradnik jak założyć org. Pozarządową, może lokalna gazetka) koszt w przeliczeniu na 1 sołectwo na obszarze lgd

Powyższe przedsięwzięcia również przyczynią się do osiągnięcia celów LSR, gdyż ich kształt wynikać będzie z założeń opracowanych w niniejszej strategii, które wynikają z uwarunkowań regionalnych. Mają one za zadanie stworzenie zaplecza do realizacji poszczególnych projektów.

6. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR.

Strategiczne założenia Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Warmiński Zakątek” zostały ujęte w trzech osiach priorytetowych i były podstawą do określenia zadań wpisujących się w lokalną specyfikę obszaru. Podstawowym założeniem było jak najpełniejsze wykorzystanie zasobów obszaru działania przy uwypukleniu i nadaniu szczególnej pozycji odmienności obszaru działania od innych ciekawych i interesujących miejsc w województwie, Polsce i na świecie.

W obliczu standaryzacji i powtarzalności ofert, tylko charakterystyczne regiony mają szansę przyciągnięcia uwagi turystów, odwiedzających, przedsiębiorców i mieszkańców. Budzą zaciekawienie, chęć poznania i pozytywne odczucia. Jednocześnie zespół roboczy LSR, przy aprobacie lokalnych samorządów oraz lokalnych społeczności nie ograniczał się w swoich działaniach do katalogowania walorów i kreowania zewnętrznego wizerunku. Skoncentrowano się przede wszystkim na możliwościach różnicowania oblicza i poprawy jakości funkcjonowania wsi warmińskiej, a także procesach umacniania więzi społecznych, budowania własnej tożsamości i coraz pełniejszego poczucia dobrobytu mieszkańców wsi.

W ogólnym zarysie specyfikę obszaru oraz kierunki działań opisuje przyjęta przez Partnerstwo wizja:

Warmiński Zakątek – piękna, przyjazna kraina pośród lasów, jezior i rzek, gdzie dobrze się żyje, pracuje i wypoczywa. Tu w harmonii z przyrodą i tradycją rozwija się przedsiębiorczość. To jest dobre miejsce ...

Obszar „Warmińskiego Zakątka” to spójny przyrodniczo, krajobrazowo, historycznie, kulturowo, społecznie i gospodarczo mikroregion, którego parametry opisano szczegółowo w punkcie 2 LSR. Kwantyfikacja zasobów w wartości liczbowe pozwala

określić jego cechy charakterystyczne, **cechy specyficzne – wyróżniające od sąsiednich regionów i dokonanie pomiaru spójności specyfiki obszaru z określonymi przez mieszkańców obszaru działania LGD celami LSR.**

Do badania spójności specyfiki obszaru LSR z celami określającymi sposób jej wykorzystania przyjęto metodę, przyjmującą za punkt wyjścia poszczególne cele strategiczne.

Cel strategiczny I – Efektywne i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczo –kulturowo -krajobrazowych

Jednym z wyróżniających elementów, który wpływa na spójność obszaru jest położenie na nad rzeką Łyną, Pasłęką oraz ich dopływami. Ta swoista sieć wodnych połączeń stała się spoiwem przyrodniczym tworzonego obszaru działalności LGD. Położenie nad rzekami, a zwłaszcza wspólną dla 4 Gmin Łyną sprawiało, że mieszkańcy znajdowali od dawna podobne sposoby utrzymania swoich rodzin: na żyznych i dobrze nawodnionych polach kwitło rolnictwo, wzmacniane łowiectwem i myślistwem. Dawniej rzeki były korytarzem transportowym – trudnym komunikacyjnie, ale często jedynym sposobem przemieszczania się. Dziś funkcje te przeszły praktycznie do historii, lecz wciąż możliwe i coraz bardziej powszechne jest wykorzystanie turystyczne rzek – np. do organizacji spływów kajakowych. Malownicze pejzaże stają się atrakcją przyciągającą do regionu osoby spragnione wypoczynku, preferujące aktywne formy spędzania czasu wolnego. Nie bez znaczenia jest tu mnogość jezior, dosyć dobrze wyposażone w infrastrukturę turystyczną i edukacyjną kompleksy leśne, czyste powietrze, oddalenie od miejskiego zgiełku i tradycje – pielęgnujące dobra natury w każdej sferze życia człowieka.

Jednakże zakładając efektywne i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczo –kulturowo -krajobrazowych nie zapomniano również o rolnictwie, które zajmuje bardzo ważne miejsce na mapie zasobów regionu. Znajduje tu ono dobre warunki do rozwoju. W celu powiązania go z wizją LGD zdecydowano się na promocję jego ekstensywnej formy: czy to na zasadzie ekologii, wykorzystania programów rolno - środowiskowych, czy rozwijania pozarolniczych form działalności sprzyjających środowisku naturalnemu. **Bo to właśnie walory przyrodnicze, które tworzą urokliwy krajobraz lokalny są naszym bogactwem i należy im się najwyższa pozycja i szczególna ochrona w realizowaniu działań.**

W kontekście rolnictwa, połączeniem zrównoważonego wzrostu gospodarczego z koncepcją rozwoju funkcji turystycznych będzie również agroturystyka. Istotny jest również fakt, że w dziedzictwo natury wkomponowuje się również bogactwo kulturowe, czerpiące ze swojego bogactwa i różnorodności. Uwarunkowania historyczne spowodowały, iż ludność zamieszkująca te tereny swe korzenie czerpie z bardzo różnych zakątków Polski. Wiele osób jest też pochodzenia niemieckiego, litewskiego, ukraińskiego. Jest to dodatkowy walor i zasób, który chcielibyśmy wykorzystać jako LGD w efektywnym rozwoju regionu. Zdajemy sobie sprawę, że wymagać to będzie nawiązania jeszcze szerszej współpracy różnych, nie zawsze dotychczas ze sobą współpracujących instytucji i organizacji. Jednakże korzystne położenie obszaru działania względem lokalnego ośrodka administracyjnego może wzmocnić nasze szanse na odniesienie sukcesu.

Reasumując, o spójności celu I ze specyfiką lokalną świadczy:

- *Wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych do rozwoju turystyki, rolnictwa zrównoważonego, rozwoju i integracji społeczności, kształtowania postaw przedsiębiorczości.*
- *Dbłość o środowisko naturalne, które jest naszym bogactwem.*
- *Lokalizacja pozwalająca na efektywne prowadzenie naszych działań.*
- *Założona koncentracja doświadczenia, wiedzy, możliwości, sił i środków, działających dotychczas w pewnym rozproszeniu - indywidualnie instytucji i organizacji.*
- *Możliwość wykorzystania naszej różnorodności kulturowej, przy przekonaniu o konieczności jej pielęgnacji i potrzebie jej wzmacniania.*
- *Rozwijająca się aktywność społeczna oparta na lokalnych zasobach i wykorzystaniu walorów przyrodniczo – kulturowych obszaru działania LGD.*

Cel strategiczny II – Budowanie tożsamości i wspieranie aktywności lokalnych społeczności

Najważniejszym bogactwem każdego z regionów są zamieszkujący tam ludzie. Specyfiką „Warmińskiego Zakątka” jest duże zróżnicowanie uwarunkowań społeczno - gospodarczych, aktywności, postaw obywatelskich mieszkańców obszaru LGD. Nasz rejon, położony w sercu historycznej Warmii, jest spadkobiercą jej kulturowego dziedzictwa, o którym była mowa w poprzednim ustępie. Jakkolwiek świadomość w tym zakresie w różnym stopniu znajduje odzwierciedlenie w powszechnym odczuciu mieszkańców, stanowić może ważny element tożsamości, cementującej relacje międzyludzkie, które w naszym przekonaniu są cennym budulcem społecznym. Biorąc pod uwagę „napływowość”, która wkomponowała się na przestrzeni wieków w specyfikę regionu, dotychczasowe doświadczenia we współpracy z organizacjami społecznymi i środowiskami lokalnymi, Partnerzy Lokalnej Grupy Działania wyrażają przekonanie, że również stanie się ona wystarczająco pojemną formułą, aby zasymilować nowych mieszkańców, którzy znaleźli tu miejsce do życia. Dzięki organizacji wydarzeń kulturalnych planuje się osiągnąć jak najszerze włączenie wszystkich mieszkańców obszarów wiejskich w proces budowy i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. W wielu przypadkach to nie realizacja poszczególnych projektów (festynów, świąt itp.) będzie istotna dla osiągnięcia celów projektu, lecz właśnie nakłonienie mieszkańców do współpracy i aktywności, dzięki której możliwa jest zmiana jakościowa życia na naszym terenie i przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego.

Obszar działania objęty Partnerstwem „Warmińskiego Zakątka” dotyczy też wspólny problem natury społecznej, związany ze zlikwidowanymi gospodarstwami PGR. Do dziś wielu mieszkańców obszarów wiejskich wyłączonych jest w zasadzie z życia społecznego, pozostając w swoistym letargu, którego powodem jest bieda i rezygnacja z jakichkolwiek działań. Zawodzą tu tradycyjne metody walki z bezrobociem, którym uczestnicy etapu projektowania LSR zarzucili zbyt nieoderwanie od panujących realiów na tym terenie.

Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, takie jak szkolenia czy reintegracja zawodowa omijają osoby znajdujące się w szczególnie złej kondycji

psychicznej i społecznej w związku z bezrobociem. Bezrobocie spada, w żaden sposób nie zmniejszając liczby bezrobotnych patologicznych, przejawiających całkowitą rezygnację z powrotu na rynek pracy, a nawet niechęć do jakichkolwiek działań związanych z podjęciem trudu pracy. Dla dotarcia do tej najważniejszej grupy bezrobotnych potrzebne są wieloetapowe programy zawierające elementy psychologii, leczenia, poprawy funkcjonalności rodziny, nauki samodzielności i w końcowym etapie przygotowujące do pracy. Doskonałą formą takich działań mogą być programy prac społecznie użytecznych czy spółdzielnie socjalne. Poważnym problemem jest niedopasowanie rynku pracy do potrzeb pracodawców, którzy mają coraz większe problemy ze znalezieniem pracowników.

Wyrażamy też przekonanie, iż naszą szansą jest informowanie społeczności o dostępnych ścieżkach rozwoju oraz środkach finansowych na projekty dotyczące aktywności, przedsiębiorczości mieszkańców, oraz zaradności i samopomocy społecznej środowisk wiejskich. Dlatego tak istotny jest dla nas aspekt społeczny prowadzonych działań. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że obszar działania jest ulokowany na północ od Olsztyna (w bezpośrednim jego sąsiedztwie). Tamtejsi mieszkańcy chętnie poszukują u nas miejsca pod zabudowę. Najdalej wysunięta gmina wchodząca w obręb działania znajduje się zaledwie kilkadziesiąt kilometrów od stolicy regionu.

Reasumując, o spójności celu II ze specyfiką lokalną świadczy:

- *Potrzeba wzmocnienia więzów społecznych wynikająca z uwarunkowań historycznych i lokalizacyjnych.*
- *Zacieranie się barier pomiędzy ludnością napływową (współcześnie i historycznie), „autochtonami”, obszarami najbardziej dysfunkcyjnymi, a zwłaszcza mieszkańcami byłych PGR.*
- *Świadomość konieczności prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych wśród ludności na temat możliwych form wsparcia.*
- *Rozwój społeczeństwa obywatelskiego, które będzie partnerem (a nie podmiotem) rozwoju lokalnego na poziomie poszczególnych wsi.*
- *Pobudzanie społecznej aktywności, wspieranie działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych, rozwojowych, rozwiązywanie problemów przez integrację społeczną.*

Cel strategiczny III – Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Klamrą spinającą aspekt rozwojowy z wątkiem społecznym tej strategii jest przedsiębiorczość. To właśnie ona jest koniecznym elementem właściwego wykorzystania zdefiniowanych szans. Rozwój postaw przedsiębiorczych jest z jednej strony sposobem na zwiększenie możliwości uzyskania zatrudnienia przez mieszkańców – z drugiej koniecznym ogniwem inicjowania wszelkich zmian społecznych. Jest ona rozumiana szerzej niż tylko umiejętność zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Jest to raczej sposób myślenia i działania. Wierzmy, iż wyzwolenie tego procesu nie tylko zapewni źródło utrzymania poprzez uruchamianie inicjatywy gospodarcze lecz również będzie konieczne, aby właściwie zrealizować dwa powyższe cele. Specyfiką naszego obszaru w tym względzie jest duże zróżnicowanie. Uważamy, iż sposobem na przełamanie bariery jest pokazanie alternatyw oraz stworzenie pakietu dobrych wzorców. Dzięki nim bardziej zaradni

mieszkańcy stworzą warunki do znalezienia zatrudnienia pozostałym lub będą animatorami życia społecznego.

Reasumując, o spójności celu III ze specyfiką lokalną świadczy:

- *Wzmacnianie postaw przedsiębiorczych, inicjatyw gospodarczo – społecznych wpływających pozytywnie na rozwój obszaru działania*
- *Wspieranie lokalnego biznesu przez wspieranie i kreowanie działalności instrumentów i instytucji otoczenia biznesu*
- *Umacnianie pozycji lokalnych firm na rynku, wspieranie powstawania firm zwłaszcza w zakresie samozatrudnienia osób bezrobotnych i tworzenia spółdzielni socjalnych.*
- *Tworzenie i upowszechnianie instrumentów zapobiegających bezrobociu.*
- *Przedsiębiorczość sprzyjać będzie dobremu wykorzystaniu na naszym obszarze. Dostępne środki pomocowe tworzą szansę na zmniejszenie dysproporcji w rozwoju wsi warmińskich.*

7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Planowanie i realizacja działań w sposób zintegrowany, to łączenie zasobów, kompetencji i działań różnych sektorów w sposób zapewniający jak najpełniejsze zrealizowanie Lokalnej Strategii Rozwoju.

Jednym z fundamentalnych założeń przygotowania niniejszej strategii było stworzenie warunków do rozwijania współpracy pomiędzy różnymi sektorami gospodarki oraz życia społecznego. Tylko szeroko zakrojone działania mogą doprowadzić do efektywnego (jak zapisano w celu I) wykorzystania zasobów kulturowych i przyrodniczych. Mając powyższe na uwadze Lokalna Grupa Działania, zgodnie z przyjętą misją, musi stać się ośrodkiem koordynacyjnym, skupiającym potencjał rozwojowy regionu.

Zintegrowane podejście do rozwoju obszarów wiejskich LGD „Warmiński Zakątek” należy ująć w trzech płaszczyznach:

- Zintegrowane działania przedstawicieli różnych sektorów gospodarki i życia społecznego

Zanim podjęto się realizacji działań partnerskich w ramach LGD „Warmiński Zakątek” różne instytucje (czasem nawet z dużym powodzeniem) prowadziły działania zmierzające do realizacji celów zgodnych z LSR. Prowadzono działania z zakresu aktywizacji osób bezrobotnych, podnoszenia ich kwalifikacji, wsparcia przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej, podejmowano działania integrujące i rozwijające aktywność: o charakterze kulturalnym, promocyjnym i informacyjnym. Jednocześnie dopiero na etapie opracowywania i realizacji Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach II schematu Pilotażowego Programu LEADER+ okazało się, iż przy współdziałaniu możliwe jest zaoszczędzenie wielu sił i środków, które można przeznaczyć na dodatkowe działania. Szczególnie cenna jest współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami, które dotychczas ze sobą nie współpracowały lub współpracowały w ograniczonym zakresie.

Zintegrowanie działań na obszarze LGD pozwoliło na upowszechnienie sprawdzonych i odnoszących najlepsze efekty metod i narzędzi współpracy. Tak więc w ramach niniejszej strategii do współpracy zostaną włączone m. in. następujące sektory gospodarki i życia społecznego:

- 1) samorządy gmin i ich jednostki organizacyjne,
- 2) sektor turystyczny (zwłaszcza agroturystyka, pensjonaty, usługi okołoturystyczne),
- 3) sektor rolny (rolnictwo zrównoważone, ekstensywne, nastawione na wysoką jakość produkcji),
- 4) sektor usług (tu zwłaszcza dostawcy usług skierowanych do turystów i lokalnej ludności, rzemiosło artystyczne),
- 5) sektor przetwórczy (przede wszystkim małe przetwórnice działające w oparciu o charakterystyczne dla regionu receptury),
- 6) sektor leśny (Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Olsztynie i Nadleśnictwa działające na obszarze LGD „Warmiński Zakątek”,
- 7) sektor pozarządowy (stowarzyszenia, fundacje, Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, związki kościelne, grupy nieformalne),
- 8) instytucje kultury,
- 9) sektor wspierania rozwoju przedsiębiorczości i rolnictwa (oddziały powiatowe Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, instytucje otoczenia biznesu),
- 10) podmioty gospodarcze działające na obszarach wiejskich.

Podsumowując, zintegrowany związek pomiędzy wymienionymi wyżej sektorami wynika z potrzeby rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych obszaru – a to z kolei pociąga za sobą konieczność zapewnienia drobnej infrastruktury publicznej (samorządy, Lasy Państwowe), zaplecza noclegowego (agroturystyka, pensjonaty), promocji regionu (stowarzyszenia, samorządy). Uzupełnieniem oferty lokalnej – nie tylko na użytek turystów, lecz również samych mieszkańców – będzie rozwój usług. Szczególnie ważne i interesujące będzie dla nas przetwórstwo oparte o specyficzne dla regionu receptury. Lokalne produkty tradycyjne, jak wiadomo, najlepiej smakują w oprawie miejscowych zespołów folklorystycznych na tle naszych uroczych lasów, rzek i jezior.

- Zintegrowanie wykorzystanie lokalnych zasobów przyrodniczo-kulturowych i historycznych

W tradycyjnym podejściu do rozwoju obszarów wiejskich przez rozwój przedsiębiorczości, w tym turystyki, rolnictwa, oraz kultury, promocję i inne dziedzin wsparcia jako elementów rozdzielnych, z których każdy ma odrębny program wsparcia.

Nasze podejście opiera się na horyzontalnym postrzeganiu zasobów obszaru LGD. Walory przyrodnicze dają nam szansę zarówno na rozwijanie funkcji turystycznych, rolnictwa, inicjatyw gospodarczych, jednak z drugiej strony zmuszają nas do szczególnej dbałości o środowisko naturalne. Tak więc chcemy wspierać te formy działalności, które nie szkodzą naszemu otoczeniu. Motywem spajającym będzie „Warmia”, która jest już dość popularnym regionem. Tym samym łącznie należy traktować walory przyrodnicze i kulturowe oraz aspekt możliwości pozyskiwania dochodów przez mieszkańców.

Rozwój obszarów wiejskich w kontekście wykorzystania zasobów przyrodniczo – kulturowych oparty jest o uwarunkowania historyczne rozwoju regionu: elementy

dziedzictwa kulturowego, tradycje wielonarodowościowego charakteru mieszkańców, zachowane tradycje, obyczaje, mentalność, rzeczywistość administracyjna ukształtowaną przez historię.

- Zintegrowanie celów i założeń strategicznych

Cele strategiczne zostały pomyślane jako wzajemnie uzupełniające się elementy układanki. Osiągnięcie założonej wizji wymagać będzie zarówno wykorzystania zdefiniowanych walorów regionalnych, wzmocnienia sektorów związanych z biznesem jak też rozwijania aktywności mieszkańców. Wyłączenie jednego z nich utrudni osiągnięcie założonych celów. Nie jest możliwe rozwijanie przedsiębiorczości bez wzmacniania aktywności obywatelskiej, bez przedsiębiorczości nie ma mowy o skutecznym wykorzystaniu lokalnych zasobów. Wzmocnienie tożsamości naszych mieszkańców w oparciu o zasoby naturalne, będzie z kolei budulcem tkanki społecznej, która będzie przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom demograficznym. Zostały one szczegółowo opisane we wcześniejszych rozdziałach LSR – podobnie też dokonano dokładnego opisu planowanych działań opartych na szerokim spektrum walorów przyrodniczych, kulturowych i historycznych. Podsumowując można wspomnieć o:

- jeziorach, rzekach,
- lasach,
- mnogości kultur (uwarunkowania historyczne i lokalizacyjne),
- korzystnej lokalizacji,
- aktywności dużej części społeczności,
- dobrych warunki do rozwoju przedsiębiorczości, w tym rolnictwa zrównoważonego.

Powyższe atuty dają warunki do realizacji założonych działań. Korzystając z szerokich ram założeń programowych postanowiono dać mieszkańcom naszego regionu możliwie szerokie pole dowolności przy konstruowaniu przyszłych projektów. Dokonana selekcja rozwiązań daje pełne możliwości do wzmacniania tych elementów naszej rzeczywistości, które określone zostały na etapie budowania LSR. Jesteśmy przekonani, iż stosunkowo duża swoboda w kształtowaniu finalnych przedsięwzięć przez mieszkańców realizujących nasze cele strategiczne będzie zdumiewać pomysłowością oraz skutecznością działania. Dzięki takiemu podejściu będzie możliwa pełna waloryzacja i wykorzystanie różnorodnych zasobów o charakterze przyrodniczym, kulturowym i historycznym.

Zintegrowane podejście do realizacji planowanych w ramach LSR przedsięwzięć obejmuje przede wszystkim:

- **zintegrowanie działań podmiotów wszystkich sektorów gospodarki: gospodarczych, społecznych i publicznych,**
- **realizację projektów opierających się na waloryzacji i wykorzystaniu różnych zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych.**

8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Definiując innowacyjność w kontekście planowanych działań Lokalnej Strategii Rozwoju należy rozpatrywać ją w kontekście nowego produktu, nowego procesu, nowej organizacji i nowego rynku. Innowacyjność można ujmować w skali makro – czyli w odniesieniu do całego kraju, województwa, mezo – jako nowatorstwo, konkurencyjność na rynku regionalnym, oraz w skali mikro odnoszącej się do najbliższego otoczenia.

Innowacyjność w ujęciu dużych i rozwijających się stref gospodarczo – społecznych jest najczęściej związana konkurencyjnością, przez rozwój infrastruktury technicznej i postępu technicznego, poprawę wydajności pracy, wzrost znaczenia nauki i innowacyjności w procesach gospodarczych, mechanizmy korzyści skali.

Na obszarach wiejskich innowacyjność to najczęściej transfer i adaptacja innowacji już wykorzystanych, modernizacja tradycyjnych technologii, znajdowanie nowych rozwiązań dla stałych problemów wsi, których rozwiązanie było dotychczas niemożliwe lub trudne do realizacji.

Założenia związane z realizacją niniejszej strategii zakładają innowację na płaszczyźnie założeń strategii przez jej oddolny i objęty wieloma metodami badawczymi i konsultacyjnymi charakter, oraz na płaszczyźnie zadaniowej . Innowacyjność, ujęta jest w trzech płaszczyznach:

Innowacyjność LEADER:

Program LEADER jest innowacyjnym narzędziem służącym rozwojowi obszarów wiejskich przez wprowadzenie narzędzi finansowych raczej dotąd niespotykanych. Tak więc nowa, oddolna metoda angażowania społeczności lokalnej w proces rozwoju jest odkrywczą i stanowi doskonałe narzędzie do realizacji celów LSR. Dla procesu, który zostanie wyzwolony niniejszą Strategią najważniejszym aspektem jest możliwość niedookreślenia działań na poziomie planowania. Pozwoli to wykorzystać efekt polaryzacji zainteresowania potencjalnych beneficjentów, którzy w określonych ramach celów, programów i działań sami będą generowali i realizowali swe pomysły.

Siedem cech Leader niejako „wymusza i kieruje” politykę wiejską ku oddolnym inicjatywom, które najpełniej diagnozują rzeczywistą sytuację w środowiskach lokalnych i stymulują ich rozwój.

Każdy kolejny etap Leader wdraża innowacje, z których najważniejszą w ramach PROW 2007 – 2013 jest udostępnienie oprócz środków na animację i kształcenie mieszkańców funduszy pozwalający realizować społeczeństwu „marzenia i pomysły na wieś”.

Innowacyjne wykorzystanie lokalnych zasobów:

Jednym z kluczowych elementów LSR jest cel związany z efektywnym i zrównoważonym wykorzystaniem lokalnych zasobów. Stanowią one doskonałe warunki m. in. do uprawiania turystyki, sportu i rekreacji. Innowacyjność polegać tu będzie na ich połączeniu wokół turystyki wiejskiej. Uważamy, iż sama oferta noclegowa jest niewystarczająca – dopiero połączenie jej z bogatą ofertą miejscowych atrakcji: aktywności, prezentacji elementów lokalnej kultury i zwyczajów oraz kuchni itp. może przyczynić się do odniesienia przez nas

sukcesu. Innowacyjność na tym obszarze polegać będzie dodatkowo na wprowadzeniu nowych produktów i usług lub też doskonalenie już istniejących propozycji. Trzecim aspektem, spinającym pozostałe, jest możliwość samodzielnego wykorzystywania potencjału zasobów lokalnych poprzez powiązanie ich z sektorem prywatnym, nastawionym na osiągnięcie zysków. Dochodowość będzie tu gwarantem długofalowych, trwałych korzyści. Wyzwolenie prywatnej inicjatywy sprzyjać będzie wzbogaceniu oferty regionu.

Działania nowatorskie na poziomie lokalnym:

Należy mieć na uwadze, iż Unia Europejska obszarem olbrzymiego zróżnicowania poziomu rozwoju lokalnego, potrzeb inwestycyjnych, możliwości i umiejętności wykorzystywania funduszy zewnętrznych, czy też zakresów i liczebności realizowanych projektów. Tak więc należy spodziewać się, że pomimo pewnych dotychczasowych sukcesów potrzeba nam wielu lat na „dogonienie” pod względem rozwoju, doświadczenia i jakości działalności innych partnerstw Europy. Ponadto wiele ciekawych pomysłów prowadzi do powstania swojego rodzaju banku sprawdzonych rozwiązań. Innowacyjność w tej materii w naszym LSR wiązać się będzie z poznawaniem nowych narzędzi i metod rozwoju wsi i jak najlepszym ich wdrażaniem. Chcemy w tym względzie opierać się na współpracy z innymi LGD z Polski i z zagranicy. Jednocześnie priorytetowo traktujemy inicjatywy oddolne, inicjowane przez mieszkańców wsi, które w sposób najefektywniejszy i odpowiadający potrzebom środowiska wykorzystują dostępne fundusze. Mogą one dotyczyć nowego sposobu promowania lokalnych zasobów, działań służących rozwojowi lokalnemu i niepodejmowanych przez inne programy działań przynoszących nowe rozwiązania problemów obszarów wiejskich albo przynoszących w efekcie powstanie **nowego produktu, nowego procesu, nowej formy organizacyjnej lub rozwoju nowego rynku**. Szczególnie otwarci na innowacje jesteśmy w zakresie:

- **rozwoju rynków lokalnych na obszarze działania w zakresie produktów i usług, które będą kreowały specyfikę obszaru,**
- **wykorzystania energii odnawialnej,**
- **usług i produktów turystycznych,**
- **aktywnej edukacji mieszkańców wsi oraz organizacji czasu dzieciom i młodzieży,**
- **drobnego przetwórstwa produktów spożywczych, zwłaszcza wyrobów ekologicznych i kulinariów o cechach tradycyjnych**
- **wspierania i stymulowania aktywności społecznej.**

Dodatkowym aspektem, który chcielibyśmy realizować w ramach LSR jest stworzenie własnej bazy dobrych praktyk, czyli działań sprawdzonych w realizacji, nigdzie indziej niespotykanych lub działających w innych aspektach. Jako swoiste sprzężenie zwrotne współpracy z innymi LGD chcielibyśmy promieniować własnymi doświadczeniami i rozwiązaniami w zakresie innowacyjnych rozwiązań a także pozyskiwać gotowe „przepisy” na aktywność wiejską. Innowacja jest tu rozumiana jako proces społeczny, którego rezultatem będzie nawiązanie interakcji pomiędzy podmiotami oraz różnymi aktorami z ich otoczenia.

Dotychczasowe doświadczenia pozwalają nam przypuszczać, iż duża swoboda w kreowaniu projektów zgodnych z założeniami niniejszej strategii stworzy możliwość upowszechniania naszych pomysłów na innych obszarach. Z oczywistych względów nie można określić na etapie planowania pełnego katalogu działań innowacyjnych, które zostaną zrealizowane w ramach LSR.

Przykłady zrealizowanych i kontynuowanych, a także planowanych do realizacji działań innowacyjnych „Warmińskiego Zakątka”:

Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości
<p>Angażowanie przedsiębiorców do działań organizacji i wynikowo uruchamianie instrumentów wspierania przedsiębiorczości:</p> <ul style="list-style-type: none">
- szkoleń o charakterze dynamicznym – dostosowanym do bieżących potrzeb,
- prowadzenie punktu doradczego we współpracy z instytucjami certyfikowanymi przez PARP,
- promowanie dobrych praktyk (wizyty studyjne, prezentacje technologii),
- angażowanie podmiotów gospodarczych w realizację inicjatyw społecznych (sponsoring, nowe produkty i usługi)
- kreowanie nowych form przedsiębiorczości w ujęciu produktowym i organizacyjnym
Wykorzystanie energii odnawialnej i działania na rzecz wykorzystania walorów przyrodniczych obszaru
<p>Wykonanie i upowszechnienie informatora dotyczącego Możliwości i efektywności zastosowania energii odnawialnej na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw rolnych</p> <p>Wspieranie tworzenia przydomowych oczyszczalni ścieków jako ekonomicznego sposobu kanalizowania obszarów wiejskich: wykonano modelową dokumentację przydomowej oczyszczalni ścieków, udzielane jest wsparcie mieszkańcom w zakładaniu oczyszczalni przez nieodpłatne doradztwo, lokalizację oczyszczalni i propozycję zastosowania technologii</p> <p>Rozwój technologii wiatrowej w pozyskiwaniu energii gmina Orneta, w czasie realizacji LSR Dobre Miasto</p> <p>Współpraca z Nadleśnictwami położonymi na obszarze działania: zrealizowane i kontynuowane projekty udostępniania walorów, zagospodarowania turystycznego i zachowania najpiękniejszych walorów przyrodniczych: obszarów leśnych Warmińskiego Zakątka: wiaty i ścieżki edukacyjne, tarasy i wieże widokowe, ścieżki rowerowe, mała retencja pełniąca dodatkową rolę poznawczą bioróżnorodność, ciekawe gatunki.</p>
Usługi i produkty turystyczne
<p>Zagospodarowanie turystyczno – rekreacyjne Łyny przez aktywne formy podnoszenia jakości oferty i promocji zasobu:</p> <ul style="list-style-type: none">
- dokonano oceny potrzeb inwestycyjnych na rzece przez organizację spływów i spotkania z podmiotami zaangażowanymi w zagospodarowanie Łyny,
- organizacja spływów kajakowych o różnym zakresie trudności spływy rodzinne, kajakarstwo ekstremalne,
- planowane opracowanie dokumentacji technicznej elementów niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania w turystyce rzeki znakowanie, sanitariaty, miejsce na odpadki, małe stacje i wykonanie tych elementów <p>Wspieranie produktów i usług turystycznych wpływających na wykreowanie</p>

specyficznej oferty obszaru:

Strusiolandia – kompleksowy produkt turystyczny fermy strusi oferujący zróżnicowane programy kulinarno – rozrywkowo – edukacyjne,

Kulinarna Warmia – tworzenie ze specyfiki i zasobów lokalnych produktu turystycznego – zintegrowanie działań.

Wspieranie i promowanie produktów wydłużających sezon turystyczny

Warmii: stok zjazdowy w Lidzbarku Warmińskim, zimowe przygody z lasem, zorganizowane zawody wędkarskie, rekreacyjne przygody z narciarstwem etc.

Aktywny wypoczynek i rekreacja jako korytarz rozwoju obszarów wiejskich w ujęciu bliskości ośrodka miejskiego o cechach metropolitarnych - Olsztyn

Zastosowanie sztuki jako instrumentu tworzącego specyficzny produkt turystyczny i unikalną ofertę Warmii – utworzenie **klimatu przyjaznego artystom**, wspieranie inicjatyw kulturalnych, artystycznych, promocja i rozwój rękodzieła na obszarach wiejskich, organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego przez udział w jarmarkach, plenerach etc.

Ankietowanie potrzeb i oczekiwań podmiotów rynku turystycznego: posiadających ofertę turystyczną i z niej korzystających, podejmowanie inicjatyw

dopasowywania podaży i popytu na rynku produktów turystycznych

Integrowanie działań podmiotów rynku turystycznego, wdrażanie modeli dobrej współpracy i integrowania produktów

Aktywna edukacja mieszkańców wsi oraz organizacja czasu dla dzieci i młodzieży

Inicjatywa reaktywowania funkcjonalności świetlic wiejskich jako centrów lokalnych inicjatyw (realizowana w 4 Gminach) i planowana do wdrożenia w pozostałych

Edukacja przez praktykę: organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego w formie przedsięwzięć edukacyjnych

Efektywne wykorzystanie zasobów przez projektowe łączenie komponentów: edukacji osób dorosłych (zawodowej), ludzi młodych i organizacji czasu wolnego

Kreowanie wśród najmłodszego pokolenia aktywnych postaw i lokalnych liderów
Kierowanie realizacji ofert edukacyjnych na wieś (przez dostępność świetlic wiejskich): kształcenie ustawiczne, pomoc w nauce, korygowanie postaw dysfunkcyjnych bezpośrednio w miejscu zamieszkania

Wykorzystanie technik informatycznych w procesie kształcenia (kursy on – line)

Drobne przetwórstwo produktów spożywczych, zwłaszcza wyrobów ekologicznych i kulinariów o cechach tradycyjnych

Dziedzictwo kulinarne Warmii – przedsięwzięcie promujące lokalne tradycje, rękodzieło, kulinaria i kulturę. Tworzenie kanałów dystrybucji wyrobów regionalnych

Budowanie świadomości o wartości wyrobów wytwarzanych systemem manufakturowym (w warunkach domowych)

Budowanie modelowych ścieżek certyfikacji, znakowania jakości i sprzedaży (w tym sieciowania sprzedaży) produktów lokalnych

Wspieranie i stymulowanie aktywności społecznej

Warmińskie Centrum Inicjatyw Pozarządowych - projekt założenia organizacji pozarządowej w każdej wsi, jako bezpośredniego inicjatora aktywności i integracji w każdej wsi

Kreowanie nowych inicjatyw społecznych i stymulowanie aktywności społecznej we wsiach: wspieranie finansowe i pomoc w pozyskiwaniu funduszy na lokalne przedsięwzięcia

Rozwój potencjału organizacji pozarządowych: promowanie działań o charakterze projektowym: przemyślany plan, harmonogram rzeczowo – finansowy

Wymiana doświadczeń, wzajemne wsparcie podmiotów realizujących inicjatywy lokalne na obszarach wiejskich: Forum Sołtysów, Forum Organizacji Pozarządowych etc.

Innowacje organizacyjne Lokalnej Grupy Działania, dotyczące realizacji LSR to między innymi:

- kompleksowe podejście do obszaru działania z jednoczesnym odniesieniem do potrzeb indywidualnych podmiotów funkcjonujących na obszarze,
- decentralizacja działań – pracownik/członek LGD wszędzie tam gdzie zaistnieje taka potrzeba,
- pełne wykorzystanie oddolnego podejścia do PROW – wybór projektów wpisanych w cele LGD, własne kryteria i procedury wyboru,
- ankietyzacja planowanych działań – wdrożenie każdego działania poprzedzone badaniem potrzeb rynku dotyczy szkoleń, aktywizacji, opracowań dokumentacyjnych etc),
- animowanie działań różnych środowisk i integrowanie działań o podobnym charakterze,
- jak najpełniejsze stosowanie instrumentów partycypacji społecznej przy realizowanych działaniach.

Wskazany powyżej, innowacyjny charakter proponowanych w LSR przedsięwzięć i operacji obejmuje przede wszystkim:

- **powiązanie zaproponowanych innowacyjnych rozwiązań z wykorzystaniem lokalnych zasobów,**
- **wskazanie innowacyjnych, nie stosowanych dotychczas na obszarze LGD „Warmiński Zakątek” rozwiązań w ramach realizowanych operacji,**
- **możliwości stosowania innowacyjnych rozwiązań w różnych obszarach aktywności mieszkańców wsi.**

9. Procedura wyboru operacji przez LGD.

(w ramach działania, w tym przyjęte kryteria lokalne wraz z opisem procedur ich zmiany)

Wprowadzana w niniejszym rozdziale procedura przyjmowania, oceny i wyboru przez LGD operacji do realizacji w ramach poszczególnych działań wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju została opracowana zgodnie z:

- Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013,
- Wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 5 lipca 2007 roku w zakresie wyboru projektów w trybie konkursowym,
- Regulaminem Funkcjonowania Rady LGD „Warmiński Zakątek”.

Podstawowym założeniem wdrażanej procedury, w części dotyczącej wszystkich działań jest **ustawienie biura LGD w pozycji organu wspierającego potencjalnych beneficjentów działań w jak najlepszym przygotowaniu projektów konkursowych**. Z drugiej strony, bazując na dotychczasowych doświadczeniach i analizie etapów i terminów oceny wniosków starano się wdrożyć taki system, w którym przedłożenie kompletnego wniosku w siedzibie LGD (ze wszystkimi załącznikami) będzie jednym z ostatnich etapów wyboru projektów do **dofinansowania ze środków EFROW**.

Procedury wewnętrzne wyboru operacji przez LGD, które będą realizowane w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju, określają szczegółowy zakres działań i odpowiedzialności poszczególnych organów w procesie oceny wniosków o dofinansowanie. Do LSR załączono wzory dokumentów, które będą wykorzystywane do ogłaszania konkursów, prowadzenia naborów i weryfikacji wniosków. Określono również kryteria oceny wniosków konkursowych, które wskażą, spójność zgłaszanych operacji z Lokalną Strategią Rozwoju, zapewnią obiektywność, przejrzystość procedur.

9.1. Procedura naboru wniosków o dofinansowanie.

Projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru LGD „WARMIŃSKI ZAKĄTEK” będą podlegały określonym kryteriom naboru i selekcji:

1. Wnioski są składane po ogłoszeniu otwartego naboru wniosków.
2. Zaproszenie do składania wniosków ogłasza Zarząd Lokalnej Grupy Działania, po uzgodnieniu z Urzędem Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego (UMWW -M) daty naboru.

Ogłoszenie o naborze wniosków publikowane jest:

- w prasie lokalnej na terytorium objętym zasięgiem LGD (przynajmniej w jednym tytule prasowym powiatu/subregionu),
- na stronach internetowych: Lokalnej Grupy Działania, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko - Mazurskiego, w biuletynach informacji publicznej gmin wchodzących w skład LGD

- na tablicy ogłoszeń UMWW -M ,LGD i Gmin obszaru działania LGD
3. **Treść ogłoszenia o naborze powinna zawierać co najmniej następujące informacje:**
- priorytety i podpriorytety programu, którego dotyczy nabór wniosków;
  - termin składania wniosków,
  - miejsce składania wniosków,
  - numer telefonu Biura Lokalnej Grupy Działania, a także adres poczty elektronicznej, pod którym można uzyskać informację na temat przygotowywania wniosków;
  - wzór formularza wniosku o przyznanie pomocy (lub miejsce jego udostępnienia),
  - wykaz dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku, oraz adres strony internetowej LGD na której dostępne są pakiet aplikacyjny,
  - limit dostępnych środków na działanie,
  - kryteria wyboru projektów określone w LSR,
  - inne niezbędne informacje.
4. Termin składania wniosków nie może być krótszy niż 14 i dłuższy niż 30 dni, rozpoczynając bieg nie wcześniej niż 14 dni od podania do publicznej informacji ogłoszenia o naborze.
5. Cała niezbędna informacja dotycząca wniosków o dofinansowanie projektów jest zawarta w dokumentach, które **tworzą pakiet aplikacyjny**. Pakiet aplikacyjny składa się z:
- Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru LGD „Warmiński Zakątek”;
  - ogłoszenia o naborze wniosków;
  - wniosku o dofinansowanie projektu,
  - instrukcji wypełniania i składania wniosku o dofinansowanie projektu,
  - wykazu niezbędnych załączników,
  - instrukcji wypełniania załączników do wniosku,
  - opisu procedury wyboru projektów do realizacji w formie „Karty oceny zgodności wniosku z LSR, zawierającej wszystkie kryteria (i ich wagi) oceny wniosków,
  - opisu procedury dalszego postępowania konkursowego dla projektów wybranych do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju (procedura opracowywana dla każdego konkursu w uzgodnieniu z właściwymi komórkami UMWW -M),
  - wykaz aktów prawnych i dokumentów programowych obowiązujących przy aplikowaniu i realizacji projektów konkursowych (ze wskazaniem ścieżki dostępu do pełnej treści dokumentów),
  - dodatkowego pakietu aplikacyjnego przygotowanego przez Instytucję Zarządzającą, zawierającego między innymi wzór umowy o dofinansowanie, informację o zabezpieczeniach realizacji umowy (w tym wzór deklaracji wekslowej), wzór wniosku o płatność wraz z instrukcją wypełniania.
6. Wszystkie dokumenty stanowiące pakiet aplikacyjny zamieszcza się na stronie internetowej LGD.

9.2. Sporządzenie wniosku.

1. Beneficjent lub Partner wiodący (w przypadku wniosków składanych w Partnerstwie) jest odpowiedzialny za sporządzenie wniosku i jego złożenie. We wniosku powinien być wskazany tylko jeden priorytet i jeden podpriorytet, na którym koncentrują się działania proponowanego projektu.

Słowo „wniosek“ oznacza wypełniony formularz wniosku wraz z wszystkimi załącznikami. Na wniosek składają się następujące części:

- wypełniony formularz wniosku;
- dodatkowe dokumenty – załączniki wymienione w formularzu wniosku (odpowiednie dla danego rodzaju projektu).

2. Wniosek i załączniki muszą zostać przygotowane na formularzu udostępnionym w pakiecie aplikacyjnym, o którym mowa w punkcie 9.1.5.

DO WNIOSKU DOŁĄCZA SIĘ DOKUMENTY WRAZ ZE WSZYSTKIMI ZAŁĄCZNIKAMI. NIE MA MOŻLIWOŚCI POPRAWY/UZUPEŁNIANIA WNIOSKU W LGD PO ZAMKNIĘCIU NABORU.

3. Zakres projektu, przewidziane do wykonania działania, cele i rezultaty projektu oraz ich wskaźniki, tryb realizacji projektu oraz budżet projektu należy określić oraz uzasadnić w trakcie wypełniania formularza wniosku. Wniosek i Kartę należy wypełnić zgodnie z instrukcją wypełniania wniosków. Informacja zawarta we wniosku winna być na tyle szczegółowa, aby mogła stać się dostateczną podstawą do oceny wniosku i jego selekcji.

Dodatkowe dokumenty (załączniki), które należy złożyć razem z wnioskiem, powinny stanowić nieodłączną część wniosku. Sporządzenie takich dokumentów, albo ich wydanie przez organy administracji może być czasochłonne, dlatego zaleca się przygotowywanie takich dokumentów możliwie najwcześniej.

Wniosek i załączniki należy sporządzić w języku polskim.

4. W sprawach związanych z wypełnianiem wniosku można konsultować się telefonicznie, za pomocą poczty elektronicznej, oraz z wymienionymi w ogłoszeniu konkursowym Pracownikami Biura, zgodnie z informacją adresową zawartą w ogłoszeniu o naborze wniosków.

5. LGD „Warmiński Zakątek” zorganizuje spotkania konsultacyjne i warsztatowe z potencjalnymi Beneficjentami działań, każdorazowo niezwłocznie po ogłoszeniu naboru wniosków.

9.3. Składanie wniosków

Wypełnione wnioski o dofinansowanie powinny być dostarczone przez Beneficjenta do Biura LGD w zapieczętowanej kopercie lub paczce. Wniosek powinien zawierać:

- 1 egzemplarz oryginału, który powinien być trwale zszyty, albo spięty. Każda strona zszytego/spiętego oryginału winna być ponumerowana i podpisana przez osobę upoważnioną do podpisywania dokumentów w imieniu Partnera Wiodącego. Ogólna liczba stron (łącznie z załącznikami) powinna być wpisana na ostatniej stronie.
- 1 potwierdzoną za zgodność z oryginałem kopię oryginału razem z papierowymi załącznikami (oznaczone pieczęcią o treści „za zgodność z oryginałem“, podpisane przez osobę upoważnioną do podpisywania dokumentów). Zamiast kopii można złożyć wniosek w 2 oryginałach,
- wersję elektroniczną wniosku i jego załączników (jeśli takowe zostały wykonane) na płycie CD, którą należy włożyć do koperty, albo paczki.

Dopuszcza się następujące formy złożenia wniosku:

- osobiście w biurze LGD,
- droga pocztową - listem poleconym. W przypadku wysyłki wniosku pocztą za datę złożenia wniosku uważa się datę nadania, wskazaną na korespondencji.

Jeśli wniosek jest zbyt duży – na przykład, jeśli dołącza się studium wykonalności projektu, albo dokumentację techniczną – wówczas takie załączniki można dostarczyć oddzielnie (potrzebny jest tylko 1 egzemplarz), tzn. nie spięte z formularzem wniosku.

Beneficjent otrzymuje pisemne potwierdzenie złożenia wniosku wraz z podaniem numeru dziennika, pod jakim wniosek został zarejestrowany:

- osobiście przy składaniu wniosku w siedzibie LGD,
- pocztą w przypadku przesłania wniosku drogą korespondencyjną.

9.4. Wybór wniosków.

Wybór wniosków jest procedurą, w trakcie której są oceniane i proponowane do dofinansowania projekty, które w stopniu najwyższym odpowiadają analizie SWOT i celom Lokalnej Strategii Rozwoju. Ocena przeprowadzana jest przez Radę Lokalnej Grupy Działania przy możliwym wsparciu ekspertów zewnętrznych. Obsługę procesu decyzyjnego (dokumentacja, obsługa posiedzeń, przygotowanie i katalogowanie arkuszy ocen, przygotowywanie uchwał, sporządzanie protokołów, podawanie do publicznej wiadomości informacji) prowadzi Biuro LGD.

W razie potrzeby wiedzy specjalistycznej, w proces oceny wniosków mogą zostać włączeni eksperci zewnętrzni. Procedura oceny jest dwuetapowa:

9.4.1. Ocena adekwatności.

	waga
Czy przedsięwzięcie wykorzystuje Silne strony adekwatnie do SWOT?	0 - 5
Czy przedsięwzięcie niweluje Słabe strony adekwatnie do SWOT?	0 - 5
Czy przedsięwzięcie wpisuje się w Szanse adekwatnie do SWOT?	0 - 5
Czy przedsięwzięcie ogranicza Zagrożenia adekwatnie do SWOT?	0 - 5
	20

9.4.2. Ocena jakościowa projektów zgłoszonych w ramach poszczególnych przedsięwzięć za pomocą kryteriów mierzalnych

Zrównoważony rozwój obszaru LGD w oparciu o lokalne zasoby (Odnowa wsi)	waga
Kompletność wniosku	8
Beneficjent jest członkiem LGD	3
Liczba partnerów zaangażowanych w realizację	
1-2 partnerów	2
Powyżej 2 partnerów	4
Wkład własny beneficjenta:	
Powyżej 25% do 30%	3
Powyżej 30%	6
Doświadczenie beneficjenta w realizacji projektów finansowanych ze środków zewnętrznych w ostatnich dwóch latach:	
2-3 projektów	2
powyżej 3 projektów	4
	Max 25

Aktywizacja społeczności lokalnej – budowanie społeczeństwa obywatelskiego (Małe projekty)	
Kompletność wniosku	8
Beneficjent jest członkiem LGD	2
Liczba partnerów zaangażowanych w realizację	
1-2 partnerów	2
Powyżej 2 partnerów	4
Liczba sektorów zaangażowanych w realizację projektu:	
Dwa sektory	2
Trzy sektory (społeczny, gospodarczy, publiczny)	4
Kalkulacja kosztowa projektu potwierdza odporność inicjatywy przez zaangażowanie w realizację przedsięwzięcia lokalnej społeczności (praca własna)	4
Wkład własny Beneficjenta w realizację projektu powyżej 40%	4
Projekt obejmuje zasięgiem więcej niż jedną miejscowość	4
	Max 30

Rozwój przedsiębiorczości na obszarze działania LGD (Mikroprzedsiębiorstwa i Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej)	
Kompletność wniosku	10
Beneficjent jest członkiem LGD	5
Projekt wspiera powstanie nowej formy działalności gospodarczej (w odniesieniu do Beneficjenta)	10
	Max 25

Rada Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek” dokonuje wyboru projektów, które są zgodnie z Lokalną Strategią Rozwoju:

- na podstawie określonych powyżej kryteriów wyboru
- do wysokości 110% limitu środków przewidzianych do alokacji w ramach konkursu,
- **w terminie 30 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków.**

Wyboru projektów dokonuje się przez:

- dokonanie ocen: adekwatności i jakościowej poszczególnych projektów przez każdego biorącego udział w posiedzeniu członka Rady (który nie podlega wykluczeniu z procedury oceny),
- sporządzenie listy rankingowej wniosków, na podstawie średniej arytmetycznej ocen wykonanych przez poszczególnych członków Rady (od najwyższej do najniższej punktacji),
- podjęcie uchwał o wyborze projektów do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju (uchwały podejmuje się odrębnie dla każdego projektu).

KAŻDY CZŁONEK RADY PODPISUJE DEKLARACJĘ BEZSTRONNOŚCI, A W PRZYPADKU OCENY PROJEKTU, Z KTÓRYM MOŻE BYĆ W JAKIKOLWIEK SPOSÓB ZWIĄZANY, NIE BIERZE UDZIAŁU W JEGO OCENIE.

9.4.3. Sprawozdawczość z oceny.

1. W trakcie posiedzenia Rady sporządzany jest protokół.
2. Wyniki głosowań odnotowuje się w protokole z posiedzenia.
3. Z każdego głosowania dokonywanego przez wypełnienie kart do oceny operacji komisja skrutacyjna sporządza protokół, w którym zawarte są informacje o przebiegu i wynikach głosowania. Karty oceny operacji, złożone w trakcie danego głosowania stanowią załącznik do protokołu komisji skrutacyjnej z tego głosowania.
4. Protokół komisji skrutacyjnej powinien zawierać w szczególności:
  - 1) skład osobowy komisji skrutacyjnej,
  - 2) określenie przedmiotu głosowania,
  - 3) określenie liczby uprawnionych do głosowania, liczby biorących udział w głosowaniu, ilości oddanych głosów ważnych i nieważnych,
  - 4) wyniki głosowania,
  - 5) podpisy członków komisji skrutacyjnej.
5. Uchwałom Rady nadaje się formę odrębnych dokumentów, z wyjątkiem uchwał proceduralnych, które odnotowuje się w protokole posiedzenia.
6. Podjęte uchwały opatruje się datą i numerem, na który składają się: cyfry rzymskie oznaczające numer kolejny posiedzenia od początku realizacji osi 4. Leader, łamane przez numer kolejny uchwały od początku realizacji osi 4. Leader zapisany cyframi arabskimi, łamane przez dwie ostatnie cyfry roku.
7. Uchwałę podpisuje Przewodniczący Rady po jej podjęciu.
8. Uchwały podjęte przez Radę, nie później niż 7 dni od ich uchwalenia, Przewodniczący Rady przekazuje Zarządowi.
9. Protokół z posiedzenia Rady sporządza się w terminie 7 dni po odbyciu posiedzenia i wykląda do wglądu w Biurze LGD na okres 7 dni w celu umożliwienia członkom Rady wniesienia ewentualnych poprawek w jego treści.
10. Wniesioną poprawkę, o której mowa w ust. 1 rozpatruje Przewodniczący Rady. Jeżeli Przewodniczący nie uwzględni poprawki, poprawkę poddaje się pod

głosowanie na następnym posiedzeniu Rady, która decyduje o przyjęciu lub odrzuceniu poprawek.

11. Po zakończeniu procedury dotyczącej możliwości naniesienia poprawek do protokołu przewidzianej w ust. 1 i 2, przewodniczący obrad podpisuje protokół.
12. Protokoły i dokumentacja z posiedzeń Rady jest gromadzona i przechowywana w Biurze LGD. Dokumentacja ma charakter jawny i jest udostępniana do wglądu wszystkim zainteresowanym.

9.4.4. Podejmowanie decyzji.

Decyzje w sprawie wyboru operacji do dofinansowania podejmowane są przez Radę zgodnie z procedurą określoną w Regulaminie, stanowiącym załącznik nr 2 do LSR o obejmują:

1. Zasady oceny adekwatności i oceny jakościowej złożonych wniosków.
2. Metodologię obliczania punktów przyznanych poszczególnym wnioskowi i tworzenia list rankingowych
3. Metodologię podejmowania Uchwał w sprawie wyboru operacji do dofinansowania w ramach realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

9.4.5. Powiadomienie beneficjentów.

Po zakończeniu oceny i ustaleniu listy rankingowej, Wnioskodawcy są powiadamiani o wynikach oceny. Od decyzji Rady przysługuje Beneficjentom odwołanie w ciągu 7 dni, od daty otrzymania zawiadomienia.

W przypadku nie odebrania przez Beneficjenta zawiadomienia o wynikach oceny, zawiadomienie wysyła się ponownie w dniu otrzymania zwrotu. Przesyłkę uznaje się za doręczoną z datą zwrotu drugiego zawiadomienia o wynikach oceny.

Zawiadomienia o wyborze operacji do dofinansowania w ramach LSR zawierają informację o możliwości zmiany listy rankingowej projektów – po rozpatrzeniu wszystkich odwołań, oraz o zgodności/niezgodności projektu z LSR, wyborze/nie wybraniu projektu, liczbie uzyskanych punktów z oceny dokonanej przez Radę i pozycji wniosku na liście rankingowej **w terminie 14 dni od daty dokonania wyboru projektów.**

9.4.6. Procedura odwoławcza i ustalenie ostatecznej listy rankingowej

Po upływie w określonym czasie odwołań, Przewodniczący Rady zwołuje posiedzenie, w celu ponownego rozpatrzenia operacji, objętych wnioskiem.

Członkowie Rady, po zapoznaniu się z treścią odwołania przeprowadzają głosowanie – indywidualne dla każdego projektu:
– o zasadności odwołania,
– o nie zasadności odwołania.

Projekty, w odniesieniu do których odwołania od oceny uznaje się za zasadne,

podlegają ponownej ocenie adekwatności i ocenie jakościowej, zgodnie z procedurą wskazaną w punkcie 9.4.1. i 9.4.2 i są umieszczane na liście projektów zgodnie z nową punktacją.

O decyzji podjętej w stosunku do odwołania Rada powiadamia Beneficjenta odrębnym pismem. Beneficjenci, których wnioski, w związku ze zmianami listy rankingowej wprowadzonymi podczas procedury odwoławczej, nie zakwalifikują się do realizacji w ramach LSR (pomimo wcześniejszej informacji o zakwalifikowaniu wniosku do realizacji), powiadamiani są odrębnym pismem.

Ostateczna lista rankingowa operacji wybranych do realizacji w ramach LSR publikowana jest:

- 1) na stronie internetowej LGD,
- 2) na tablicy ogłoszeń LGD

Lokalna Grupa Działania przekazuje Samorządowi Województwa listy rankingowe oraz uchwały w sprawie wyboru projektów wraz ze złożonymi wnioskami o przyznanie pomocy (2 egzemplarze wniosków) w **terminie 14 dni od daty dokonania wyboru projektów**.

9.4.7. Procedura zmiany kryteriów oceny zgodności operacji z LSR.

Lokalna Grupa Działania może dokonać zmiany kryteriów oceny jakościowej zgodności operacji z LSR w przypadku stwierdzenia:

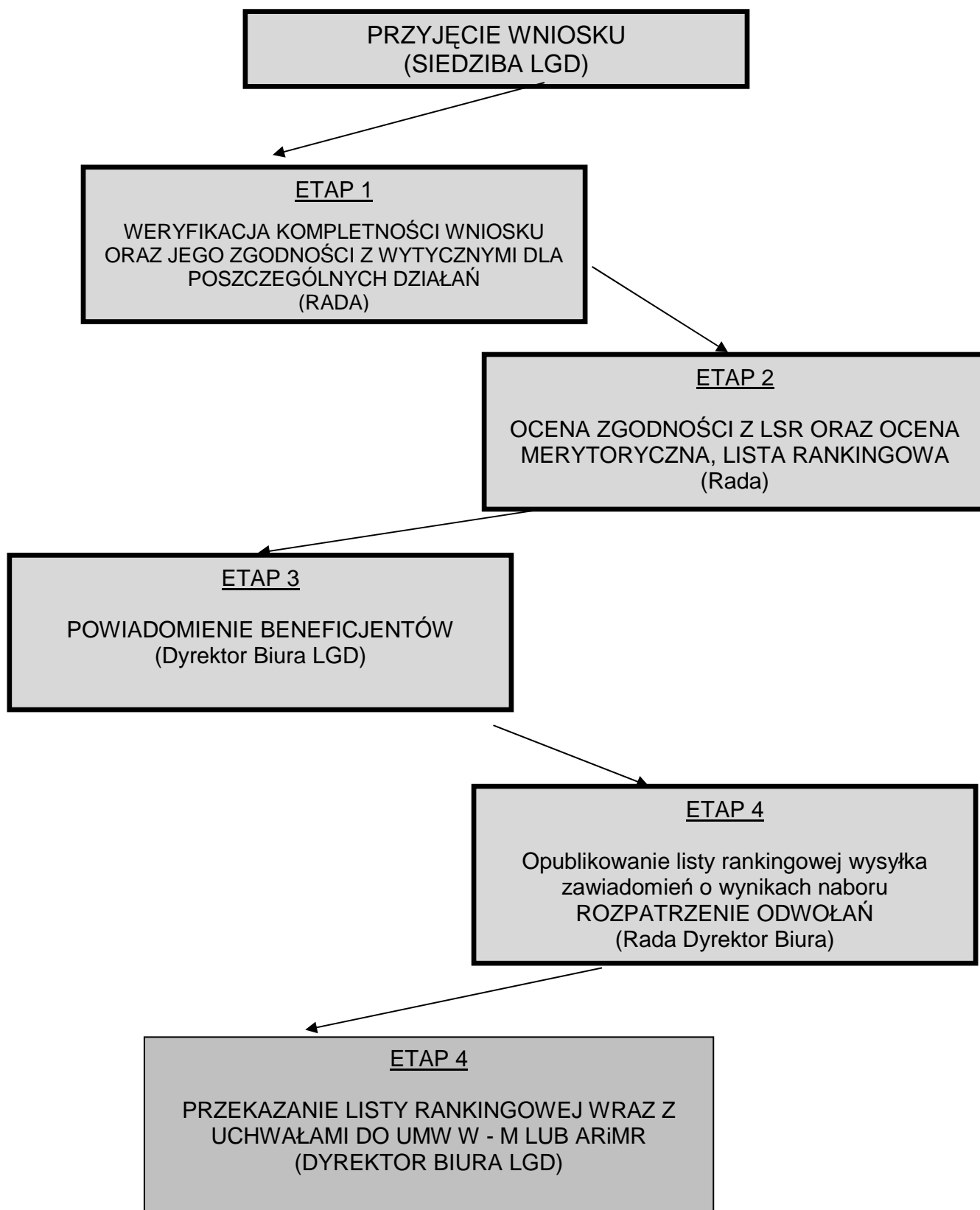
- trudności wypełnienia kryteriów przez potencjalnych Beneficjentów,
- zgłaszanych przez potencjalnych Beneficjentów problemów ze spełnieniem kryteriów zgodności operacji z LSR,
- trudności zgłaszanych przez organ decyzyjny, w zakresie obiektywnej i mierzalnej oceny wniosków.

Wniosek o zmianę kryteriów oceny wraz z propozycją ich zmiany składa Przewodniczący Rady LGD do Biura LGD. Wniosek podlega zaopiniowaniu zarządu, który może wnieść swoje propozycje dotyczące zmiany kryteriów oceny.

Decyzję w sprawie zmiany kryteriów oceny zgodności operacji z LSR podejmuje Walne Zgromadzenie Członków w formie uchwały zmieniającej uchwałę w sprawie przyjęcia LSR.

WZORY PISM, FORMULARZY STOSOWANYCH W PROCEDURZE NABORU I OCENY WNIOSKÓW STANOWIĄ ZAŁĄCZNIK NR 6 DO LSR.

9.4.8. Graficzna i tabelaryczna prezentacja procedur.

Nazwa działania	Podmioty zaangażowane	Miejsce realizacji	Sposób dokumentowania etapu
OGŁOSZENIE O KONKURSIE			
Ustalenie terminu naboru	Zarząd LGD, UMWW - M	siedziba LGD, siedziba UMWW - M	Projekt ogłoszenia o naborze wniosków
Ogłoszenie naboru	Zarząd LGD, UMWW - M	siedziba LGD, siedziba UMWW – M siedziby Gmin obszaru Partnerstwa	Ogłoszenie o naborze wniosków
PRZYJĘCIE WNIOSKU			
Doradztwo w przygotowaniu wniosku	Biuro LGD beneficjent doradcy zewnętrzni	siedziba LGD, praca terenowa – urzędy gmin wchodzących w skład Partnerstwa	Lista świadczonych usług doradczych
Organizacja szkoleń	Biuro LGD beneficjent doradcy zewnętrzni	siedziba LGD, praca terenowa – urzędy gmin wchodzących w skład Partnerstwa	Listy obecności, dokumentacja ze szkoleń
Przyjęcie wniosków	Biuro LGD, beneficjent	Siedziba LGD	Wniosek o przyznanie pomocy
OCENA WNIOSKU			
Ocena adekwatności	Rada	Siedziba LGD	Karty oceny
Ocena jakościowa	Rada	Siedziba LGD	Karty oceny
Wybór operacji do realizacji w ramach LSR	Rada	Siedziba LGD	Lista rankingowa Uchwały o wyborze operacji do realizacji
POWIADOMIENIE BENEFICJENTÓW O WYNIKACH OCENY, OSTATECZNA LISTA RANKINGOWA			
Powiadomienie beneficjentów o wynikach oceny	Biuro LGD	Siedziba LGD	pisma na podst. listy rankingowej
Rozpatrzenie odwołań	Rada	Siedziba LGD	protokół z posiedzenie, uchwały, odpowiedzi na odwołania
Sporządzenie ostatecznej listy rankingowej	Biuro LGD, RADA	Siedziba LGD	Ostateczna lista projektów wybranych do realizacji
PRZEKAZANIE LISTY RANKINGOWEJ WRAZ Z UCHWAŁAMI DO UMW W - M LUB ARiMR			
Przekazanie dokumentów do UMWW - M	Biuro LGD	Siedziba LGD	pisma do UMWW - M

10. Budżet LSR dla każdego roku realizacji.

Budżet Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Warmiński Zakątek” stanowi cyfrowy opis stopnia realizacji poszczególnych celów Lokalnej Strategii Rozwoju: wskazuje poziom finansowego zabezpieczenia planowanych do realizacji przedsięwzięć, operacji i działań, a także dokonując alokacji środków na poszczególne lata jest wyznacznikiem harmonogramu realizacji działań w ramach strategii.

Niniejszy dokument ma charakter aktualizacyjny i jest opracowany po wejściu w życie aktów normatywnych, regulujących zasady funkcjonowania poszczególnych działań planowanych do wdrożenia w ramach realizacji LSR:

- 1) Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 roku w sprawie wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach PROW 2007 - 2013
- 2) Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Funkcjonowanie LGD” objętego PROW na lata 2007-2013
- 3) Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008 roku w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie projektów współpracy” objętego PROW na lata 2007 – 2013.

Dlatego określając szczegółowy budżet LSR dla każdego roku realizacji dokonano analizy możliwych do wdrożenia wersji budżetów, skonstruowanych zgodnie z obowiązującymi zasadami:

- na każde z czterech działań planowanych do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju zaprojektowano minimum 10 % dostępnych środków,
- określono średnie wartości pomocy przyznawanej w ramach inicjatywy Leader na poziomie znacznie niższym niż określone w PROW maksymalne limity finansowania unijnego. Przyjęte wartości zostały opracowane o szacunek średniej wartości projektów zgłoszonych w ankietach mieszkańców obszaru LGD i dotychczasowe doświadczenie odnośnie wartości projektów unijnych.

Wskazane jako średnie wartości pomocy kwoty będą również stanowiły pułap kwotowy jednego z kryteriów lokalnych, w ramach którego dodatkowo punktowane będą projekty o wnioskowanej wartości wsparcia równej lub niższej wartości średniej.

USTALENIE KWOT BAZOWYCH

Kwoty bazowe, określające dostępną alokację środków na poszczególne działania określono w oparciu o:

- liczbę mieszkańców LGD „Warmiński Zakątek” wg danych GUS na 31/12/2006 roku – 67 693 mieszkańców,
- kwotowe wskaźniki alokacji funduszy w ramach PROW określone w rozporządzeniach opublikowanych na stronie www Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

67 693	liczba mieszkańców	alokacja	Okres realizacji
116.00 zł	67 693	7 740 680.00 zł	2009 - 2014
3.00 zł	Wdrażanie projektów współpracy	200 190.00 zł	2009 - 2013
29.00 zł	Funkcjonowanie LGD (1+2)	1 935 170.00 zł	2009 - 2015
148.00 zł	Razem LSR	9 876 040.00 zł	2009 - 2015
	1. koszty bieżące	1 161 102.00 zł	2009 - 2015
	2. aktywizacja i umiejętności	774 068.00 zł	2009 - 2015

Tabela 11. Finansowe limity dostępne w ramach PROW 2007-2013:

A) PODZIAŁ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU NA POSZCZEGÓLNE DZIAŁANIA

Decyzja o podziale środków na poszczególne działania została podjęta przez Lokalną Grupę Działania podczas Walnego Zgromadzenia Członków LGD w dniu 27 maja 2008 roku.

Budżet „**WDRAŻANIE LSR**” w podziale na poszczególne działania:

	Różnicowanie	Odnowa i rozwój wsi	Mikroprzedsiębiorstwa	Małe projekty
%	10%	30%	10%	50%
kwota	774 068 zł	2 322 204 zł	774 068 zł	3 870 340 zł

Tabela 12A Budżet w podziale na działania PROW

B) MODEL BUDŻETU LSR NA POSZCZEGÓLNE LATA REALIZACJI: PRZEDSIĘWZIĘCIA

OK	KATEGORIA KOSZTU	PRZEDSIĘWZIĘCIA WDRAŻANE PRZEZ LOKALNĄ GRUPĘ DZIAŁANIA W RAMACH PROW 2007 - 2013										
		Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju					Wdrażanie projektów współpracy	Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, Nabywanie umiejętności i aktywizacja				RAZEM OŚ 4
		Rozwój przedsiębiorczości na obszarze działania LGD: Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Rozwój przedsiębiorczości na obszarze działania LGD: Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Zrównoważony rozwój obszaru LGD w oparciu o lokalne zasoby	Aktywizacja społeczności lokalnej – budowanie społeczeństwa obywatelskiego	RAZEM		Koszty bieżące LGD	Nabywanie umiejętności	aktywizacja	RAZEM	
2009	kwalikowane	0	570 478	1 800 000	860 000	3 230 478	29 889	182 898	133 480	62 300	378 678	10 018 564
	alokacja PROW	0	285 239	1 350 000	600 000	2 235 239	29 889	182 898	133 480	62 300	378 678	
2010	kwalikowane	785 238	0	670 000	1 715 000	3 170 238	65 000	181 520	60 400	44 600	286 520	
	alokacja PROW	392 619	0	500 000	1 200 000	2 092 619	65 000	181 520	60 400	44 600	286 520	
2011	kwalikowane	0	600 000	400 000	1 000 000	2 000 000	40 000	181 720	60 800	45 600	288 120	
	alokacja PROW	0	300 000	300 000	700 000	1 300 000	40 000	181 720	60 800	45 600	288 120	
2012	kwalikowane	0	400 000	0	1 000 000	1 400 000	35 190	181 720	56 100	46 100	283 920	
	alokacja PROW	0	200 000	0	700 000	900 000	35 190	181 720	56 100	46 100	283 920	
2013	kwalikowane	785 238	0	375 000	575 000	1 735 238	33 000	181 720	57 300	45 100	284 120	
	alokacja PROW	392 619	0	205 716	400 000	998 335	33 000	181 720	57 300	45 100	284 120	
2014	kwalikowane	0	0		470 000	470 000	0	181 720	66 100	40 600	288 420	
	alokacja PROW	0	0		326 195	326 195	0	181 720	66 100	40 600	288 420	
2015	kwalikowane	0	0		0	0	0	84 060	28 651	40 608	153 319	
	alokacja PROW	0	0		0	0	0	84 060	28 651	40 608	153 319	
RAZEM	kwalikowane	1 570 476	1 570 478	3 245 000	5 620 000	12 005 954	203 079	1 175 358	462 831	324 908	1 963 097	
	alokacja PROW	785 238	785 239	2 355 716	3 926 195	7 852 388	203 079	1 175 358	462 831	324 908	1 963 097	

Tabela 12B Budżet na 2009-2015: Przedsięwzięcia

C) MODEL BUDŻETU LSR NA POSZCZEGÓLNE LATA REALIZACJI: Działania PROW

DZIAŁANIA WDRAŻANE PRZEZ LOKALNĄ GRUPĘ DZIAŁANIA W RAMACH PROW 2007 - 2013												
OK	KATEGORIA KOSZTU	Wdrażanie lokalnej strategii rozwoju					Wdrażanie projektów współpracy	Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, Nabywanie umiejętności i aktywizacja			RAZEM OŚ 4	
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Odnowa rozwój wsi	Małe projekty	RAZEM		Koszty bieżące Igd	Nabywanie umiejętności	aktywizacja	RAZEM	
2009	kwalfikowane	0	570 478	1 800 000	860 000	3 230 478	29 889	182 898	133 480	62 300	378 678	10 018 564
	alokacja PROW	0	285 239	1 350 000	600 000	2 235 239	29 889	182 898	133 480	62 300	378 678	
2010	kwalfikowane	785 238	0	670 000	1 715 000	3 170 238	65 000	181 520	60 400	44 600	286 520	
	alokacja PROW	392 619	0	500 000	1 200 000	2 092 619	65 000	181 520	60 400	44 600	286 520	
2011	kwalfikowane	0	600 000	400 000	1 000 000	2 000 000	40 000	181 720	60 800	45 600	288 120	
	alokacja PROW	0	300 000	300 000	700 000	1 300 000	40 000	181 720	60 800	45 600	288 120	
2012	kwalfikowane	0	400 000	0	1 000 000	1 400 000	35 190	181 720	56 100	46 100	283 920	
	alokacja PROW	0	200 000	0	700 000	900 000	35 190	181 720	56 100	46 100	283 920	
2013	kwalfikowane	785 238	0	375 000	575 000	1 735 238	33 000	181 720	57 300	45 100	284 120	
	alokacja PROW	392 619	0	205 716	400 000	998 335	33 000	181 720	57 300	45 100	284 120	
2014	kwalfikowane	0	0		470 000	470 000	0	181 720	66 100	40 600	288 420	
	alokacja PROW	0	0		326 195	326 195	0	181 720	66 100	40 600	288 420	
2015	kwalfikowane	0	0		0	0	0	84 060	28 651	40 608	153 319	
	alokacja PROW	0	0		0	0	0	84 060	28 651	40 608	153 319	
RAZEM	kwalfikowane	1 570 476	1 570 478	3 245 000	5 620 000	12 005 954	203 079	1 175 358	462 831	324 908	1 963 097	
	alokacja PROW	785 238	785 239	2 355 716	3 926 195	7 852 388	203 079	1 175 358	462 831	324 908	1 963 097	

Tabela 12C Budżet na 2009-2015: Działania PROW

C) HARMONOGRAM PRZEWIDYWANYCH TERMINÓW PODAWANIA DO PUBLICZNEJ WIADOMOŚCI INFORMACJI O MOŻLIWOŚCI SKŁADANIA WNIOSKÓW O PRZYZNANIE POMOCY W RAMACH DZIAŁANIA: WDRAŻANIE LOKALNYCH STRATEGII ROZWOJU

L P	Wyszczególnienie	2009				2010				2011				2012				2013				2014			
		I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
1	Operacje spełniające warunki pomocy dla działania:	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej				X												X							
2		Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw						X						X											
3		Odnowa i rozwój wsi							X	X					X							X			
4		Małe Projekty							X	X					X			X					X		

Tabela 12C harmonogram naborów ogłaszanych przez LGD

11. Opis procesu przygotowywania LSR.

Lokalna Strategia Rozwoju jest niejako aktualizacją Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich i dywersyfikacją sprawdzonych instrumentów realizacji ZSROW na nowy obszar działalności stowarzyszenia. Zmiana obszaru działania Stowarzyszenia w czasie funkcjonowania ZSROW, poskutkowała zmianą zasobów, jakości i wewnętrznych uwarunkowań obszaru, narzucając niejako konieczność zastosowania nowych rozwiązań.

Należy więc na wstępie zauważyć, iż proces konsultacji społecznych Lokalnej Strategii Rozwoju trwa prawie dwa lata, przez udostępnienie strategii do publicznej wiadomości na stronach internetowych stowarzyszenia, w jego siedzibie, nieprzerwaną organizację szkoleń, spotkań na terenie wsi. Niemniej jednak niniejszy dokument nie jest prostą aktualizacją wcześniejszej strategii. Pomijając fakt, iż LEADER znacznie zmienił swój charakter od roku 2007, pojawiły się nowe wymagania formalne oraz kryteria wyboru LGD. Ponadto należy zauważyć, iż obszar działania został znacznie rozszerzony. Zaczynaliśmy mając ze sobą cztery gminy – obecnie jest ich osiem.

Postawiło nas to przed koniecznością weryfikacji przyjętych uprzednio założeń w nowym składzie obszarowym, jak i osobowym. Powyższa sytuacja wprowadziła konieczność dwutorowego procesu przygotowania „aktualizacji” w postaci przygotowania LSR: należało przeprowadzić ewaluację dotychczasowych działań, jak też skonsultować je z nowymi członkami.

11.1. Ewaluacja dotychczasowej realizacji LEADER.

LGD „Warmiński Zakątek” bardzo szybko znalazło poparcie ze strony samorządów oraz społeczności lokalnych. Szereg realizowanych warsztatów, konferencji i szkoleń upewnił nas o słuszności podejmowanych działań, które w zdecydowanej większości spotykały się z dużym zainteresowaniem i zaangażowaniem ze strony różnorodnych grup docelowych. Biorąc pod uwagę, iż nasz obszar działania był stosunkowo niewielki można przyjąć, iż duża część naszej społeczności słyszała o LEADER i brała udział w realizacji II Schematu inicjatywy.

Zważywszy, iż chętnie witamy w naszych szeregach osoby chcące zaangażować się w prace na rzecz rozwoju regionu, należy przyjąć, że każdy zainteresowany miał możliwość zapoznania się ze ZSROW. Ponadto każde z naszych działań było prowadzone w ścisłej współpracy z samorządami gminnymi, dzięki czemu docieraliśmy z informacją o podejmowanych działaniach tam, gdzie było to potrzebne angażując do współpracy coraz to nowe społeczności i osoby. Okres realizacji LEADER+ spowodował dobre rozeznanie naszych animatorów lokalnych w idei i wytycznych tego programu. Dzięki temu doświadczeniu dysponowaliśmy osobami z różnych dziedzin życia społecznego, publicznego i gospodarczego, które same angażując się w realizację projektów, doskonale znały specyfikę naszego obszaru i założone kierunki działań. Należy zaznaczyć, iż ZSROW, pomimo zapisania działań zgodnie z Pilotażowym Programem LEADER+ do roku 2008, zawierał w sobie perspektywę do roku 2013. Można więc przyjąć, iż na poziomie koncepcji zakładającej rozwój obszarów wiejskich, ZSROW jest tożsamy z LSR. Wizja rozwoju obszaru działania, która jest kwintesencją tych koncepcji,

znalazła się nawet na szeregu materiałów drukowanych i multimedialnych.

Tak szerokie upowszechnienie naszych działań i planów nie byłoby możliwe bez połączenia aktywności środowisk organizacji pozarządowych i przedsiębiorców ze wsparciem samorządów lokalnych, które od początku bardzo zaangażowały się w przygotowanie strategii, za co wszystkim z tego miejsca serdecznie dziękujemy.

Pomimo pewnych zmian w sytuacji społeczno-gospodarczej, obszaru funkcjonowania stowarzyszenia, przy pozytywnym odbiorze społecznym dotychczasowych kierunków działań, reprezentanci społeczności obszaru LGD biorący udział w spotkaniach i warsztatach dotyczących opracowania LSR, Zarząd LGD wspólnie z lokalnymi samorządami, wyrazili przekonanie, iż ogólne założenia powinny pozostać niezmienione. Zważywszy jednak rozszerzenie Partnerstwa o nowe gminy nie chcieliśmy na etapie planowania przesądzać o ostatecznym kształcie założeń strategicznych. Było to o tyle ważne, iż chcieliśmy aby nowi członkowie mieli równe możliwości w kształtowaniu strategii już na etapie jej planowania.

11.2. Rozszerzenie LGD w procesie przygotowań LSR.

Porozumienie w sprawie rozszerzenia LGD „Warmiński Zakątek” spowodowało konieczność zbadania, jak sytuacja ta wpływa na założenia strategiczne LSR. Realizując ideę partnerskiego i uspołecznionego działania zdecydowano się na zorganizowanie specjalnego szkolenia dla nowo wstępujących członków z udziałem animatorów LEADER. Warsztaty były zwieńczeniem licznych spotkań o charakterze konsultacyjnym. Ich zadaniem było nie tylko przekazanie wiedzy na temat idei LEADER, lecz również powtórzono proces, który kiedyś zaistniał przy okazji przygotowań do Pilotażowego Programu LEADER+. Uczestnicy dokonali analizy SWOT, metodą kuli śniegowej wyłonili po trzy silne i słabe strony oraz tyleż szans i zagrożeń, a następnie na ich podstawie wybrali cele strategiczne. Zważywszy, że w warsztatach wzięli udział reprezentanci samorządów lokalnych, przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe, należy przypuszczać, iż było to grono dość reprezentatywne. W spotkaniu wzięły udział jednostki aktywne i dobrze w problematyce rozwoju regionalnego zorientowane, dlatego też jesteśmy przekonani, iż wyniki tych prac były miarodajne i odzwierciedlające rzeczywistą sytuację gospodarczo-społeczną.

Drugiego dnia warsztatów strategicznych uczestniczyli już wszyscy zainteresowani z całego (poszerzonego już) obszaru działania. Korzystając w dalszym ciągu ze wsparcia animatorów LEADER dokonano prezentacji efektów ciężkiej pracy „nowych” członków, porównując je jednocześnie z zapisami ZSROW (analiza SWOT, wizja, cele strategiczne i szczegółowe). Jak się okazało dwa zespoły pracujące niezależnie od siebie w różnych okresach czasu (na przestrzeni roku) doszły do bardzo zbliżonych wniosków. Mimo to do późnych godzin wieczornych trwały dyskusje nad zestawieniem i połączeniem w jedno wypracowanych materiałów. Dodatkową korzyścią tych prac było „odświeżenie” celów strategicznych i szczegółowych. Efekt końcowy był na tyle zbieżny ze ZSROW, iż podjęto decyzję o utrzymaniu bez zmian dotychczasowej wizji rozwoju regionu.

Zewnętrzni moderatorzy dokonali opracowania powarsztatowego, które było podwaliną obecnej Strategii (LSR). Przyjęto zasadę, iż dalsze prace będą prowadzone przez stworzony zespół roboczy w skład którego wszedł jeden przedstawiciel z każdej gminy. Osoby te były nie tylko odpowiedzialne za opracowanie finalnego dokumentu, lecz również za upowszechnianie go wśród społeczności lokalnej i miejscowych partnerów społeczno-gospodarczych. Przyjęto następującą metodę komunikacji:

- informacje o LSR na stronie internetowej gmin i LGD,
- ogłoszenia w sołectwach,
- informacje w lokalnej prasie lokalnej na etapie konsultowania LSR,
- rozesłanie projektów LSR do partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych,
- ogłoszenia w siedzibie LGD,
- ogłoszenie w prasie na etapie konsultowania LSR,
- informacja bezpośrednia przez organizację cyklu spotkań z mieszkańcami wsi na temat założeń i planowanych do wdrożenia działań w ramach LSR. Łącznie zrealizowano 31 spotkań, w których wzięli udział przedstawiciele wszystkich Sołectw LGD (150 sołectw).

Ponadto w momencie pojawienia się pierwszego projektu LSR został on udostępniony w każdej gminie do wglądu z możliwością naniesienia uwag przez zainteresowanych, uzyskania bieżących informacji i wyjaśnień, co było możliwe dzięki funkcjonowaniu w każdym Urzędzie Gminy pracownika reprezentującego LGD (członek LGD). Za koordynację prac związanych z opracowaniem LSR odpowiadało biuro LGD, które pracuje nieprzerwanie od 2,5 roku (pomimo wyczerpania funduszy II Schematu Leader Plus), którego zadaniem było zbieranie i opiniowanie wniosków i uwag do LSR. Za ich uwzględnianie odpowiedzialny był Zarząd LGD wspólnie z wyłonionymi członkami grupy roboczej.

W dniu 22 grudnia 2008 r., na wniosek Gminy Górowo Iławeckie Zarząd LGD „Warmiński Zakątek” podjął decyzję o podjęciu działań w sprawie rozszerzenia obszaru Partnerstwa. Decyzja, choć trudna na etapie zakończenia konsultacji i rozpoczęcia procedury przyjmowania Strategii wynika ze zrozumienia trudnej sytuacji Gminy, wynikającej z konieczności „wystąpienia” z upadającego LGD. Wielkim wyzwaniem dla dotychczasowego Partnerstwa będzie zrealizowanie intensywnego programu animowania mieszkańców gminy Górowo Iławeckie w kierunku równego i pełnoprawnego partnerstwa w strukturach LGD „Warmiński Zakątek”.

Gmina Górowo Iławeckie została przyjęta do Stowarzyszenia przez dokonanie zmian w statucie LGD uchwałą Walnego Zebrania Członków z dnia 8 stycznia 2009 roku.

Stowarzyszenie jest organizacją otwartą: w kontekście obszaru działalności, liczby członków i realizowanych zadań. Warunek rozszerzania Partnerstwa jest jeden: MUSI SŁUŻYĆ ROZWOJOWI AKTYWNOŚCI WSI.

11.3. Proces przygotowania LSR.

W powstanie niniejszej strategii zaangażowanych było wiele podmiotów i indywidualnych osób reprezentujących podmioty publiczne, społeczne i gospodarcze.

Ujęto je w dwie grupy:

1. Konsultanci zewnętrzni:

- 1) przygotowanie harmonogramów prac, zakresów tematycznych do opracowania przez grupę roboczą,
- 2) organizacja i prowadzenie warsztatów i spotkań,
- 3) redakcja Lokalnej Strategii Rozwoju i ujęcie jej w formułę dokumentu,
- 4) uspołecznienie strategii przez udział w konsultacjach.

2. Grupa robocza – złożona z przedstawicieli obszaru działania: członków Zarządu i mieszkańców poszczególnych Gmin:

- 1) opracowanie treści ankiety zgłoszeń projektów do LSR i weryfikacja zgłoszeń ankietowych,
- 2) zbieranie danych źródłowych,
- 3) bieżące informowanie i konsultowanie dokumentów związanych z opracowaniem strategii,
- 4) prowadzenie spotkań, warsztatów, konsultacji LSR na poziomie poszczególnych (lub zorganizowanych grup) sołectw,
- 5) udział w spotkaniach, szkoleniach, warsztatach dotyczących zasad opracowania i realizacji LSR, organizowanych przez jednostki zewnętrzne.
- 6) Prowadzenie bieżących prac koordynacyjnych i konsultacyjnych.

Etapy budowy Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „WARMIŃSKI ZAKĄTEK”

- 1) Ewaluacja ZSROW, zrealizowanej w ramach II Schematu Leader Plus
- 2) Rozszerzenie obszaru działania LGD i przeprowadzenie cyklu szkoleniowo – informacyjnego na temat inicjatywy leader na nowym obszarze działalności LGD.
- 3) Diagnoza stanu wyjściowego: identyfikacja, zgromadzenie i przetworzenie informacji o zasobach i uwarunkowaniach obszaru działania LGD,
- 4) Organizacja warsztatów dotyczących opracowania założeń do Lokalnej Strategii Rozwoju: opracowanie wizji, analizy SWOT, celów strategicznych i operacyjnych LSR.
- 5) Konsultacja założeń strategicznych do LSR (zorganizowane spotkanie konsultacyjne w każdej z Gmin członkowskich).
- 6) Opracowanie, dystrybucja i skatalogowanie zgłoszonych: **fiszek projektowych do projektów planowanych do realizacji w ramach LSR. ŁĄCZNIE ZGŁOSZONYCH ZOSTAŁO PONAD 300 PROJEKTÓW**
- 7) Opracowanie i zestawienie zebranych materiałów pod kątem wytycznych programowych LEADER. Zgłoszone projekty, w podziale a poszczególne działania PROW obejmowały:

"Kwota marzeń"	66 606 878
bez zobowiązań wieloletnich	65 811 278
zobowiązania przez 6 kolejnych lat	795 600
Odnowa wsi	19 249 740
w tym projekty do 150 000 zł	2 136 700
Różnicowanie i mikroprzedsiębiorstwa	1 867 500
Wodociągi i kanalizacja	29 189 173
Inne (drogi)	13 541 300
Małe projekty	2 759 165

- 8) Konsultacje społeczne projektu LSR zorganizowane:
- w dniu 21 października 2008 roku w Pilniku. W spotkaniu konsultacyjnym pn. „Lokalna Strategia Rozwoju – moja droga na wieś...” Uczestniczyło 127 osób,
  - w dniu 13 grudnia 2008 roku w Ornece. W spotkaniu konsultacyjnym pn. „Lokalna Strategia Rozwoju – moja droga na wieś...” Uczestniczyło 71 osób,
  - działalność punktu informacyjno – konsultacyjnego LGD „Warmiński Zakątek”, prowadzona w siedzibie Biura LGD codziennie w godzinach 10 – 17 oparta o pełnoetatowego pracownika (przez cały rok 2008, podpisana umowa na rok 2009):
    - Spotkania z sołtysami, przedstawicielami lokalnych organizacji pozarządowych,
    - Bieżące doradztwo, konsultacje, wsparcie w przygotowaniu do aplikowania o dotacje w ramach realizacji LSR,
- 9) Modyfikacja i dostosowanie materiału do zgłoszonych uwag i sugestii.

W związku z przyjęciem w miesiącu styczniu nowej gminy Górowo Iławeckie, na obszarze której nie funkcjonowało dotychczas stowarzyszenie zaprojektowano zrealizowanie specjalnego cyklu informacyjnego o LSR w cyklu 10 spotkań, w miesiącach styczeń – luty 2009.

12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR.

12.1. Sposób wdrażania LSR.

Wdrażanie LSR jest procesem rozpoczętym już na etapie realizacji Pilotażowego Programu LEADER+. Głównym motorem realizacji założonych zadań w obecnej perspektywie finansowej jest redystrybucja środków na projekty do realizacji w ramach osi 3 PROW. Jednocześnie w kompetencji Lokalnej Grupy Działania, jak też wchodzących w jej skład podmiotów będzie realizacja działań wpływających na realizację założonych celów. Tak więc wdrażanie LSR podzielić można na dwie zasadnicze grupy działań: (1) tych realizowanych bezpośrednio przez określone podmioty oraz (2) działań prowadzonych przez LGD.

W pierwszej grupie wdrażanie odbywa się w ramach następujących przedsięwzięć:

5.4.1 Aktywizacja społeczności lokalnej – budowanie społeczeństwa obywatelskiego.

5.4.2 Zrównoważony rozwój obszaru LGD w oparciu o lokalne zasoby.

5.4.3 Rozwój przedsiębiorczości na obszarze działania LGD

Zainteresowanych szczegółowym zakresem i wysokością wsparcia oraz grupą docelową odsyłamy do rozdziału 5.4 niniejszego dokumentu. Podsumowując należy stwierdzić, iż wsparcie udzielone w precyzyjnie określonym zakresie sprzyjać będzie osiągnięciu założonych celów – w opisie każdego z działań znajduje się zakres osiągniętych celów. Z myślą o osiągnięciu jak najlepszych efektów i efektu synergii działań, każde z nich służy realizacji kilku celów szczegółowych. Korzystać z nich będą zarówno przedsiębiorcy, rolnicy, lokalne stowarzyszenia i jednostki samorządu gmin wchodzących w obszar działania.

W drugiej grupie wdrażania znajdują się projekty oparte o współpracę i wymianę doświadczeń z innymi Partnerstwami oraz działania informacyjno-szkoleniowe, których zadaniem jest jak najlepsze wykorzystanie środków finansowych w obrębie osi 3 oraz wszelkich dostępnych środków finansowych. Do zadań LGD będzie należało budowanie szerokiej koalicji instytucji i organizacji na rzecz realizacji celów LSR. Mając powyższe na uwadze LGD ogniskuje się na osiągnięciu opisanych wcześniej celów szczegółowych:

Cel 1: Usprawnienie wielopłaszczyznowej współpracy instytucji sektora publicznego, gospodarczego, prywatnego i społecznego w realizacji LSR

Cel 2: Rozwój agroturystyki, oferty kulturalno-rekreacyjno-turystycznej oraz wsparcie pozostałych zrównoważonych form działalności pozarolniczej

Cel 3: Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych mających na celu integrację środowisk lokalnych poprzez przedsięwzięcia sprzyjające rozwojowi edukacji, oferty kulturalnej, sportowej, aktywnej integracji, projektów mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu

Cel 4: Tworzenie i wspieranie rozwoju zaplecza niezbędnego do budowania tożsamości, aktywności społecznej oraz edukacji mieszkańców.

Cel 5: Poprawa konkurencyjności obszarów wiejskich przez wspieranie inicjatyw gospodarczych, kreujących postawy przedsiębiorcze i rynek pracy dla mieszkańców wsi

Cel 6: Podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców na temat wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowych do uruchomienia lub wspierania rozwoju działalności gospodarczej

Zgodnie z przyjętą misją LGD jest w tym miejscu katalizatorem zmian sprzyjającym integracji różnych sektorów życia społeczno-gospodarczego w służbie wzrostowi dobrobytu mieszkańców. Na etapie budowania LSR nie sposób podać zamkniętej listy działań i inicjatyw, które będą przeprowadzone do końca założonego okresu jej programowania, jednakże działalność LGD uwzględnić będzie:

1. doradztwo na rzecz lokalnej społeczności związane z bezpośrednim przygotowaniem projektów, które będą aplikowały o środki poprzez LGD,

2. organizacja przedsięwzięć szkoleniowo-informacyjnych nt. możliwości uzyskiwania wsparcia finansowego na realizację celów zapisanych w LSR wśród lokalnej społeczności oraz firm i rolników,
3. włączanie się do organizacji wybranych inicjatyw społeczności lokalnych, które swym zasięgiem obejmują cały obszar działania,
4. budowanie wizerunku i pozycji LGD wśród społeczności lokalnej oraz prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych w tym zakresie,
5. promocja obszaru działania na poziomie województwa, Polski oraz poza jej granicami,
6. pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na realizację przedsięwzięć zgodnych z celami LSR na rzecz społeczności lokalnej.

Oczywistym zadaniem LGD będzie też wykonywanie obowiązków związanych z realizacją osi 4 PROW, w tym prowadzenie sprawozdawczości i rozliczania projektu. W miarę potrzeb możliwe jest tworzenie w LGD komórek do spraw realizacji nowych projektów, które będą finansowane niezależnie od działań w ramach 4 osi PROW.

Należy pamiętać, iż ostatecznym beneficjentem założonych celów jest lokalna społeczność, która winna być partnerem w ich realizacji. Dlatego też przewidziano szeroki jej udział poprzez system konsultacji społecznych na etapie wdrażania. Będą one polegać na:

- upowszechnianiu bieżących informacji na temat stopnia realizacji LSR oraz prowadzonych naborach wniosków (strona WWW, urzędy gmin członkowskich, lokalna prasa),
- zbieraniu uwag i wniosków nt. wdrażania LSR (poprzez pocztę email, urzędy gmin, biuro LGD),
- informowaniu o planowanych przedsięwzięciach i konsultowanie ich (strona WWW, urzędy gmin członkowskich, lokalna prasa),

Zważywszy na fakt, iż niniejszy projekt jest nieporównywalny pod względem swej kompleksowości i zasięgu oddziaływania do innych o podobnym charakterze, jego wdrażanie odbywać się musi przy ścisłej współpracy wszystkich podmiotów tworzących LGD i z nim współpracujących. Szczegółowa lista partnerów LGD znajduje się w rozdziale 1 LSR. Jednocześnie w toku realizacji projektu wskazane jest rozszerzanie LGD o kolejnych członków, którzy swą działalnością lub kompetencjami udowodnią przydatność w osiągnięciu celów niniejszego dokumentu.

12.2. Sposób aktualizacji LSR

Zespół opracowujący LSR nie rości sobie prawa do jednoznacznego i nieodwołalnego sposobu określania kierunków działań. Stosunkowo długa perspektywa realizacji Strategii, ewentualne sugestie społeczności lokalnych oraz prowadzona sukcesywnie ewaluacja może wykazać potrzebę modyfikacji pewnych jej zapisów. Bardzo istotne znaczenie ma więc szczegółowe zapisanie procedury aktualizacyjnej na przyszłość. Wprowadzenie stosownych rozwiązań ma zapobiegać niejasnościom i powstawaniu konfliktów wewnątrz LGD. Dodatkowo należy mieć na uwadze, iż niniejsza Strategia została opracowana przy szerokim zaangażowaniu lokalnej społeczności, co powoduje w konsekwencji konieczność przeprowadzenia ponownych konsultacji w tym zakresie. Jednocześnie zakres i charakter zmian

w żadnym razie nie może pozostawać w sprzeczności do wymogów programowych PROW i innych nadrzędnych dokumentów. Mając powyższe na uwadze, w celu dokonania zmian w LSR należy stosować się do następującej instrukcji:

1. Za przygotowanie projektów zmian w LSR odpowiada biuro LGD, mogą też być przygotowane przez grupę mieszkańców.
2. Zmiany mogą być dokonywane w następujących okolicznościach:
  - 2.1. Jako wnioski z ewaluacji LSR.
  - 2.2. Na wniosek Zarządu LGD,
  - 2.3. Na wniosek 50 mieszkańców obszaru działania.
  - 2.4. W związku z koniecznością dostosowania LSR do wymogów instytucji wdrażającej lub zarządzającej.
3. Projekt wraz z uzasadnieniem zostaje przekazany do konsultacji na minimum 30 dni przed planowanym terminem przyjęcia zmian, przy czym zostaje wskazany termin zakończenia konsultacji:
  - 3.1. na stronie internetowej LGD
  - 3.2. członkom LGD na wskazany przez nich adres poczty elektronicznej lub pocztą za zwrotnym potwierdzeniem odbioru
  - 3.3. w urzędach gmin wywieszana jest informacja o wprowadzanych zmianach wraz ze wskazaniem strony www, gdzie można zapoznać się z ich zakresem,
  - 3.4. do Urzędu Marszałkowskiego.
4. Uwagi do projektu zmian mogą wnosić mieszkańcy obszaru działania oraz instytucje i organizacje działające na jego terenie.
5. Okres konsultacji kończy się na 7 dni przed planowanym terminem uchwalenia zmian.
6. Zarząd LGD sporządza listę uwag ze wskazaniem sposobu ich rozpatrzenia,
7. Zmiany do LSR wprowadza Walne Zgromadzenie członków LGD zwykłą większością głosów.
8. W sytuacjach wyjątkowych, za które rozumie się zagrożenie dla prawidłowości realizacji projektu możliwe jest skrócenie okresu konsultacji, jednakże wymaga to pisemnej zgody instytucji wdrażającej.

Powyższa procedura zabezpiecza interesy społeczności lokalnych w zakresie możliwości wnoszenia uwag do LSR. Jest to niezwykle istotne z punktu wiarygodności i ciągłości realizowanych działań.

13. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej

Ewaluacja, czyli ocena jakości i skuteczności osiągania założonych celów jest jednym z podstawowych narzędzi strategicznych. Dzięki niemu możliwe jest szybkie reagowanie na proces zachodzących zewnętrznie zmian oraz jak najlepsze dostosowanie zapisów LSR do realiów. Zważywszy, iż LSR „Warmińskiego Zakątka” ma relatywnie daleką perspektywę czasową należy przeprowadzić kilkukrotnie.

Ocena jakości realizowanych zadań wykonywana będzie na dwóch płaszczyznach: (1) ocenie *ex post* w zakresie dotychczas wykonanych zadań oraz (2) nowych zadań, które mają dopiero zostać wprowadzone do realizacji (*ex ante*).

13.1. Ocena ex post – stopień realizacji celów LSR.

Ewaluacja *ex post* jest oceną dotyczącą działań zrealizowanych w minionym okresie. Mając na uwadze przyjęty harmonogram realizacji LSR przewiduje się dokonanie czterech ocen ewaluacyjnych: pierwszą po roku realizacji projektu (w 2009 r.) oraz następną po każdym kolejnych dwóch latach działalności (2011, 2013 i 2015 r.). Organem dokonującym ewaluacji jest **Komisja Rewizyjna LGD „Warmiński Zakątek”**. Polegać będzie na opracowaniu raportu przeanalizowaniu wszystkich zrealizowanych w minionym roku kalendarzowym działań i operacji pod kątem określenia efektów tych przedsięwzięć, a także wpływu, jaki miała ich realizacja na osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

Sprawozdanie winno być zaprezentowane podczas Walnego Zgromadzenia członków LGD „Warmiński Zakątek”. Jego elementami są:

- statystyki związane z wykorzystaniem środków w ramach poszczególnych działań,
- prezentacja wskaźników poszczególnych działań w odniesieniu do zakładanych wartości,
- ocena pracy biura LGD,
- ocena pracy Zarządu LGD,
- ocena efektywności stosowanych procedur,
- wnioski w formie uwag i rekomendacji dotyczących zmian w sposobie funkcjonowania LGD, które zapewnią wyższą efektywność działania LGD i lepsze osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

Treść raportu Komisji Rewizyjnej podawany jest na stronie internetowej LGD do publicznej wiadomości. Cele niniejszej Strategii realizowane są poprzez poszczególne działania, dlatego też zakładane wskaźniki na poziomie produktu, rezultatu oraz oddziaływania są miernikami ich osiągania. Mając jednakże na uwadze jak najlepszą realizację projektu sama ocena realizacji celów, w oderwaniu od funkcjonowania LGD, jest niewystarczająca. Dlatego też wprowadzono ocenę pracy Zarządu LGD, jak też biura. Komisja Rewizyjna przy opracowaniu raportu ewaluacyjnego korzysta z pomocy biura LGD, jednakże w zakresie, który pozostaje w sprzeczności z zasadą bezstronności (np. ocena pracowników przez nich samych) prowadzi własne analizy, bądź też zasięga opinii niezależnych ekspertów.

13.2. Ocena ex ante – planowane przedsięwzięcia.

Ocena *ex ante* dotyczy operacji, które są dopiero w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji. Potrzeba przeprowadzania tego typu ewaluacji powstaje w sytuacji, gdy w miarę powstawania oszczędności w ramach realizacji LEADER ze środków osi 4 PROW planowane będą nowe działania. Organem właściwym do wykonania ewaluacji *ex ante* jest **Zarząd LGD**. Ocena polega na obowiązku sporządzenia analizy w stosunku do każdego planowanego przedsięwzięcia, która obejmuje:

- cel jego realizacji,
- zakres osiągnięcia celów określonych w LSR poprzez planowane przedsięwzięcie,
- grupę docelową,

- adekwatność projektu,
- Przygotowanie projektu i jego planu w kontekście wewnętrznej spójności i logiki planowania,
- opis przedsięwzięcia,
- źródła finansowania przedsięwzięcia wraz ze wskazaniem środków na ewentualne prefinansowanie (jeśli dotyczy),
- uzasadnienie wyboru działań pod kątem celowości i efektywności.

Powyższa analiza musi być zaopiniowana przez Komisję Rewizyjną, która zobowiązana jest do niezwłocznego jej wydania, nie później jednak niż w przeciągu 7 dni. W przypadku braku uzyskania opinii wymóg jej zaczerpnięcia uważa się za spełniony. Efekty ewaluacji na tym poziomie stanowią podstawę do wprowadzenia zmian, o których była mowa w rozdziale 12.2 LSR.

14. Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR.

Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek” nawiązuje w swoich założeniach do następujących dokumentów planistycznych:

Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r.

Przedstawiona w Strategii Rozwoju Województwa Warmińsko - Mazurskiego do 2020 r. wizja rozwoju swoją szeroką koncepcją ma godzić wszystkie aspiracje, marzenia i oczekiwania mieszkańców wynikające z różnych kolei życia, różnego stanu posiadania, wykształcenia. Jest to hasło w swoim zamierzeniu integrujące wszystkich:

Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć...

... **niezależnie od wieku.** Młodym mieszkańcom regionu stworzone zostaną szanse na odpowiadający aspiracjom rozwój, a osobom starszym godne warunki do spędzania jesieni życia.

... **niezależnie od wykształcenia.** Każdy będzie miał możliwość podnoszenia swoich kwalifikacji, zaś najlepsi będą konkurować o miejsca pracy w rozwojowych i innowacyjnych branżach. Celem systemu kształcenia kadr będzie kształtowanie takich kwalifikacji, które pozwolą znaleźć zatrudnienie możliwie szerokiej grupie społeczeństwa (łącznie z branżami pracochłonnymi, które również mogą być konkurencyjne), ale przede wszystkim kształtowanie ducha przedsiębiorczości, który pozwala nie tylko na uzyskanie pracy adekwatnej do kwalifikacji, lecz również rozwija pracodawców.

... **niezależnie od stanu posiadania.** Niemożliwe jest uczynienie wszystkich bogatymi, szczególnie, gdy bogactwo chce się mierzyć stanem majątkowym. Jednak możliwe jest stworzenie wszystkim, niezależnie od tego stanu, szans których wykorzystanie będzie zależało od aktywności jednostek. Zamożni mieszkańcy regionu muszą czuć się tu dobrze i bezpiecznie, zaś klimat stworzony wokół przedsiębiorczości wyzwoli chęć mnożenia dobrobytu.

... **niezależnie od pochodzenia.** Istotne, by z tą wizją utożsamiali się wszyscy mieszkańcy regionu, gdziekolwiek się urodzili, skądkolwiek przybyli, jakiegokolwiek są narodowości.

... **niezależnie od miejsca zamieszkania.** Wspieranie różnorodności funkcji poszczególnych części regionu będzie szło w parze z rozwojem mobilności społecznej, by ludzie mogli realizować swoje aspiracje niezależnie, czy są mieszkańcami miasta czy wsi, wschodniej czy zachodniej części województwa.

... **niezależnie od płci.** Konieczne jest osiągnięcie takiego stanu, w którym tego typu rozróżnianie w ogóle nie będzie miało sensu.

Cel Główny Strategii Województwa określony został jako:

Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Cel strategii ma być realizowany przez następujące **Priorytety strategiczne**

Województwa wraz z przyporządkowanymi im celami strategicznymi:

Priorytet 1 - Konkurencyjna gospodarka

- wzrost konkurencyjności firm
- skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych
- wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości
- wzrost potencjału turystycznego
- wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się
- wzrost liczby miejsc pracy
- wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu
- tworzenie społeczeństwa informacyjnego
- doskonalenie administracji

Priorytet 2 - Otwarte społeczeństwo

- dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy
- różnorodna i dostępna edukacja
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego
- wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych
- zapewnienie bezpieczeństwa publicznego
- zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu
- wzrost dostępności mieszkań
- wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej;
- poprawa jakości i ochrona środowiska

Priorytet 3 - Nowoczesne sieci

- zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności
- dostosowana do potrzeb sieć nośników energii
- intensyfikacja współpracy międzyregionalnej
- monitoring środowiska

Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 r. realizowana jest poprzez **Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko - Mazurskiego**.

RPO WW-M podzielony został na osiem następujących osi priorytetowych:

Oś priorytetowa nr 1: PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Działanie 1.1. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw

Działanie 1.2. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu

Działanie 1.3. Wspieranie wytwarzania i promocji produktów regionalnych

Oś priorytetowa nr 2: TURYSTYKA

Działanie 2.1. Wzrost potencjału turystycznego

Działanie 2.2. Promocja województwa i jego oferty turystycznej

Oś priorytetowa nr 3: INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Działanie 3.1. Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną

Działanie 3.2. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności medycznej i opiekuńczej

Oś priorytetowa nr 4: ROZWÓJ, RESTRUKTURYZACJA I REWITALIZACJA MIAST

Działanie 4.1. Humanizacja blokowisk

Działanie 4.2. Rewitalizacja miast

Działanie 4.3. Restrukturyzacja terenów powojennych i przemysłowych

Oś priorytetowa nr 5: INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA REGIONALNA I LOKALNA

Działanie 5.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej warunkującej rozwój regionalny

Działanie 5.2. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej służącej rozwojowi lokalnemu

Oś priorytetowa nr 6: ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Działanie 6.1. Poprawa i zapobieganie degradacji środowiska poprzez budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska

Działanie 6.2. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami i zniszczeniami

Oś priorytetowa nr 7: INFRASTRUKTURA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Działanie 7.1. Tworzenie infrastruktury społeczeństwa informacyjnego

Działanie 7.2. Promocja i ułatwianie dostępu do usług teleinformatycznych

Oś priorytetowa nr 8: POMOC TECHNICZNA

Działanie 8.1. Wsparcie procesu realizacji RPO 2007 - 2013 oraz programowania na lata 2014 – 2020

Działanie 8.2. Działania informacyjne i promocyjne

W ramach RPO o pomoc występować będą mogły jednostki samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw oraz innych instytucji i organizacji publicznych i prywatnych. Biorąc pod uwagę realne możliwości skorzystania przez LGD „Warmiński Zakątek” z możliwości wiążących się z projektami RPO, najciekawszymi i zgodnymi z LSR Osiami Priorytetowymi są:

Oś priorytetowa nr 1: PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Działanie 1.1.: Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw

Poddziałanie 1.1.2 Tworzenie parków technologicznych i przemysłowych inkubatorów przedsiębiorczości

Poddziałanie 1.1.5. Wsparcie MŚP – promocja produktów i procesów przyjaznych dla środowiska

Poddziałanie 1.1.7. Dotacje inwestycyjne dla mikroprzedsiębiorstw i sektora MŚP w zakresie innowacji i nowych technologii

Poddziałanie 1.1.9. Inne inwestycje w przedsiębiorstwa

Poddziałanie 1.1.11. Regionalne systemy informacji o innowacjach

Działanie 1.2.: Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu

Poddziałanie 1.2.1. Regionalna sieć instytucji otoczenia biznesu

Poddziałanie 1.2.2. Fundusze poręczeniowe i pożyczkowe

Poddziałania 1.2.3. System obsługi inwestora na poziomie regionalnym

Działanie 1.3.: Wspieranie wytwarzania i promocji produktów regionalnych.

Oś priorytetowa nr 2: TURYSTYKA

Działanie 2.1.: Wzrost potencjału turystycznego.

Działanie 2.2.: Promocja województwa i jego oferty turystycznej.

Oś priorytetowa nr 3: INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Działanie 3.1.: Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną

Oś priorytetowa nr 6: ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Działanie 6.1. Poprawa i zapobieganie degradacji środowiska poprzez budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury ochrony środowiska

Działanie 6.2. Ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami i zniszczeniami

Oś priorytetowa nr 7: INFRASTRUKTURA SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Działanie 7.1. Tworzenie infrastruktury społeczeństwa informacyjnego

Działanie 7.2. Promocja i ułatwianie dostępu do usług teleinformatycznych

Krajowy Plan Strategiczny

Krajowy Plan Strategiczny dla Polski został przygotowany zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

Krajowy Plan Strategiczny obejmuje okres programowania na lata 2007-2013. Na podstawie analizy sytuacji społecznej, gospodarczej i środowiskowej określa priorytety i kierunki rozwoju w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.

Stanowi podstawę dla realizacji działań Programu Operacyjnego Rozwój Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013.

Nowa polityka rozwoju obszarów wiejskich obejmująca lata 2007–2013, będąca elementem WPR, kładzie większy nacisk na zagadnienia takie jak pozaprodukcyjne funkcje i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, wysoka jakość życia, innowacyjność w rolnictwie oraz potrzeby modernizacyjne w sektorze rolnym i leśnym.

Zwiększona wielofunkcyjność wsi ma służyć poprawie dochodów ludności wiejskiej i zapewnieniu stabilności usług mających charakter dóbr publicznych.

Równie ważnym aspektem obszarów wiejskich w Polsce, poza funkcjami ekonomicznymi i dobrymi warunkami dla rozwoju społecznego, jest ich rola w zachowaniu walorów krajobrazowych oraz środowiska naturalnego, tj. bogactwa siedlisk i różnorodności biologicznej, a także dziedzictwa kulturowego wsi.

W ramach priorytetowych kierunków wsparcia obszarów wiejskich Unii Europejskiej, zdefiniowano cztery główne osie:

Oś 1: Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego;

Oś 2: Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich;

Oś 3: Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej;

Oś 4: Leader, która polega na aktywizacji społeczności obszarów wiejskich poprzez inicjowanie lokalnych działań na rzecz tych społeczności.

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej.

Program ten stanowi dodatkowy element wsparcia z funduszy strukturalnych, który wzmocni działanie innych programów na obszarze pięciu następujących województw: warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, podkarpackiego oraz świętokrzyskiego.

Celem głównym Programu jest: „przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej w zgodzie z zasadą zrównoważonego rozwoju”. Cel główny Programu osiągnąć będzie przez realizację celów szczegółowych, którymi są:

- Stymulowanie rozwoju konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy.
- Zwiększenie dostępu do Internetu szerokopasmowego w Polsce Wschodniej.
- Rozwój wybranych funkcji metropolitalnych miast wojewódzkich.
- Poprawa dostępności i jakości powiązań komunikacyjnych województw Polski Wschodniej.
- Zwiększenie roli zrównoważonej turystyki w gospodarczym rozwoju makroregionu.
- Optymalizacja procesu wdrażania PO Rozwój Polski Wschodniej.

W ramach PO RPW będą realizowane projekty o kluczowym znaczeniu dla rozwoju społeczno-gospodarczego pięciu województw Polski Wschodniej. Finansowane będą przede wszystkim inwestycje w zakresie infrastruktury wspierającej działalność naukową i badawczą oraz zakładające modernizację miejskich lub regionalnych systemów komunikacyjnych, a także realizowane będą przedsięwzięcia zwiększające atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną

OBSZARY WSPARCIA W RAMACH PROGRAMU

Oś priorytetowa I: Nowoczesna gospodarka

- I.1. Infrastruktura uczelni
- I.2. Wsparcie powstawania i dokapitalizowanie instrumentów inżynierii finansowej
- I.3. Wspieranie innowacji
- I.4. Promocja i współpraca

Oś priorytetowa II: Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego

- II.1. Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej

Oś priorytetowa III: Wojewódzkie ośrodki wzrostu

- III.1. Systemy miejskiego transportu zbiorowego

– III.2. Infrastruktura turystyki kongresowej i targowej

Oś priorytetowa IV: Infrastruktura transportowa

– IV.1 Infrastruktura drogowa

Oś priorytetowa V: Zrównoważony rozwój potencjału turystycznego opartego o warunki naturalne

- V.1. Promowanie zrównoważonego rozwoju turystyki
- V.2. Trasy rowerowe

Oś priorytetowa VI: Pomoc techniczna

1)VI.1. Wsparcie procesu wdrażania oraz promocja Programu

Program Operacyjny „Kapitał Ludzki”

Celem głównym Programu jest: wzrost zatrudnienia i spójności społecznej a do osiągnięcia tego celu przyczynia się realizacja sześciu celów strategicznych, do których należą:

- Podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo
- Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego
- Poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce
- Upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy
- Zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa
- Wzrost spójności terytorialnej.

Niniejsza strategia wykazuje spójność i komplementarność do trzech priorytetów Programu Operacyjnego KAPITAŁ LUDZKI:

- Priorytetu V -
- Priorytetu VI –
- Priorytetu VII –
- Priorytetu IX-

Program Operacyjny „Innowacyjna gospodarka”

Głównym celem Programu jest rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw,
- Wzrost konkurencyjności polskiej nauki,
- Zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym,
- Zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym,
- Tworzenie trwałych i lepszych miejsc pracy,
- Wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013

Cel strategiczny: *Zrównoważenie rozwoju kultury w regionach*

Cele cząstkowe:

- Wzrost efektywności zarządzania sferą kultury
- Wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań z systemie organizacji działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury
- zmniejszenie dysproporcji regionalnych rozwoju kultury
- Wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury,
- Poprawa warunków działalności artystycznej,
- Efektywna promocja twórczości,
- Zachowanie dziedzictwa i aktywna ochrona zabytków,
- Zmniejszenie luki cywilizacyjnej poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury

Europejska Współpraca Terytorialna w latach 2007-2013

EWT służy wspieraniu, promocji i realizacji wspólnych projektów o charakterze międzynarodowym na terytorium całej Unii Europejskiej. Stanowi kontynuację programów współpracy transgranicznej, transnarodowej i międzyregionalnej realizowanych w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III 2004-2006. Europejska Współpraca Terytorialna wdrażana będzie za pomocą 3 typów programów operacyjnych:

- współpracy transgranicznej, której celem jest rozwijanie wspólnych inicjatyw lokalnych i regionalnych,
- współpracy transnarodowej, ukierunkowanej na integrację terytorialną Unii Europejskiej poprzez wspieranie dostępności, zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, innowacyjność i ochronę środowiska naturalnego,
- współpracy międzyregionalnej, umożliwiającej wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie m.in. wspierania innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy oraz ochrony środowiska.

Dla beneficjentów z województwa warmińsko-mazurskiego możliwy będzie udział w następujących programach operacyjnych w ramach poszczególnych komponentów:

Współpraca transgraniczna:

- Polska – Litwa
- Polska – Szwecja – Dania - Litwa - Niemcy (Południowy Bałtyk)

Współpraca transnarodowa:

- Region Morza Bałtyckiego [ang. akronim BSR] - oprócz Polski w tym programie uczestniczą: Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Niemcy (wybrane regiony), Szwecja oraz 3 państwa spoza Unii Europejskiej: Białoruś (wybrane

regiony), Norwegia i Rosja (wybrane regiony)

- Europa Środkowa - oprócz Polski w tym programie uczestniczą: Austria, Czechy, Niemcy (wybrane regiony), Słowacja, Słowenia, Węgry, Włochy (wybrane regiony), Ukraina (wybrane regiony);

Program współpracy międzyregionalnej obejmujący całe terytorium UE - INTERREG IV C.

Przedstawione Programy i Strategie zdecydowanie wpisują się w założenia strategiczne LGD i w ich ramach mogą być realizowane kompleksowe projekty skierowane na obszar działania Partnerstwa.

Zapisane w LSR cele i założenia realizacyjne są komplementarne z przedstawionymi dokumentami. Dzięki temu możliwa jest realizacja przez LGD dodatkowych projektów w ramach powyższych Programów. Stanowić to będzie doskonałe uzupełnienie przedsięwzięć prowadzonych w ramach LEADER i przyczyniać się powinno do kompleksowego, zrównoważonego rozwoju danego obszaru.

Zgodność LSR ze strategiami lokalnymi

Gmina Orneta

Lokalna Strategia Rozwoju jest zgodna ze strategią Gminy Orneta na lata 2001-2015, a w szczególności z celami strategii rozwoju tj. poprawą infrastruktury technicznej w gminie, zmiany struktury gospodarstw i terenów wiejskich, rozwojem turystyki, ograniczeniem środowiska patologii społecznej, wszechstronnymi ofertami edukacyjnymi, szeroką i dynamiczną promocją gminy, zaangażowaniem społecznym na rzecz gminy Orneta oraz ograniczeniem bezrobocia w gminie Orneta.

Gmina Jeziorany

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Warmiński Zakątek” na lata 2007 – 2013 jest zgodna z założeniami Planu Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Jeziorany, które zostały stworzone przede wszystkim do określenia celów i planów działania, ale także są podstawowym załącznikiem niezbędnym do uzyskania funduszy.

Zarówno cele określone w pierwszym jak i w drugim dokumencie zostały określone na podstawie identyfikacji kluczowych problemów, które bezpośrednio i pośrednio oddziałują na rozwój gminy i poprawę życia oraz aktywizację mieszkańców.

Zarówno Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Warmiński Zakątek” na lata 2007 – 2013 jak i Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Jeziorany mają pobudzić mieszkańców do wspólnego działania na rzecz swoich miejscowości. Są to dokumenty strategiczne, stworzone przy znacznym udziale mieszkańców. Określają najważniejsze działania, które sami zainteresowani uznali za istotne dla swoich miejscowości, działania, które pomogą im rozwiązać problemy, pokonać bariery i osiągnąć stawiane sobie cele. Proponowane przedsięwzięcia mieszkańcy uznali za realne, możliwe do zrealizowania, przy założeniu także ich własnej aktywności oraz przy zaangażowaniu władz samorządowych Gminy Jeziorany. W/w strategię pozwolą także na uświadomienie sobie przez mieszkańców ich roli w tworzeniu pomysłów na własny rozwój i poprawę warunków życia

Gmina Lubomino

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Warmiński Zakątek” , wskazane w niej kierunki rozwoju i działań , w pełni wpisuje się w lokalne dokumenty strategiczne, a w szczególności Strategię Rozwoju Gminy Lubomino oraz Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Lubomino.

Wszystkie te dokumenty wskazują na konieczność zintegrowania działań sektorów publicznego, prywatnego i społecznego na rzecz poprawy warunków życia, integracji i pobudzania aktywności społecznej, wykorzystania i promocji zasobów. Dzięki elementom scharakteryzowanych celów zawartych w LSR LGD „Warmiński Zakątek” potrzeby gminy w zakresie wzrostu aktywności społeczeństwa, pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych, wykorzystaniu lokalnych zasobów , wzroście i umocnieniu lokalnej przedsiębiorczości, rozwoju działań edukacyjno – oświatowych itp. mają szansę na urzeczywistnienie dla dobra mieszkańców gminy Lubomino.

Gmina Lidzbark Warmiński

Lokalna strategia rozwoju wpisuje się w strategiczne kierunki rozwoju Gminy Lidzbark Warmiński. Podobnie jak w wizji LSR rozwój gminy związany będzie głównie z turystyką i rolnictwem. Te dwie funkcje wynikają z położenia i walorów środowiska naturalnego tego terenu oraz z lokalizacji wokół zabytkowego miasta jakim jest Lidzbark Warmiński.

Formułując program rozwoju gminy uwzględniono wszelkie aspekty uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych gminy i przede wszystkim udział wszystkich organizacji działających na terenie gminy. Warunkiem koniecznym wykonania zadań zapisanych w programie strategii jest mobilizacja społeczności lokalnej. To określa główny cel, jakim powinno być zaktywizowanie mieszkańców gminy.

Władze gminy powinny (choć nie należy do ich kompetencji) opracować zasady i formy współpracy z instytucjami rządowymi, samorządowymi wyższego szczebla i organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami gospodarczymi w zakresie zmniejszania bezrobocia, a także stworzenie programu współpracy transgranicznej mieszkańców gminy.

Powstanie lokalnej przedsiębiorczości na terenie gminy Lidzbark Warmiński jest również zadaniem priorytetowym władz gminy, gdyż w głównej mierze powinno przynieść społeczności lokalnej korzyści społeczne i gospodarcze takie jak:

- poprawa jakości życia społeczności lokalnej poprzez uzyskanie dodatkowych dochodów,
- wzrost liczby przedsiębiorstw wyspecjalizowanych w dziedzinach najbardziej odpowiadających lokalnym uwarunkowaniom,
- pozyskiwanie nowych miejsc pracy,
- stworzenie nowej oferty handlowej dla lokalnej społeczności,
- wzrost przedsiębiorczości społeczności lokalnej,
- integrowanie się lokalnego “biznesu”,
- zmniejszanie odpływu lokalnej siły roboczej,
- pozyskanie nowych miejsc pracy dla członków rodzin rolników, co pozwoli ograniczyć utajone bezrobocie na wsi,
- zdobycie przez rolników i członków ich rodzin doświadczenia niezbędnego do odnoszenia sukcesu w warunkach gospodarki rynkowej.

Wszystkie ww. potrzeby i zostały sformułowane w cztery cele strategiczne rozwoju gminy:

1. Ochrona środowiska naturalnego tj. poprawa środowiska przyrodniczego gminy Lidzbark Warmiński.
2. Poprawa warunków życia mieszkańców.
3. Uzyskanie przez gminę stabilności gospodarczej.
4. Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej gminy we współpracy z sąsiednimi gminami (i z władzami powiatowymi) oraz zapewnienie sprawnego systemu komunikowania w gminie.

Powyższe cele zgodne są z celami ogólnymi LSR:

I – Efektywne i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczo

-kulturowo -krajobrazowych

II – Budowanie tożsamości i wspieranie aktywności lokalnych społeczności

III – Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Gmina Dobre Miasto

Strategia Rozwoju Gminy Dobre Miasto zakłada maksymalne wykorzystanie wewnętrznych zasobów oraz potencjału miejscowych podmiotów, jak również korzyści położenia.

Do celów strategicznych zalicza poprawę jakości życia mieszkańców, wysoką jakość miejsc pracy i dywersyfikację źródeł zatrudnienia, a także uzyskanie stabilności gospodarczej.

Do priorytetowych zadań Gminy Dobre Miasto, wymienionych w strategii należy:

- zwiększenie ofert i promocji walorów turystycznych gminy,
- intensyfikacja działań związanych z ochroną środowiska,
- intensyfikacja i różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich,
- rozwój agroturystyki,
- działania społeczne na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców, w tym popieranie lokalnych aktywności i inicjatyw oddolnych.

Wszystkie priorytetowe zadania w pełni wpisują się w lokalną strategię rozwoju LGD „Warmiński Zakątek”.

Gmina Dywity

Lokalna Strategia Rozwoju jest zgodna z Strategią Rozwoju Gminy Dywity, w której nadrzędnym, strategicznym celem rozwoju gminy jest wykorzystanie walorów jej położenia i posiadanych zasobów dla poprawy warunków życia mieszkańców przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą, a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego. Rozwój ten odbywać się będzie w sferach ekologicznej, gospodarczej, społecznej i przestrzennej traktowanych równorzędnie, przyjmując jednocześnie zasadę, że cele publiczne (obejmujące ogólnospołeczny interes publiczny) stawiane będą ponad interes prywatny w przypadku, gdy oba te cele staną się konkurencyjne.

Gmina Górowo Iławeckie

Strategia Rozwoju Gminy Górowo Iławeckie jest dokumentem opracowanym w ramach Studium i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Górowo Iławeckie. W ocenie uwarunkowań rozwoju gospodarczo-ekonomicznego gminy oraz formułowania na tej podstawie propozycji rozwoju, uwzględniono położenie geograficzne oraz bogactwo zawarte w walorach przyrodniczych i krajobrazowych obszaru. Misją rozwoju jest ukształtowanie gminy jako atrakcyjnego, przyjaznego i wyjątkowego miejsca zamieszkania, wypoczynku oraz rozwoju gospodarczego.

W oparciu o te przesłanki sformułowano cele strategiczne:

Poprawa poziomu życia mieszkańców gminy przez pełniejsze wykorzystanie potencjałów do rozwoju funkcji gospodarczych (rolnictwa, turystyki, przemysłu, drobnej wytwórczości itp.) mając na względzie utrzymanie w równowadze środowiska przyrodniczego.

Strategia Gminy Górowo Iławeckie wpisuje się w cele i priorytety rozwoju gmin należących do Lokalnej Grupy Działania „Warmiński Zakątek” nie tracąc przy tym swojej samodzielności.

15. Planowane inne działania/ przedsięwzięcia/ operacje.

(realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR)

Realizacja Schematu II inicjatywy Leader na obszarze Gmin założycielskich Lokalnej Grupy Działania „WARMIŃSKI ZAKĄTEK”: Dobrego Miasta, Dywit, Jezioran i Lubomina wprowadziła wymierne efekty na płaszczyźnie funkcjonowania wsi:

- mieszkańcy jasno identyfikują swoje potrzeby, zarówno w ujęciu potrzeb własnych jak i społecznych,
- potrafią wskazać instrumenty służące realizacji potrzeb,
- inicjują wiele ciekawych przedsięwzięć.

Takie same zmiany, zachodzące w nieco wolniejszym tempie obserwowane są w pozostałych Gminach członkowskich: Kiwitach, Lidzbarku Warmińskim i Orniecie. Gminy te nie realizowały projektu Leader, ale zrozumienie i pełne poparcie samorządów lokalnych w realizacji oddolnych, pobudzających aktywność mieszkańców inicjatyw sprzyja rozwojowi wsi.

Podczas warsztatów zorganizowanych w październiku 2007 roku, mających na celu opracowanie założeń do Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2008 – 2015, uczestnicy spotkania i za ich pośrednictwem przedstawiciele społeczności wiejskich: sołtysi, organizacje pozarządowe, rolnicy, indywidualne osoby, samorządy zostali poproszeni o wyrażenie swoich marzeń dotyczących „pomysłów na wieś”. Nie stawialiśmy żadnych ograniczeń tematycznych, ilościowych, jakościowych. Warunkiem zgłoszenia pomysłu było jego opisanie w krótkiej, usystematyzowanej formie (na przygotowanej fiszce projektowej).

Propozycji działań na obszarze LGD „WARMIŃSKO ZAKĄTEK” było prawie 300

i ilość ta zaskoczyła przedstawicieli Zarządu stowarzyszenia. Statystycznie z każdej Gminy spłynęło 40 pomysłów na wieś, po dwa zgłoszenia z każdego sołectwa. To niewiele biorąc pod uwagę liczbę potencjalnych beneficjentów programów unijnych i potrzeb rozwojowych wsi, bardzo dużo biorąc pod uwagę brak aktywności mieszkańców przy konstruowaniu ZSROW w roku 2006.

Tych 300 „pomysłów na wieś”, analiza obszarów problemowych zdiagnozowanych podczas warsztatów, oraz analiza dostępnych funduszy i programów kierowanych na obszary wiejskie wskazują, że:

- fundusze dostępne w ramach osi 4 Leader nie zabezpieczą finansowo wszystkich zidentyfikowanych potrzeb i inicjatyw mieszkańców obszaru LGD,
- Lokalna Grupa Działania w ramach środków finansowych dostępnych w poszczególnych latach funkcjonowania (patrz punkt 10 strategii) nie jest w stanie zabezpieczyć wszystkich potrzeb mieszkańców wsi w zakresie edukacji wiejskiej, wspierania przedsiębiorczości, sektora pozarządowego, integracji społecznej i przeciwdziałania zjawiskom dysfunkcji mieszkańców wsi.

Lokalna Grupa Działania „WARMIŃSKI ZAKĄTEK” od roku 2005 stała się organizacją mocno identyfikowaną na obszarze działania. Często jesteśmy pierwszym ogniwem, do którego trafiają mieszkańcy wsi z różnymi pytaniami, wątpliwościami i pomysłami. Dlatego projektowane poniżej działania, poparte szczegółową analizą potrzeb obszaru i dostępności funduszy na realizację tych działań w sposób naturalny uzupełniają Oś 4 PROW i tworzą wizję ośrodka wielopłaszczyznowego wsparcia rozwoju wsi.

Proponujemy również samorządom integrowanie realizacji zadań publicznych realizowanych w każdej Gminie przez stworzenie jednej, za to wielopłaszczyznowej, komplementarnej w działaniach oferty dla wszystkich Gmin. Takie działanie jest możliwe na płaszczyźnie **wspierania i stymulowania rozwoju przedsiębiorczości, wspierania sektora pozarządowego, informacji turystycznej czy kreowania zintegrowanej oferty turystycznej obszaru.**

15.1. Działania informacyjne i doradcze zwiększające dostępność innych programów dla mieszkańców wsi.

Analiza „pomysłów na wieś” zgłoszonych przez mieszkańców wsi do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „WARMIŃSKI ZAKĄTEK” wskazuje na stosunkowo niewielką liczbę zidentyfikowanych projektów planowanych do realizacji w ramach Osi 3 PROW, dla których alternatywą jest zawsze procedura konkursowa instytucji wdrażających poszczególne działania.

Ponad 70% projektów dotyczyło działań kwalifikujących się do inicjatywy „małe projekty” a ich oszacowana wartość w znacznym stopniu przekracza kwotę planowaną w budżecie LSR na te działania. Analiza innych dostępnych programów i funduszy grantowych wskazuje, że znaczna część tych działań kwalifikuje się do realizacji w ramach innych dostępnych środków finansowych.

Dlatego stawiamy sobie za cel jak najlepsze upowszechnianie wiedzy o możliwościach finansowania projektów z innych programów wdrażanych na obszarze funkcjonowania LSR przez:

- cykle szkoleń i warsztatów dla potencjalnych beneficjentów funduszy,
- warsztatowy model tworzenia, realizacji i rozliczenia projektu z zakresu integracji mieszkańców wsi: PROJEKT OD A DO Z
- promowanie dobrych praktyk w zakresie wdrażania innych funduszy grantowych na wsi,
- organizacja FORUM WYMIANY DOŚWIADCZEŃ
- profesjonalne doradztwo w biurze LGD, w zakresie możliwych źródeł finansowania przedsięwzięć w obszarze: przedsiębiorczość i rolnictwo, aktywność i integracja społeczna, edukacja itp.

Część powyższych działań będzie możliwa do realizacji w ramach Osi 4 leader: Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju - w obrębie szkoleń i warsztatów tematycznych, obejmujących za każdym razem pakiet informacji dotyczących alternatywnych źródeł finansowania. Pozostałe działania chcemy realizować w ramach projektów wskazanych w punkcie 15.2.

Podstawowymi, uzupełniającymi dla PROW źródłami finansowania przedsięwzięć na wsi są:

- P.O. Kapitał Ludzki 2007 – 2013:

Priorytet VII – działania na rzecz aktywnej integracji, w tym: inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji, aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, upowszechnianie idei i wspieranie sektora ekonomii społecznej,

Priorytet IX – w tym oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich, wyrównywanie szans edukacyjnych mieszkańców wsi itp.

- programy operacyjne Ministra Kultury, w tym: inicjatywy lokalne, dziedzictwo kulturowe, edukacja kulturalna, patriotyzm jutra. Obszar wsparcia projektów w ramach tych programów zabezpiecza w ponad 50% zgłoszonych przez mieszkańców inicjatyw,

- programy rządowe w obszarze sportu, edukacji, w tym współpracy międzynarodowej (np. szkół).

W ramach powyższych działań nie zachodzi ryzyko nakładania się pomocy, nie ma więc konieczności określania linii demarkacyjnych.

Działanie „Małe projekty” wdrażanie w ramach Osi 4 wyklucza możliwość łączenia źródeł finansowania przedsięwzięć (poza wsparciem jst), nie zachodzi więc niebezpieczeństwo finansowania tej samej inicjatywy z różnych źródeł.

15.2. Działania planowane do realizacji przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR.

Zakres działań realizowanych przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR uzależniony jest od pozyskania środków na ich realizację. Brak funduszy na realizowanie wskazanych poniżej projektów skutkowało będzie zaniechaniem, ograniczeniem czasowym, lub zmianą zakresu planowanych przedsięwzięć.

Przed rozpoczęciem realizacji każdego działania wdrożone zostaną mechanizmy zabezpieczające przed nakładaniem się pomocy w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 i innych programów, obejmujące:

- **zasady zatrudniania osób:**
  - każda osoba zatrudniona przez LGD otrzyma szczegółowy zakres wykonywanych obowiązków i zadań, ze wskazaniem programu, na rzecz którego te obowiązki będą wykonywane oraz podaną kwotą wynagrodzenia, pochodzącą ze środków tego programu,
  - w przypadku zaangażowania osób zatrudnionych w realizację więcej niż jednego projektu, w umowie o pracę wskazany zostanie wymiar czasu pracy jaki jest przeznaczony na realizację poszczególnych projektów, oraz szczegółowy zakres zadań realizowanych w ramach tych projektów,
- **ewidencję księgową ponoszonych kosztów:**

wszystkie dokumenty księgowe będą zawierały trwałe adnotacje, dotyczące źródła finansowania kosztów (nazwa programu, numer umowy o dofinansowanie, kwota). W przypadku kosztu współfinansowanego z dwóch lub więcej programów dokumenty księgowe będą zawierały szczegółowy podział kosztów i nazwy programów finansujących poszczególne pozycje kosztowe. Podział kosztów pomiędzy poszczególne programy musi posiadać merytoryczne uzasadnienie,
- **obsługę bankową poszczególnych projektów:**

każdy program będzie posiadał wyodrębnione konto bankowe,
- **zasady koordynacji projektów:**

każdy program realizowany przez LGD będzie miał wyznaczonego koordynatora odpowiedzialnego za realizację i prawidłowe wydatkowanie środków programu,
- **analizę ryzyka** w zakresie nakładania się pomocy, przeprowadzoną w celu wyznaczenia linii demarkacyjnych między PROW a programem planowanym do realizacji.

Zgodnie z procedurą ewidencji i obiegu dokumentów, obowiązująca w LGD „WARMIŃSKI ZAKĄTEK” wszystkie wnioski o dofinansowanie, podpisane umowy i realizacja projektów podlegają ewidencji numerycznej, są podpisywane przez upoważnionych członków Zarządu.

Zapis statutu Stowarzyszenia nakłada obowiązek zatwierdzenia przez Zarząd projektów realizowanych przez Lokalną Grupę Działania.

Wskazanie osoby odpowiedzialnej za zachowanie mechanizmów zabezpieczających przy realizacji przedsięwzięć: wdrażanie programów

współpracy i Funkcjonowanie LGD: DYREKTOR BIURA.

Projekty planowane do realizacji:

WARMIŃSKIE CENTRUM INICJATYW SPOŁECZNYCH

Program obejmuje III płaszczyzny:

- **KOMPLEKSOWE WSPARCIE SEKTORA POZARZĄDOWEGO**
  - stałe centrum doradcze, wzbogacone o poradnictwo prawne, księgowo – administracyjne, cykl szkoleń i warsztatów rozwijających potencjał organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków unijnych,
  - wsparcie procesu tworzenia i pierwszej fazy działalności organizacji pozarządowych,
  - wypracowywanie i wdrażanie modelowych projektów współpracy organizacji pozarządowych z administracją publiczną: roczne programy współpracy, zasady współpracy z organizacjami pozarządowymi, zlecenie i wysoka jakość realizacji zadań publicznych ,
  - tworzenie i wspieranie porozumień (sieci) organizacji pozarządowych i grup nieformalnych o charakterze branżowym,
  - organizowanie dorocznego WARMIŃSKIEGO FORUM ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH,
  - ankietyzacja organizacji pozarządowych: badanie potencjału, barier rozwoju, oczekiwań.

Projektowane źródło finansowania:

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013
  - Priorytet V Dobre Rządzenie, Działanie 5.4. Rozwój potencjału III sektora, poddziałanie 5.4.2
  - Rozwój dialogu obywatelskiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007 – 2013
  - Priorytet V Dobre Rządzenie, Działanie 5.5. Rozwój dialogu społecznego, poddziałanie 5.5.2 Wzmocnienie uczestników dialogu społecznego
- SZWAJCARSKI MECHANIZM FINANSOWY, Samorząd Województwa, Urząd Wojewódzki, Samorządy powiatów i Gmin – realizacja zadań publicznych.

Linia demarkacyjna w odniesieniu do PROW: projekt będzie funkcjonował w formie wyodrębnionego wydziału Biura LGD, obsługiwany będzie przez zatrudnionych w tym celu pracowników, koszty lokalowo – sprzętowe biura w zakresie powierzchni i sprzętu wspólnego finansowane będą proporcjonalnie do liczby obsługujących poszczególne projekty pracowników.

SPOŁECZNE PROGRAMY AKTYWNOŚCI WIEJSKIEJ

- projekty obejmujące działania na rzecz rozwoju aktywności mieszkańców wsi, które nie będą możliwe do realizacji ze względu na ograniczoną dostępność środków w ramach inicjatywy Leader, w tym projekty:

- **WARMIA LAWENDĄ PACHNĄCĄ** – cykl warsztatów połączonych z założeniem i uprawą modelowego poletka lawendy, nabywanie

umiejętności przetwarzania lawendy na wyroby ekologiczne i rękodzielnicze, przeznaczone do zbytu,

- **WARMIŃSKA OSADA** – cykl warsztatów i praktyk (w tym szkoleń i praktyk zawodowych), oraz wykładów dotyczących ekologicznych metod funkcjonowania gospodarstw domowych. W projekcie w ramach praktyk projektuje się budowę domu w technologii glina – słoma, drewno (łupki) - glina, przydomowej oczyszczalni ścieków, pieca do domowego wypieku chleba, „warmińskiej” wędzarni etc.
Projekt realizowany będzie na obszarze wsi, na gruncie przekazanym w nieodpłatne użytkowanie przez samorząd,
- **ZIOŁOWA WARMIA** - cykl warsztatów połączonych z założeniem i uprawą modelowego zielnika, poznawaniem technik suszenia i wykorzystania ziół,
- **SZTUKA WYOBRAŹNI** – reintegracja zawodowa mieszkańców wsi przez udział w kursach, warsztatach rękodzieła, sztuki tradycyjnej, w tym kulinarnej, reaktywowanie zespołów ludowych, kapel wiejskich, orkiestry dętej, organizację targów, wystaw, jarmarków,
- Identyfikacja osób pozostających bez zatrudnienia, wsparcie doradcze w poszukiwaniu pracy i ułatwianie wejścia na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych,
- Wdrażanie modeli firm społecznych, zwłaszcza idei spółdzielni socjalnych

Projektowane źródło finansowania:

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013

Priorytet VI Rynek Pracy otwarty dla wszystkich, Działanie 6.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie, poddziałanie 6.1.1. Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy,

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013

Priorytet VI, Działanie 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia aktywności zawodowej na obszarach wiejskich,

– Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013

Priorytet VII Promocja integracji społecznej

– Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007 – 2013

Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach, Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich.

– Programy Operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

– Programy Integracji Społecznej Ministra Polityki Społecznej,

– Samorząd Województwa, Urząd Wojewódzki, Samorządy powiatów i Gmin – realizacja zadań publicznych.

Linia demarkacyjna w odniesieniu do PROW: realizacja odrębnych projektów, nie uwzględnionych do realizacji w budżecie LSR, z zachowaniem procedur wdrożenia mechanizmów zabezpieczających przed nakładaniem się pomocy

UŁATWIANIE DOSTĘPU I UPOWSZECHNIANIE EDUKACJI WŚRÓD

MIESZKAŃCÓW WSI, to projekty upowszechniające pozaszkolnych form edukacji dzieci i młodzieży, realizowane przez LGD w formie utworzenia i upowszechniania projektów modelowych, takich jak:

- MODEL AKTYWNEJ SWIETLICY WIEJSKIEJ,
- NAUKA PRZEZ ZABAWĘ – program edukacyjny dla dzieci z obszarów zwiększonego ryzyka (z rodzin dysfunkcyjnych, o utrudnionym dostępie do edukacji, posiadający problemy w równym dostępie do nauki)
- OKNO NA ŚWIAT – upowszechnianie aktywnych form edukacji wśród dzieci, młodzieży i dorosłych w formie wycieczek, wyjazdów edukacyjnych itp.,
- CIEKAWSKIE MALUCHY- projekt włączania dzieci od najmłodszych lat w inicjatywy społeczne i edukacyjne

W ramach projektu LGD będzie jedynie projektodawcą i inicjatorem działań przez stworzenie programu ramowego, wdrożenie modelowego działania i udostępnienie go innym potencjalnym beneficjentom.

Projektowane źródło finansowania:

Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007 – 2013

Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach,

- Programy Operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Programy Ministra Sportu
- Programy Fundacji Wspomagania Wsi,
- Program Komisji Europejskiej „Młodzież w Działaniu”
- Samorząd Województwa, Urząd Wojewódzki, Samorzady powiatów i Gmin – realizacja zadań publicznych

Linia demarkacyjna w odniesieniu do PROW: realizacja odrębnych projektów, nie uwzględnionych do realizacji w budżecie LSR, z zachowaniem procedur wdrożenia mechanizmów zabezpieczających przed nakładaniem się pomocy

WARMIŃSKI INKUBATOR WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Działanie obejmujące kompleksowe wsparcie doradcze:

- sektora MSP w zakresie: doradztwa prawnego, podatkowego, oraz szkoleń i warsztatów
  - dotyczących księgowości i planowania finansowego,
  - doradztwa w zakresie źródeł dofinansowania działalności gospodarczej (inwestycje, szkolenia, świadczenia pracownicze etc)
  - wraz ze wsparciem eksperckim w zakresie pozyskiwania funduszy,
- upowszechniania idei i wsparcie powstawania i funkcjonowania spółdzielni socjalnych,
- wsparcie osób podejmujących działalność gospodarczą w ramach samozatrudnienia
  - (kompleksowe wsparcie doradcze osób rozpoczynających działalność gospodarczą).

Projektowane źródło finansowania:

- działania Priorytetu VI, VII i IX Programu Operacyjnego

Kapitał Ludzki, Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007–2013,

- Samorząd Województwa, Urząd Wojewódzki, Samorzady powiatów i Gmin – realizacja zadań publicznych.

Linia demarkacyjna w odniesieniu do PROW: realizacja odrębnych projektów, nie uwzględnionych do realizacji w budżecie LSR, z zachowaniem procedur wdrożenia mechanizmów zabezpieczających przed nakładaniem się pomocy.

PAKT NA RZECZ ROZWOJU I PROMOCJI TURYSTYKI I PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH NA OBSZARZE LGD „WARMIŃSKI ZAKĄTEK”

Działanie obejmujące zarówno inwestycyjne jak i nieinwestycyjne projekty:

- 1) służące poprawie i różnicowaniu turystycznej bazy obszaru działania stowarzyszenia, w tym projekty inwestycyjne realizowane w Partnerstwie z innymi podmiotami: Nadleśnictwami, Gminami, Instytucjami Kultury, tworzenia zintegrowanego produktu turystycznego obszaru stowarzyszenia,
- 2) tworzenia zintegrowanego produktu turystycznego, zwłaszcza w zakresie turystyki wiejskiej, województwa warmińsko-mazurskiego, w uzgodnieniu i w Partnerstwie z Samorządem Województwa warmińsko-mazurskiego,
- 3) wspieranie modelowych praktyk certyfikacji produktów lokalnych, w tym kulinarnych, w uzgodnieniu i w Partnerstwie z Samorządem Województwa warmińsko – mazurskiego,
- 4) tworzenie i standaryzacja sieci punktów it: w roli Partnera samorządów biorących udział w wojewódzkim projekcie bazy it,
- 5) organizacja międzynarodowych wymian osób/podmiotów działających w sferze turystyki: wymiana doświadczeń, szkolenie w praktyce,
- 6) organizacja forów, inicjacja wspólnych projektów sfery turystyki,
- 7) inwestycje w szlaki turystyczne w ujęciu obszaru LGD (szlak rowerowy, konny, wodny, kolejowy – dreżyny), oraz w ujęciu województwa – zagospodarowanie turystyczne rzeki Łyny,
- 8) tworzenie oferty turystycznej i promocja walorów obszaru przez udział w Targach, wydawnictwa prasowe, książkowe, reklamę medialną.

Projektowane źródło finansowania:

- działania Priorytetu VI, VII i IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013,
- Regionalny Program Operacyjny „Warmia i Mazury” na lata 2007 – 2013,
- Fundusz Norweski i Mechanizm Finansowy EOG,
- Fundusz Szwajcarski,
- Programy Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministra Kultury i dziedzictwa Narodowego,
- Programy współpracy międzynarodowej: Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Program Komisji Europejskiej „Town Twinning – współpraca mieszkańców”, Programy współpracy Transgranicznej Interreg, Fundusz Małych Grantów Współpracy Transgranicznej i Międzynarodowej Euroregionu Bałtyk,
- Samorząd Województwa, Urząd Wojewódzki, Samorzady powiatów i Gmin – realizacja zadań publicznych.

Linia demarkacyjna w odniesieniu do PROW: realizacja odrębnych projektów, nie uwzględnionych do realizacji w budżecie LSR, z zachowaniem procedur wdrożenia mechanizmów zabezpieczających przed nakładaniem się pomocy.

INNE PLANOWANE DO REALIZACJI PROJEKTY

Wskazane powyżej projekty stanowią bezwzględne minimum działań przewidzianych do realizacji, która będzie możliwa po uzyskaniu dofinansowania przedsięwzięć ze środków zewnętrznych.

Omawiane podczas Walnego Zebrania Członków posiedzeń Zarządu Stowarzyszenia pomysły na działalność organizacji poza inicjatywą Leader wskazały wiele interesujących i ważnych społecznie przedsięwzięć. Ich realizacja będzie planowana i inicjowana podczas realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Do projektowanych do realizacji działań należą:

- projekty kulturalne, które ze względu na ograniczoną dostępność środków w ramach inicjatywy Leader, nie mogłyby być zrealizowane w ramach PROW,
- wspólne zadania publiczne samorządów lokalnych, w których Lokalna Grupa Działania pełniłaby rolę Koordynatora działań dotyczących między innymi termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej, działań związanych z rewitalizacją obszarów miejskich .

Planowane do realizacji projekty będą realizowane z zachowaniem procedury wdrożenia mechanizmów zabezpieczających przed nakładaniem się pomocy.

16. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich

Przedstawione w poprzednich rozdziałach LSR Cele Strategiczne:

Cel I: Efektywne i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczo -kulturowo-krajobrazowych

Cel II: Budowanie tożsamości i wspieranie aktywności lokalnych społeczności

Cel III: Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

mają poprzez ukierunkowaną realizację celów szczegółowych wpłynąć na zdecydowane przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru LGD. Nieprzypadkowo Cele Strategiczne obejmują swym zakresem szeroki wachlarz potencjalnych działań i projektów. Zauważono i zapisano w Strategii LGD konieczność równoczesnego wspierania zarówno działań gospodarczych jak i społecznych. Położono szczególnie duży nacisk na rozwój społeczeństwa obywatelskiego, które poprzez swoją rozbudzoną i wspieraną aktywność ma stać się podstawą do skoku cywilizacyjnego regionu. Pojawienie się po raz pierwszy możliwości do realnego wpływu mieszkańców na realizowane w ich okolicy działania jest bardzo ważnym elementem rozwoju społecznego. Swobodny dostęp do specjalistycznych szkoleń z pozyskiwania środków unijnych, informacji

o Programach, poparty wielopłaszczyznową współpracą instytucji sektora publicznego, gospodarczego oraz prywatnego, przyniesie szereg wymiernych rzeczowo i finansowo inicjatyw społecznych. Innowacyjne podejście do rozwoju obszarów wiejskich, które zakłada angażowanie społeczności lokalnych w procesie zmian sprzyja wyzwoleniu naturalnej ludzkiej aktywności. Połączenie powyższych potencjałów trzech sektorów daje też szansę na zabezpieczenie koniecznego do realizacji projektów wkładu własnego. Środki w ramach LEADER dają alternatywę dla liderów społeczności lokalnych, którzy uzyskują istotne narzędzie w realizacji swoich pomysłów i zamierzeń. Oprócz budowania kapitału ludzkiego i wzmacnianiu tożsamości lokalnej zaplanowane działania obejmą swym zasięgiem również rozwój przedsiębiorczości oraz ochronę lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Oczekiwanym efektem realizacji LSR ma być ukierunkowana Lokalną Strategią Rozwoju przebudowa i modernizacja obszarów wiejskich LGD w kierunku jak najlepszego wykorzystania istniejących zasobów ludzkich, przyrodniczych, gospodarczych. Powstawanie nowych miejsc pracy związanych głównie z miejscowymi mikroprzedsiębiorstwami, pozwoli na zahamowanie niekorzystnych lokalnych trendów zarówno demograficznych jak i gospodarczych. Nie ma lepszego sposobu na powstrzymanie mieszkańców przed emigracją zarobkową, jak zaoferowanie im warunków do pracy na miejscu. Ponieważ jednak specyfika gospodarcza terenu nie daje podstaw do pojawienia się w najbliższej przyszłości znaczącego pracodawcy w regionie, logiczne jest oparcie się zapisanych w LSR planów rozwoju przedsiębiorczości na miejscowych zasobach. Przewidywane jest powstawanie szeregu nowych miejsc pracy w oparciu o turystykę, usługi, małe przetwórstwo i rzemiosło. Sukces tych planów będzie najlepszym dowodem na prawidłowość przeprowadzonej diagnozy terenu i zaplanowanych działań.

W świetle powyższych informacji należy stwierdzić, że nie tylko działania podejmowane w ramach naszej strategii sprzyjają osiągnięciu założeń Województwa, lecz również działania województwa pozostają w ścisłej korelacji z naszymi planami. Naszą inicjatywę należy w tym kontekście traktować jako cegiełkę w większej konstrukcji rozwoju regionalnego.

Spis treści

1.	Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR.....	3
1.1.	Nazwa i status prawny LGD.....	3
1.2.	Opis procesu budowania partnerstwa.....	3
1.3.	Charakterystyka partnerów i sposób rozszerzania lub zmiany składu LGD.....	9
1.4.	Struktura Rady LGD.....	12
1.5.	Zasady i procedury funkcjonowania LGD.....	13
2.	Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności.....	19
2.1.	Wykaz gmin wchodzących w skład LGD.....	21
2.2.	Uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe.....	21
2.2.1.	Uwarunkowania przestrzenne.....	21
2.2.2.	Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze.....	22
2.2.3.	Uwarunkowania historyczno-kulturowe regionu.....	23
2.3.	Ocena społeczno-gospodarcza obszaru.....	27
2.3.1.	Potencjał demograficzny i gospodarczy.....	27
2.3.2.	Aktywność społeczna.....	33
2.4.	Specyfika obszaru.....	34
3.	Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR, wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy.....	36
4.	Określenie wizji i misji „Warmińskiego Zakątka”.....	38
5.	Cele ogólne (strategiczne) i szczegółowe lokalnej strategii rozwoju oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia.....	39
5.1.	Opis celu I: Efektywne i zrównoważone wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowo-krajobrazowych.....	40
5.2.	Opis celu II: Budowanie tożsamości i wspieranie aktywności społeczności lokalnych.....	43
5.3.	Opis celu III: Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.....	45
5.4.	Planowane do realizacji przedsięwzięcia.....	48
5.4.1.	Przedsięwzięcie: Aktywizacja społeczności lokalnej – budowanie społeczeństwa obywatelskiego.....	48
5.4.2.	Przedsięwzięcie: Zrównoważony rozwój obszaru LGD w oparciu o lokalne zasoby.....	54
5.4.3.	Przedsięwzięcie: Rozwój przedsiębiorczości na obszarze działania LGD.....	58
5.5.	Przedsięwzięcia realizowane przez LGD.....	63
5.5.1.	Wdrażanie projektów współpracy.....	63
5.5.2.	Funkcjonowanie lokalnej grupy działania.....	68
6.	Spójność specyfiki obszaru z celami LSR.....	71
7.	Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.....	75
8.	Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć.....	78
9.	Procedura wyboru operacji przez LGD.....	83
9.1.	Procedura naboru wniosków o dofinansowanie.....	83
9.2.	Sporządzenie wniosku.....	84
9.3.	Składanie wniosków.....	85
9.4.	Wybór wniosków.....	86
9.4.1.	Ocena adekwatności.....	86
9.4.2.	Ocena jakościowa projektów zgłoszonych w ramach poszczególnych przedsięwzięć za pomocą kryteriów mierzalnych.....	87
9.4.3.	Sprawozdawczość z oceny.....	88
9.4.4.	Podejmowanie decyzji.....	89
9.4.6.	Procedura odwoławcza i ustalenie ostatecznej listy rankingowej.....	89
9.4.7.	Procedura zmiany kryteriów oceny zgodności operacji z LSR.....	90
9.4.8.	Graficzna i tabelaryczna prezentacja procedur.....	91
10.	Budżet LSR dla każdego roku realizacji.....	93
11.	Opis procesu przygotowywania LSR.....	98
11.1.	Ewaluacja dotychczasowej realizacji LEADER.....	98
11.2.	Rozszerzenie LGD w procesie przygotowań LSR.....	99
11.3.	Proces przygotowania LSR.....	101
12.	Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR.....	102
12.1.	Sposób wdrażania LSR.....	102
12.2.	Sposób aktualizacji LSR.....	104
13.	Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej.....	105
13.1.	Ocena ex post – stopień realizacji celów LSR.....	106
13.2.	Ocena ex ante – planowane przedsięwzięcia.....	106
14.	Powiązania LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR.....	108
15.	Planowane inne działania/ przedsięwzięcia/ operacje.....	118
15.1.	Działania informacyjne i doradcze zwiększające dostępność innych programów dla mieszkańców wsi.....	119
15.2.	Działania planowane do realizacji przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR.....	121
16.	Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich.....	126
